

We're ready

itt erbjuda gamla stentar.

hatad av

billigt.

permanent lösning

i vår karriär

avslöjande ögonblick

ACAI
he College
bid. C

VAR ÄR
NU

Home Study

KÖPER
manipulera
ep
UN
yr s
polit
djede
finan
av
yr
de

SLÖSHET
HÄVA
PRISET

kraft
lag
trörer
samhe
nadseffektiv
minom
gärder
upp
ih
för att få
nialisten

Relevant för Sverige
Arbet
Johan kraschades
rån 200
inriktningen. Ett u
inriktningen. Ett u

REVOLT

Trött på gamla klassiska fanor och plakat? Osäker på hur du kan organisera en politisk aktion som inte är en klassisk demonstration till det lokala statshuset? "Beautiful Trouble" är en handbok som ger påhittiga förslag på både utseende och innehåll på de sociala rörelsernas politiska uttryck. Boken har samlat en lång tids erfarenheter från aktivister, konstnärer

och människor däremellan, som alla försöker att bredda hur vi tänker att en politisk aktion kan se ut och göras. Boken erbjuder både teoretiska, taktiska och kommunikativa underlag, fokus är på hur den politiska praktiken mest effektivt får ut sina budskap inom offentligheten. De ville helt enkelt ge redskap och tips för den kommande generationen av samhällsförändrare.

HEGEMONI

REAKTIONÄRERNA MOBILISERAR

Vi storknar. Varje vecka en ny kulturdebatt. Alla ska ta ställning. Alla ska twittra. Vi drunknar i åsikter. Och med debatterna kommer metadebatterna. Om "kulturvänstern" som har tagit universitet och tidningsredaktioner till sin bastion. Varför är kulturdebatten så viktig för högern idag? Kanske är det för att det är det enda forum där de kan vara populister: de har redan den ekonomiska och politiska makten. Men i kulturdebatten kan de utmåla en bild av sig själva som "vanligt folk", skildra sig själva som underdogs, mot en statsfeministisk kulturmarxistisk kulturvänster. En myt som passar dem perfekt. I sitt raseri över den "politiska korrektheten" möts den etablerade högern och extremhögern, antifeminister och flyktingmotståndare. Kan vi vinna dessa debatter - eller har vi redan förlorat om vi försöker diskutera med dem på deras grundpremiser?

Vi oroas. Högerpopulismen i sig skulle inte vara så oroväckande

om det inte var för att den flyttar hela den politiska debatten åt höger, rycker bort den från en socioekonomisk diskussion och styr över den på en kulturell-moralisk. Den skulle inte heller vara så oroväckande om den inte bildade ett block med en reaktionär högermobilisering på gatorna. I krisens kölvatten framstår fascismen återigen som ett alternativ. Och som ett dubbelt hot för vänstern: dels ett fysiskt hot mot oss, våra lokaler, vår möjlighet att mötas och organisera. Och dels ett politiskt och socialt hot, genom att försöka tränga in i arbetarklassen och ersätta vår organisering, ta över ett socialt missnöje och rikta mot ett annat håll, mot syndabockar i samhällets utkant.

Vi rasar. Vi är förbannade och vet att vi inte kan backa mer. Vi står redan med ryggen mot väggen. Vi har inget annat val än att göra motstånd mot en auktoritär krispolitik ovanifrån och reaktionär mobilisering underifrån. Och vi vet att vår lösning inte kan vara

reaktiv och bara svara på deras provokationer. Utan måste bli aktiv, måste ta formen av en egen politik, egen social organisering och att ge egna svar på den oro som alla känner i samhället idag. Vi måste bemöta fascismen som det dubbla hotet, fysiskt och politiskt. Det politiska svaret är att bedriva en intressantare klasspolitik, som klarar av att sammanföra gemensamma intressen, oavsett arbetarklassens kön, hudfärg eller sexualitet. En klasspolitik som inte bortser från maktstrukturer som drabbar icke-vita och icke-heterosexuella, utan skapar utrymmen för dessa som tränger in i, och tar kampen med, den officiella socioekonomiska politiken från högerhåll och inte separerar kultur från ekonomi. Vi får varken blunda för den del som faller utanför samhällsnormen - eller den del, de vita manliga fabriksarbetare i bruksorter, som högerextremismen försöker fånga upp. Vi måste både vara där högerextremisterna är - och där de inte är. Nyckeln till vår

framgång är att skapa en ny universell politik, där våra olikheter blir en styrka och förbinds i gemensamma projekt snarare än en erkännandets och representationens politik. Det handlar om en kamp om samhällsekonomin - men den kampen är i grund och botten alltid materiell, inte enbart kulturell.

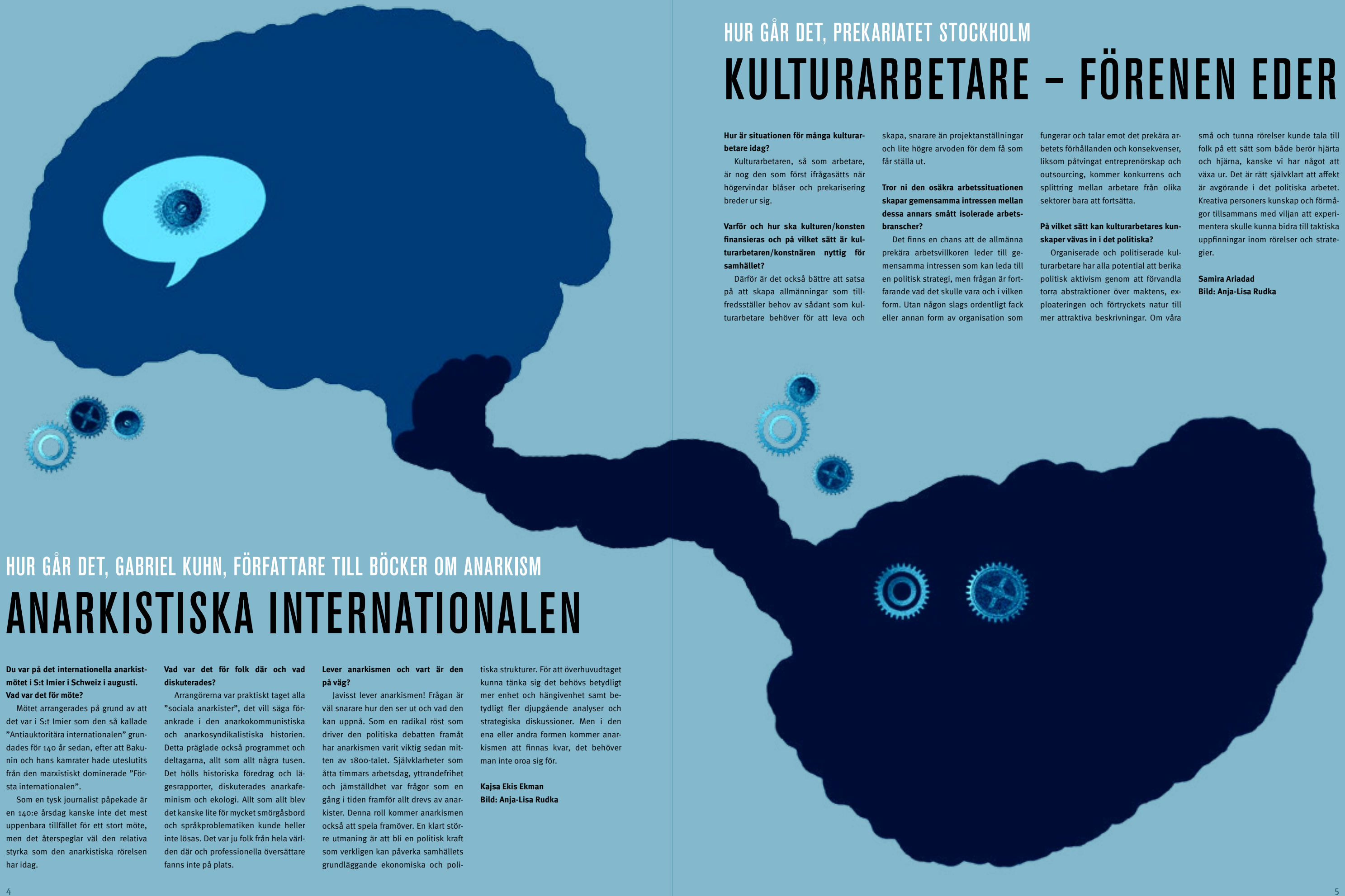
Bild: Anton Ingvarsson

REAKTION

För tjugo år sedan kom Susan Faludis Backlash på svenska, om bakslaget mot den feministiska rörelsen. Reagan och konservatismen ville driva tillbaka kvinnorna till spisen efter 60- och 70-talets andra feministiska våg. Till 15årsutgåvan av Backlash skrev Faludi ett nytt förord, om hur 90-talets antifeminism förändrats och istället blivit liberal. Det liberala motståndet riktade in sina kanoner

mot könvotering, genusstudier och "statsfeminism" i valfrihetens namn. I Sverige nådde denna våg Sverige 1995, som bakslag på Stödstrumpornas framgångar att införa jämställdhetsplaner inom statlig administration och akademi. Tio år senare var det dags för en tredje antifeministisk våg i Sverige, när Pär Ström och hans antifeminister började blogga runt 2007. Om de tidigare två bakslagen förnekat exis-

tensen av en könsmaktsordning, höll Ström istället med om att det fanns ett strukturellt förtryck - men riktat mot män. Nu kastar Ström in handduken i jämställdhetsdebatten. Mannen som gav feministhatet bloggutrymme hävdar att han utsatts för härskartekniker. Bakslag kan även drabba feminismens belackare.

HUR GÅR DET, GABRIEL KUHN, FÖRFATTARE TILL BÖCKER OM ANARKISM

ANARKISTISKA INTERNATIONALEN

Du var på det internationella anarkist-mötet i S:t Imier i Schweiz i augusti.

Vad var det för möte?

Mötet arrangerades på grund av att det var i S:t Imier som den så kallade "Antiauktoritära internationalen" grundades för 140 år sedan, efter att Bakunin och hans kamrater hade uteslutits från den marxistiskt dominerade "Första internationalen".

Som en tysk journalist påpekade är en 140:e årsdag kanske inte det mest uppenbara tillfället för ett stort möte, men det återspeglar väl den relativa styrka som den anarkistiska rörelsen har idag.

Vad var det för folk där och vad diskuterades?

Arrangörerna var praktiskt taget alla "sociala anarkister", det vill säga förankrade i den anarkokommunistiska och anarkosyndikalistiska historien. Detta präglade också programmet och deltagarna, allt som allt blev det kanske lite för mycket smörgåsbord och språkproblematiken kunde heller inte lösas. Det var ju folk från hela världen där och professionella översättare fanns inte på plats.

Lever anarkismen och vart är den på väg?

Javisst lever anarkismen! Frågan är väl snarare hur den ser ut och vad den kan uppnå. Som en radikal röst som driver den politiska debatten framåt har anarkismen varit viktig sedan mitten av 1800-talet. Självklarheter som åtta timmars arbetsdag, yttrandefrihet och jämställdhet var frågor som en gång i tiden framför allt drevs av anarkister. Denna roll kommer anarkismen också att spela framöver. En klart större utmaning är att bli en politisk kraft som verkligen kan påverka samhällets grundläggande ekonomiska och poli-

tiska strukturer. För att överhuvudtaget kunna tänka sig det behövs betydligt mer enhet och hängivenhet samt betydligt fler djupgående analyser och strategiska diskussioner. Men i den ena eller andra formen kommer anarkismen att finnas kvar, det behöver man inte oroa sig för.

Kajsa Ekis Ekman

Bild: Anja-Lisa Rudka

HUR GÅR DET, PREKARIATET STOCKHOLM

KULTURARBETARE – FÖRENEEN EDER

Hur är situationen för många kulturarbetare idag?

Kulturarbetaren, så som arbetare, är nog den som först ifrågasätts när högervindar blåser och prekarisering breder ur sig.

Varför och hur ska kulturen/konsten finansieras och på vilket sätt är kulturarbetaren/konstnären nyttig för samhället?

Därför är det också bättre att satsa på att skapa allmänningar som tillfredsställer behov av sådant som kulturarbetare behöver för att leva och

skapa, snarare än projektanställningar och lite högre arvoden för dem få som får ställa ut.

Tror ni den osäkra arbetssituationen skapar gemensamma intressen mellan dessa annars smått isolerade arbetsbranscher?

Det finns en chans att de allmänna prekära arbetsvillkoren leder till gemensamma intressen som kan leda till en politisk strategi, men frågan är fortfarande vad det skulle vara och i vilken form. Utan någon slags ordentligt fack eller annan form av organisation som

fungerar och talar emot det prekära arbetets förhållanden och konsekvenser, liksom påtvingat entreprenörskap och outsourcing, kommer konkurrens och splittring mellan arbetare från olika sektorer bara att fortsätta.

På vilket sätt kan kulturarbeters kunskaper vävas in i det politiska?

Organiserade och politiserade kulturarbetare har alla potential att berika politisk aktivism genom att förvandla torra abstraktioner över maktens, exploateringen och förtryckets natur till mer attraktiva beskrivningar. Om våra

små och tunna rörelser kunde tala till folk på ett sätt som både berör hjärta och hjärna, kanske vi har något att växa ur. Det är rätt självklart att affekt är avgörande i det politiska arbetet. Kreativa personers kunskap och förmågor tillsammans med viljan att experimentera skulle kunna bidra till taktiska uppfinningar inom rörelser och strategier.

Samira Ariadad

Bild: Anja-Lisa Rudka

BIRROFASCISMEN

FASCISMEN HAR EN ANDRA SIDA, EN SOCIAL ÅDRA MED SELEKTIV SOLIDARITET

Okej, han är en enerverande person. Ändå kan jag inte sluta lyssna. Markus Birro intervjuas på radion. För sjuttioelfte gången. Nu vill han starta ett nytt kristdemokratiskt parti. Förra gången var det om hans förstamajtal på temat ”*Upp till kamp för familjen*”. Gången innan att han ville ställa upp som ny partiledare för Kristdemokraterna.

I P1:s program *Människor och tro* får han debattera med Kristdemokraterna. Vad kommer hans kluvna inställning till dem ur? Birro menar att Kristdemokraterna svikit sina ideal. De har blivit ett Moderaterna light, som bryr sig mer om plånbooken och skatterna än att ”känna solidaritet med samhällets botenskrap”.

Det finns en potential som inte utnyttjas, menar Birro. Eftersom vänstern tappat sina grundläggande värderingar.

Det finns ett utrymme för en social höger, som betonar välörenhet, solidaritet och försoning: som arbetar praktiskt ute i samhället. Den sidan finns hos de kristna, men inte hos Kristdemokraterna.

”Vilka är det som är ute på gatorna och tar hand om uteliggare här där jag bor? Det är inte vänsterrörelsen och Socialdemokraterna. De sitter ju på andra ställen, på Södermalm och dricker te och kårar surdegsbröd. Det är kristna organisationer, *Frälsningsarmén* och *Livets ord* i Uppsala som gör ett arbete i Gottsunda med uteliggare”.

Den populistiska kritiken svider. Vänstern utmålas som etablisemang och verklighetsfrånvänd. Han vill ha en höger som tar över vänsterns sociala engagemang. Lösningen finns i religionen och familjen som en solidarisk och antiegoistisk kraft, menar Birro. ”Jag var nog familjefascist rätt tidigt”, säger han. Fascist?

Birrofascismen. Jo, det finns en sådan. En fascism som är social, som inte är homofob eller rasistisk. Någonstans glömmmer vi ofta det, vad fascismen som reaktionär mobilisering bestod av. Reaktionen som våld, som gatukamp och terror, den ser vi i extremhögern idag. Men fascismen hade ett annat ben för sin mobilisering. Det som kallas

den sociala högern. Med kombinationen våld och social verksamhet försökte de bli en stat i staten, skapa sin massbas, både genom att krossa arbetarrörelsen och utmana den på deras egna mark. Fascismen som en rörelse som gav bröd och tak över huvudet för sitt folk. När *Bloc Identitaire* serverar fläsk-soppa till franska medborgare, *Casa Pound* kämpar för räntefria bostadslån åt italienska fattiga familjer, *Svenskarnas parti* försöker samla in kläder åt svenska hemlösa, *Gyllene Gryning* öppnar arbetsförmedlingar för grekiska arbetare och dessutom börjar ersätta polisens funktion i vissa av Atens kvarter eller när islamistiska fundamentalister står för sjukvård och utbildning i utsatta kvarter – då ser vi fascismens sociala sida. Voluntarism och familjen ska ta över statens funktioner och absorbera smällen från en ekonomisk nyliberal chockpolitik. En selektiv välfärdsstat i staten. Bara för de utvalda i folkgemenskapen.

Stormtrupper på gatan är ett fysiskt hot. Birrofascismen ett

socialt. När fascismen återigen andas morgonluft i eurokrisens Europa så går den inte bara ut som stormtrupper för att jaga syndabockar. Den står också där som Markus Birro och serverar soppa till uteliggare.

Mathias Wåg

Läs Tema fascism på sid. 18-53.

Amsterdam! Husockupanterna, så kallade Kraakers, har varit ryggraden i holländska aktivismen. Vad händer efter förbudet?
Läs mer på sid. 10

Kulturdebatt till döds. Kan vi verkligen vinna kulturdebatterna, eller har vi förlorat bara vi ger oss in i dem? Hur får vi tillbaka fokuset på ekonomi?
Läs mer på sid. 54

Tecknad sprängkraft. Seriesverige har politiserats. Idag är serietecknarna en viktigare opposition mot borgarna än vad vänsterpartiet är.
Läs mer på sid. 60

Sälja sin själ utan att få ett öre tillbaka. Nu ska vi alla bli entreprenörer - och konstnären står som modell för hur vi ska sälja oss själva.
Läs mer på sid. 68

INNEHÅLL

”OM MÄNNISKAN VORE FÖRNUFTIG SKULLE HON FÖR LÄNGE SEDAN HA TAGIT TILL VAPEN.”
NÄR KLIMATRÖRELSEN BLIR BRUN. SID 48.

INNEHÅLL BRAND NR. 4 2012

Brandtal - Hegemoni	3
Kajsa Ekis Ekman – anarkistiska internationaler	4
Samira Ariadad - Kulturarbetare, förenen eder	5
Mathias Wåg – Birrofascismen	6
Miranda Rudkling, Love Källman – Leenden på beställning	9
Kajsa Philipsson – Kraakers	10
Nadim Fetalh – Jag kommer att minnas	13
Pelao Carvallo - Paraguay efter kuppen	16
Shora Esmailian - Iransk fascism	16

TEMA FASCISM

Lovisa Broström – Högerextremismens ekonomi	19
Mathias Wåg – Plantskolan	22
Jessica Svensson – Fem feministiska lärdomar	27
Andreas Malm – Tre nyanser av brungrönt	30
Mikael Brunila – Finsk metapolitik	36
Pernilla Marcos – Mantrarörelsen	39
Anna-Klara Bratt – Näthat och annat hat	41
Spyros Marchetos – En gryende fascism	44
Antifa Negative – Varken euro eller drachmer	49

TEMA KULTURKAMP

R som i Reaktion	52
Abe Bergegårdh, Mattias Pettersson – Vänstern måste prata ekonomi	54
America Vera-Zavala – Kulturkrig	56
Mattias Elftorp – Tecknad sprängkraft	60
Ana Betancour – Kommunikationsgerillan och torgen	64
Rasmus Fleischer – Kulturens ekonomi	66
Michele Masucci – Faust som entreprenör	69

Kajsa Ekis Ekman – Gränsland i ruiner	74
Elliot Baron – Cyber möter hyper	75
Nicole Montén – Viktigt men torrt om de osynliga	76
Klara Meijer – Obekönade kroppar	77
Ragni Svensson – Sorgsen fascists uppväxt	77
Jakob Kae – När medelklassen röker gräs med Hitler	78
Moa Candil – Inte tillräcklig dissektion	79
Henrik Bromander – Gula faran	80
My Vingren – Kvinnor vid spårllinjen	83

POPULARITETENS GRUNDFORMEL: I ALIENATIONEN KÄNNER VI IGEN OSS. LEENDEN PÅ BESTÄLLNING

Det har blivit tyst på scen. Några sekunder går innan du har försäkrat dig om att det inte är en konstpaus eller ytterligare ett scenskifte. En diskret men omisskännlig uppmaning till applåd. Varför klappar du med, egentligen? Påbjuden respons, inte på reflex utan av vana. Du klappar antingen för att signalera någonting eller ljudlöst för syns skull. Visar respekt för att de har jobbat, tagit sig tid, ansträngt sig.

I foajén, sällskapsrummet, lobbyn, the greenroom väljer du sedan den roll som passar just dig bäst: den exalterade, den distanserade, den reflekterande, den insatta, den tävlingsinriktade. Du cirkulerar runt runt i en bekräftelsens legitimerings-loop: snygga konster som visas upp för att behålla publikens intresse för det som berättas, en berättelse som i sin tur finns där för att legitimera att någon hoppar runt helt osammanhängande inför hundratals stillasittande. Denna någon som är underhållande, rent av folklig, just genom att inte tro på det den gör. Leenden at your service, på beställning, av rutin. Självutlämnande och självutplånande på samma sätt som du till vardags.

Kultur blir inte folklig för att det finns en igenkänningsfaktor i dess tema eller innehåll. Det är snarare positivt om det du känner igen i de föreställda karaktärerna bara är småsaker. Är det då teatern, folkparken, källarlokalen som inrymmer folket? Inte enbart. Det är snarare produktionsförhållanden som skapar folklighet: om utövaren är lika alienerad från det den framför, som de flesta är från det som de ägnar sina liv åt, så blir det folkligt. Någonting som inte är eller inte ser ut att vara svårt, det blir provocerande. ”Det där skulle ju vem som helst kunna göra” om det inte är

”självutlämnande” det vill säga förnedrande: ”det där skulle jag aldrig vilja göra”. Det är folkligt att bara göra sitt jobb.

Så vad är det egentligen som har hänt bakom kulisserna? Utövarens fokus har förkjutits från verksamheter till projekt, vilka definieras snävare (”Alla lokaler som ägs av staten ska under detta år tillägnas Manlig Författare”) och har kortare perspektiv. Detta motverkar bland annat långsiktiga kollektiv som kan vara svåra att styra. Poängen med offentliga stöd till kultur försvinner i och med ansökningsblanketterna som specificerar varför du ska göra något, hur du ska göra det, vilka resultat detta kommer att ge, samt hur du ska förvalta dessa resultat = en affärsplan.

Medel har blivit mål: ekonomisk effektivisering och tillväxt för folkbildningsprojektet Sverige. Kulturen prioriteras om den bidrar till något annat områdes (ekonomiska) uppsving eller effektivisering, och då som bihang. Konkurrenskraft uppnås genom likriktning som uppnås genom utlokaliserad och/eller internaliserad myndighetsstyrning. Om en gör sig av med eventuella illusioner om det konstnärliga fältets särskilda karaktär, blir det tydligt att Kulturen är bra underhåll för Sverige.

Din person är föremål för underhåll. Kulturen är din avkoppling och det finns inte

”SOM OM JAG SKULLE UNDERHÅLLA ER...
SKRUVA ISÄR ER BIT FÖR BIT OCH SMÖRJA
IN ALLA DELAR MED PIKANT BEKRÄFTELSE.
SOM OM MIN AVSIKT VAR ATT GÖRA DEN
HÄR KAMPEN ROLIG FÖR ER. ROLIG!”

tid, energi eller mentalt utrymme att ta in någonting som du inte vet att du tycker om. Mellanmänskliga relationer har överhuvudtaget blivit någonting att unna sig, att ta sig tid för, en lyx du kostar på dig. Dina möjligheter att uppleva är begränsade. Känslosystemet är reglerat så att vi hindras från att dela verklighet med varandra. Det leder till avskaffandet av det gemensamma, av gemenskap som sådan – inte bara solidaritet utan också tillit; av möjligheten att överhuvudtaget lita på någon.

Nu orkar du nästa vecka; du har blivit tillräckligt distraherad.

**Miranda Rudkling
och Love Källman**
Bild: Joanna Ekström

Love Källman är frilansande dansare och aktiv i Ingen människa är illegal. Miranda Rudkling är kommunikationsvetare, skribent, queeraktivist.

Citaten är hämtade ur Lyra Ekström
Lindbäcks bok *Tillhör Lyra Ekström*
Lindbäck (Modernista, 2012)

KRAAKERS

Det är mycket praktik och lite snack inom den holländska anarkiströrelsen. Men så har de också en 30 årig historia av husockupationer i Amsterdam. En tradition som nu kriminaliseras.

Red Light District, röka på och Van Gogh-museet. I denna ordning bockar vanligtvis besökare i Amsterdam av sin to do-lista. Tyvärr...

Jag har bott i den här staden i två år. Bortom det turistiga, är Amsterdam också en stad som i 30 år haft en imponerande ockupationsrörelse. Rörelsen som jag nu har glidit in i lever dock på både gamla och tynande meriter. Den första oktober 2010 kom det hårda slaget, ett lagförslag trädde i kraft som gjorde det olagligt att ockupera. Jag tror att den långa ockupationstraditionen som funnits här, både på gott och ont, har satt sin djupa prägel på den radikala vänstern i Amsterdam. Här finns till exempel intressanta jämförelser att göra med den svenska aktiviströrelsen.

Lång historia av ockupationer

Ockuperandet började redan på sjuttioalet. Det var en blandning av politiskt medvetna ockupanter som satte sig emot en omöjlig bostadsmarknad och människor som bara ville ha någonstans att bo. Men framförallt var tomma hus lättillgängliga. På åttioalet började politiker se ockupationsrörelsen, med tusentals ockuperade hus, som ett problem. Tyngre polisrepression följde. Men hård militant kamp skapade framgångar som fördelaktiga lagar och hyreskontrakt. Interna konflikter och allt tyngre polisvåld ledde dock till sist till att antalet ockupanter, och ockuperade hus, dalade successivt till där vi är idag, med ett fyrtiotal hus och sällsynta ockupationsaktioner.

Fram till den första oktober 2010 var det delvis lagligt att ockupera ett hus. En vanlig aktion gick till så här: en person med kunskap om hur man bryter upp en dörr bröt, med assistans av en annan

person, upp låset till huset och satte samtidigt in ett nytt lås. Detta var olagligt. Därför behövdes en större grupp människor som skydd mot polisvåld och för att skymma sikten så att brytaren inte skulle kunna identifieras. Sedan gick en grupp människor in i huset medan resten och en poliskommunikatör stannade utanför. Två poliser fick sedan komma in i huset och se att det inte hade bebotts eller varit under reparation på minst ett år. Då var ockupationen laglig. Hade man kommit så långt som ett okej från polisen, då var det bara våld och hot om våld från husägaren kvar att se upp för. En research-grupp kollade för säkerhetens skull upp lite bakgrundsfakta om husägaren innan ockupationen för att minska risken för allvarliga attacker. Det hände bland annat att husägare betalade människor för att med till exempel basebollträn spöa skiten ur ockupanterna. Därför slutade man också ockupera i Red Light District och andra ställen där det var hög sannolikhet att ägaren var en del av den organiserade brottsligheten. Bara genom en rättegång kunde husägaren få det ockuperade huset tillbaka, om denne kunde bevisa att huset skulle bebos eller renoveras.

Kriminaliserandet av ockupationer

Idag är det helt olagligt att ockupera, med en straffskala på upp till fyra år som dock aldrig använts. En ockupation går i princip till på samma vis som förut, med skillnaden att polisen inte kommer in i huset och kollar. Alla hus som är ockuperade ska vräkas, var tredje månad vräks upp emot tjugo hus på samma dag. Och de hus som ockuperas efter den nya lagen vräks ofta tidigare än så, även om det

fortfarande är betydligt lättare att ockupera i Holland än i Sverige. De stora städerna drabbas hårdast av vräkningar, medan de ockuperade husen i de mindre städerna och byarna fortfarande står orörda. Husen i Amsterdam som kommer att klara sig är de som lyckats få laglig status genom hyreskontrakt eller ägande.

De ockuperade husen är inte bara lösningar på enskildas bostadsproblem, utan de används även som cykelverkstäder, caféer, bokaffärer, för sportverksamhet och på andra kollektiva vis. Mitt intryck är att det ger den radikala vänstern självförtroende och självständighet att ha en struktur som tillfredsställer ens vardagliga behov, utom räckhåll för statlig kontroll eller kapitalistiska intressen.

Inget snack, bara verkstad

Den radikala vänstern är i Amsterdam väldigt praktiskt orienterad. En holländsk kompis, som tillbringat en del tid i Göteborg, sa till mig att han tyckte att skillnaden mellan den radikala vänstern i Amsterdam och det han såg i Göteborg är att inom den senare sker aktivismen i given ordning. Först teori, debattkvällar och studiecirklar, och om man verkligen har det under kontroll, då kan man ägna sig åt praktisk aktivism. Nästan som att det skulle vara fult att göra något praktiskt om man inte kan rabbla vackra teorier om varför man krossade det där fönstret eller försökte bygga upp en alternativ infrastruktur för vardagliga behov. Det är också min erfarenhet av Sverige, att den politiska allmänbildningen är väldigt akademiskt inriktad. Kanske har det att göra med att så många kamrater i Sverige började sitt politiska intresse i något parlamen-

tariskt ungdomsförbund. Och kanske att det är så många, jämförelsevis, som i Sverige någon gång har pluggat på universitetet, och att det i sin tur har påverkat den akademiska nivån inom den radikala vänstern. I Holland är det nästan tvärt om. Politiken utgår från det praktiska. Min kompis svarade avslutningsvis, efter att ha tänkt länge på frågan om han kunde komma med ett praktiskt exempel på vår analys, att det är en väldigt stor skillnad på att ha en diskussion i ett ockuperat hus och att ha den i en hyrd lokal.

I Holland har möjligheten att ockupera sin bostad varit många aktivisters första möte med radikal politik. Nästan varje söndag har man träffats runt 13-tiden för att tillsammans gå till det hus som ska ockuperas. De förberedelser och färdigheter som krävs för att först välja hus, mobilisera, planera och till sist bygga upp det sönderslag-na huset, är väldigt praktiskt utbildande. Och det skapar en kultur av att hantera polis och att kunna bygga sin egen bostad – nästan alla holländska aktivister jag känner är typ lässmeder, rörmokare och hantverkare.

Men fokusen på bostäder har säklart sina nackdelar. När jag pratade med en kompis som varit aktiv i Amsterdam i många år, sa hon att hon ibland kan titta sig omkring under en aktion och tänka att det enda hon har gemensamt med merparten av människorna är att de ockuperar ett hus ihop. Att många bara vill ha en bostad eller tycker om atmosfären. Att om de skulle prata om mat, feminism eller andra viktiga ämnen så skulle de ha föga gemensamt. Hon berättade även att det för tio år sedan hände att det ockuperades fyra hus i veckan, men att det på djurrättsdemonstrationen några gator bort var nästan tomt. Men hon tycker att det har blivit bättre de senaste åren.

Fängelser för asylsökande

"No nations! No borders! Fuck deportations!", skriker vi till andra sidan kanalen, till det lokala fängelse som håller åttahundra papperslösa fängslade. Det är den årliga solidaritetsdemonstrationen på nyårs-afton med cirka femtio personen på vår sida av kanalen som dansar, skålar och tänder ljus. Till skillnad från i Sverige, där jag har en känsla av att man fokuserar mer på asylsökande och hjälp med bostad, så går mycket av energin i Amsterdam åt till att kämpa mot de specialbyggda fängelserna för papperslösa. Där sitter människor utan rättegång i officiellt max nio månader, men ibland längre. Papperslösas rättigheter och aktivismen mot deportationerna är viktiga frågor som jag skulle säga är på agendan i Amsterdam.

Den slocknade feministiska lågan

Något som däremot inte är på agendan i Amsterdam är feminismen. När jag flyttade till Amsterdam blev jag chockad över hur okunniga och ointresserade folk var av detta. I min omgivning blev många provocerade av feminism. På sjuttioalet fanns en grupp som hette Dolle Mina, de var arga och ockuperade ett universitet där kvinnor nekades utbildning. De lyckades även slopa den lag som tidigare förbjöd kvinnor rätten att på pappret äga något om de var gifta. Dolle Minas framgång ansågs bland annat bero på att de var bra på att hantera media och på så vis skapa debatt.

Men sedan är det tomt i historieboken och i min omgivning berörs ämnet knappt. Jag har fått förklarat för mig att när Dolle Mina och den tidens feminist vann framgång i olika sakfrågor, då dog den feministiska lågan. Idag är feminism ett skällsord och socialt är den radikala vänstern väldigt mansnormativ och macho. Man får omedelbart lägre status om man har för vana att ha på sig rosa och kjol under en aktion (vänners vittnesmål och egna observationer). Min erfarenhet är att de få feministiska infokvällar som jag tagit del av, handlar om sexism på distans. Sådant som alla kan komma överens om och peka på, på avstånd.

Men vågar man sig på att prata om maskulinitet och mäns privilegier... ojoj, då är man ute på både hal och ensam is. Ett seminarium som jag och några andra arrangerade för några månader sedan, om

prostitution, var välbesökt men många blev också otroligt provocerade. Jag tror att de starka reaktionerna handlar om motståndet mot feminism i största allmänhet, det queera ställningstagandet till prostitution (som vi inte presenterade), men också den holländska kulturen i sig. Och här kommer vi till något som jag har tänkt på många gånger; varför feminism är ett skällsord i Amsterdam. Att göra en social djupdykning är otacksamt i den holländska kulturen, enligt mig, och det blir inte enklare om man lägger till det vanliga motståndet som feminismen möter. Holländsk kultur handlar väldigt mycket om principen att alla ska sköta sitt. Det är ett överbefolkat land med ett uppenbart dåligt förflutet (kolonialism). Man ska vara normal, hålla käften och absolut inte lägga sig i andras bestyr. Kanske stämmer min beskrivning allra bäst in på hamnstaden Amsterdam. Amsterdam har ju ett rykte om sig att vara liberalt, tillåtande och öppet. I praktiken betyder det att horder av män, i alla åldrar och samhällsklasser, vallfärdar till Amsterdam. I hamnstaden betyder liberal att tillåta allt så länge det inte handlar om en själv. Och för att stå ut med dessa pruttfulla män som går runt i gäng och vrålar (gärna med likadana fotbollströjor) så orkar man kanske inte med feminismen så som jag känner den i Sverige. Att försöka strunta i den blir som en slags försvarsmekanism. Men säklart finns det systrar i den radikala vänstern som kanske inte kallar sig feminist, men som likväl står på sig i alla väder och inte accepterar sexistisk skit. De tar plats socialt och bryter alla slags könsnormer, men jag ser inte att det sker kollektivt och med ett medvetet systerskap! Tråkigt nog har också ockupationerna tagit uppmärksamheten från många andra politiska frågor. Och då kommer ju feminismen sist på prioriteringslistan i vanlig historisk ordning.

Kajsa Philipsson Bild: Anja-Lisa Rudka

Kajsa Philipsson bor och är aktivist i Amsterdam, gör fanzines och arbetar som städerska.

boken skildras ockupationsrörelsens (så kallade Kraakers) framväxt och våldsamma kollaps där olika ockupantfraktioner drabbade samman i ett stort intern slag på 80-talet. Och de fantastiska kravaller som gav den nytt liv, som en välsignelse från ovan. Här skildras bakgrunden till Amsterdams kända squats, som OT301, Vrankrijk och Binnenpret. Ockupationskunskap

är till för att spridas och föras vidare, tur nog finns hela boken upplagd gratis på nätet.

UPPGÅNG & FALL

"Rörelselärodomar bygger inte på en samling fakta, utan på kommande händelser. Deras värde finns inte i händelserna som de beskriver, utan i chockeffekten av de händelser som de förberedar." (Johan Sjerpstra). Det är efterordet i boken *"Cracking the movement - Squatting beyond media"* av holländska gruppen Adilkno (Advancement of illegal knowledge). I

JAG KOMMER ATT MINNAS

Jag kommer att minnas det som hände. Jag kommer att minnas vad jag är kapabel till. Jag kommer lära från mina tidigare misstag och kommer att verka för en bättre framtid.

Efter månader av aktivism på Montréal's gator står nu studentstrejken inför sin hittills största fiende. Ja, den regionala Montréalpolisen (SPVM) och den lokala polisen är kända för sin brutalitet mot demonstranter. Och ja, studenterna har gjort stora uppoffringar, tre av dem har förlorat ett öga och en blev så slagen att hen hamnade i koma. Men strejkvägens tuffaste motståndare har nu visat sitt fula ansikte: valet, systemets inneboende förmåga att ta kampen från gatorna och använda den som vallöfte.

Vi har tidigare sett liknande fall i Kanada, där kampen för fri sjukvård är det mest kända exemplet. Liberalerna tog frågan från protesterna på gatorna och använde den för egen politisk vinning. I historieböckerna framstår det som om det var liberalerna som drev igenom den vård vi alla älskar, något som säkrade liberala valsegrar under många år och försvagade den radikala mobiliseringen på gatorna. Nu ser vi samma teknik användas i Montréal och Québec.

Detta system är svårt att bekämpa. Det krossar inte aktioner mot systemet, utan införlivar kampen och gör om den till ett vallöfte. Rörelsen dör när många tror sig ha vunnit en seger, eftersom det politiska systemet lyssnat på folkets önskemål. Men vad är det för en seger om den för alltid kommer att bli ihågkommen som systemets seger, samma system som var emot folket? När en sådan seger uppnåtts är det inte du som har förändrat systemet, utan systemet som har förändrat ditt sätt att betrakta dina egna handlingar, och därmed allt du är.

Valkampanj

Just nu pågår valkampanjen inför regionalvalen – som utsetts till ett perfekt tillfälle för den politiska eliten att bryta ner studenternas solidaritet. De senaste veckorna har det genomförts omröstningar på varje universitet och högskola i Québec, för att besluta om studenterna ska fortsätta strejka eller göra uppehåll i strejken i väntan på valresultatet. Om Québecs premiärminister, liberalen Jean Charest, blir återvald kommer strejken att ta fart som aldrig förr. Men sannolikheten är större att Parti Québécois (PQ) kommer att vinna tack vare vallöftet att frysa studieavgifterna. Detta kommer att långsiktigt skada den rörelse som ursprungligen gick ut i strejk med krav på helt avgiftsbefriad utbildning.

För många studenter framstår det som bra att andra tar vid och för kampen vidare. Själv kan de gå tillbaka till skolan och slippa ytter-

ligare skador eller allvarliga psykiska trauman från polisbrutalitet. Många studenter som inte radikaliserats sätter fortfarande sitt hopp till den representativa demokratin. Men detta hopp hänger samman med en bristande förståelse av studentstrejkens egentliga betydelse. När kampen pågick brukade människor – unga och gamla – luta sig ut från balkongerna längs demonstrationsvägen och stödjande ropa "Ta de jävlarna" till ungdomarna som slogs mot polisen. Det ingöt mod hos dem som tog konfrontationen. Detta mod växte fram ur solidariteten och en inbördes hjälp människor emellan. Stödet visade att det inte bara handlade om en studentfråga, utan var ett problem som berörde samhället i stort. Att partipolitiskt kidnappa kampen både från dem som strejkar och dem som visat sitt stöd betyder därför också att den direkta förbindelsen mellan dessa två grupper bryts.

Solidaritet i strejken

Den 17 augusti reste vi, en grupp Ontariostudenter, till en högskola i Québec för att visa vårt stöd till dem som röstade för att fortsätta strejken. Vår banderoll sa allt, "Étudiants Ontariens en solidarité avec La Grève" eller "Ontariostudenterna i solidaritet med strejken". Vi möttes med glada nickar, folk som gjorde tummen upp samt en och annan solidarisk näve i luften från förbipasserande. Men när vi satt och väntade på att stormötet skulle ta slut kom vår oro krypande. Små, halvhjärtade konversationer inleddes i syfte att dränka den öronbedövande tystnaden, medan tiden kröp fram. Molnen och den kyliga temperaturen sammanfattade stämningen som alla anhängare utanför högskolan kände. Det verkar som om Montréal är det enda fästet där skolorna fortfarande vill fortsätta strejka. I resten av Québec har alla röstat emot en fortsatt strejk – åtminstone fram tills valet är över.

Men vi väntade med solidaritet och förhoppning i våra hjärtan. Detta är en stor kamp för studenterna och deras anhängare. Oavsett vad som händer under de kommande veckorna finns det en sak jag är säker på: Je me souviens – Jag kommer att minnas. Denna lilla mening finns på plakaten i Québec och nu mer än någonsin blir det en nödvändig påminnelse om styrkan som studenterna hade på gatorna och möjligheten till en folkligt genomdriven samhällsförändring.

Två timmar senare var den långa väntan över. Strejkmandatet förnyades inte, trots att detta var den radikalaste högskolan i Montréal – studentstrejkens sista fäste bland högskolorna. Folk jublade och applåderade när rösterna hade räknats, men bland alla som stödde strejken och som hade hoppats att den skulle fortsätta fanns en känsla av förtvivlan. Det verkade som om taktiken med hot och traskasserier från polisen, regeringen och skolledningen påverkat valutgången – det sista hade varit var ett mejl från skolstyrelsen med hot om att underkänna alla studenter som strejkade.

Universiteten strejkar fortfarande och studenterna återgår till lektionerna först den 27 augusti, men att högskolorna gav upp var ett hårt slag mot den studentrörelse som spridit hopp och inspiration i ett land där sådant länge varit en bristvara. Det ryktas att åtminstone ett av universiteten kommer att hålla en ny omröstning om strejken. Det kan mycket väl vara början på slutet för studentrörelsen, i alla fall den rörelse som har den numera välkända röda fyrkanten, ”Carre Rouge”, som sin symbol.

Vi gick i väg med sänkta huvuden när vi fick höra resultatet. Det var svårt att hålla tillbaka tårarna. Jag kunde inte låta bli att känna som om något hade dött. Det var en sorgens dag. Men vi måste dra lärdomar ur det här – för att kunna fortsätta framåt.

Reaktiv rörelse

Rörelsen var reaktiv från första början, kanske såg vi redan i dess begynnelse slutet på detta vackra revolutionära ögonblick. De regionala politikerna försökte införa en höjning av undervisningsavgiften på 75 procent inom tre år, och även om mobiliseringen vuxit fram redan före strejken, och det finns en lång historia av studentstrejker, så var det hotet om avgiftshöjning som blev den främsta anledningen för många studenter att gå ut på gatorna.

Detta, i kombination med en fascistisk lag som säger att personer som strejkar kan gripas, bötfällas och till och med riskera fängelse, gjorde att det blev en väldigt defensivt militant rörelse, särskilt efter att denna speciella lag antogs i maj. Med lagen blev det lätt att krossa rörelsen. Sedan var det bara att dra tillbaka förslaget om avgiftshöjning och i stället utlysa nyval, vilket gav politikerna möjlighet att putsa systemets fasad. Ett lysande drag, om jag får säga.

Så vad kan vi lära av detta? Helt enkelt att en reaktiv rörelse kommer att dö i samma ögonblick som de hot som provocerade fram kampen dras tillbaka. Folket bliskas och ”normaliteten” i systemet kan återinföras. Det vi kan ta med oss från detta är att vi måste bli mer framåtblickande i vår mobilisering och våra direkta aktioner. I stället för att mobilisera efter elitens beslut måste vi gå ut på gatorna

innan det blir värre.

Även om det kan låta enkelt är det en otroligt svår uppgift. Många vill inte riskera liv, framtid och livsuppehälle för något som ligger i framtiden. De flesta går bara ut på gatorna som en reaktion på ett tydligt uppfattat och omedelbart upplevt problem. Detta är naturligtvis förstäeligt. Men vi måste höja rösterna och ge exempel på tillfällen då folklig kamp faktiskt har förändrat saker och ting. Québec är återigen det perfekta exemplet.

Hur sprider man kampen?

Jo, studenterna i Québec kunde ha fortsatt att kämpa, med stödet i samhället och en rekordstor mobilisering kunde de lätt ha uppnått fri utbildning för alla, och därefter fortsatt kämpa för arbetarna, migranterna och hela befolkningen. Vad studenterna trots allt lyckades med genom att gå ut i massor på gatorna var att stoppa ett katastrofalt politiskt förslag och tvinga regeringen att lyssna och byta spår. Studenterna hördes. De var fruktade. Det syns genom instiftandet av den speciallag som förbjuder protester. Det är en seger, det kan ingen förneka.

Nästa steg i Kanada är att mobilisera studenter utanför Qué-

bec genom exemplets makt: ”Titta vad som gick att göra i Québec, låt oss göra detsamma och uppnå något stort!”. Kravet måste vara radikalt – gratis utbildning för alla. Québec har visat att det är möjligt. De kämpande studenterna lyckades uppnå sitt första krav, och det kan vi också. Det kommer att bli svårt, särskilt med tanke på att strejken börjar närmar sig sitt slut, men det är fortfarande genomförbart.

Kampen har blivit mycket större, den rör inte bara Québecs studenter. Detta är mer än bara ännu en studentrörelse. Vi är skyldiga rörelsens ideal och dess framgång, samt alla dem som skadades i kampen, att stå upp för vår gemensamma sak.

Jé me souviens. Jag kommer att minnas allt som har hänt. Jag kommer att minnas allt vi är kapabla att göra. Jag kommer att lära mig av misstagen och jag kommer att verka för en bättre framtid. Det är den läxa vi alla måste lära oss. Här i Kanada. I Nordamerika. Och över hela världen.

Nadim Fetaih
Bild: Anja-Lisa Rudka

Nadim Fetaih är kanadensisk student och deltog i strejkvågen.

CARRE ROUGE

När det liberala partiet i Kanada gick ut med att universitetsavgifterna skulle höjas med 82 procent exploderade en våg av studentprotester i hela Québec.

Kanada har tre större studentfederationer och de fick nu sällskap av en fjärde, den vänsterradikala studentföreningen Coalition large de l'Association pour une solidarité syndicale étudiante (CLASSE). Classe

bildades i december 2011 och fick på kort tid 100 000 medlemmar.

Studentrörelsen organiserade öppna direktdemokratiska stormöten och gick i februari ut i strejk. Strejken spred sig snabbt i hela Quebec. I mars 2012 deltog 300 000 i strejken och lika många studenter demonstrerade. Nu började månatliga massdemonstrationer hållas. Strejkrörelsen tog en

röd fyrkant i fält som sin symbol.

Regeringen lyckades begå två taktiska misstag i sina försök att splittra studentrörelsen. Det första var att utesluta Classe ur strejkförhandlingarna, vilket fick motsatt effekt. De övriga studentfacken lämnade då förhandlingarna och stod enade. Classe fick dessutom genhör på sitt upprop för att generalisera protesten

till en ”samhällsstrejk”. I april och maj deltog flera fackföreningar i gemensamma protester med studenterna och kritiken mot regeringen växte.

Det andra misstaget var att regeringen försökte bemöta rörelsen med repression, vilket enade studentorganisationerna än mer. Under maj ökade polisattacker och flera demonstrationer övergick i kravaller. På Classe:s

initiativ började studenterna hålla nattliga skrammeldemonstrationer, chilenskinspirerade caserolazos, i varje stadsdel i Montreal. Den 18 maj genomdrev regeringen Bill 78, en lag som kraftigt inskränkte demonstrationsrätten och som innehöll maskeringsförbud, förbud mot demonstrationer, möten och strejkvakter i närheten av universitetsområden samt

begränsade universitetspersonalens möjlighet att strejka. Justitieministern Jean-Marc Fournier förklarade att den kritiserade lagen skulle återge ”lugnet till samhället”. 2 500 studenter greps under protesterna. Svaret blev en massiv studentmanifestation, med en halvmiljon deltagare - den största civilolydnadsaktionen i Kanadas historia. Utbildningsministern Line

Beauchamp valde att avgå. I slutet av maj befann sig fortfarande 150 000 studenter i strejk.

Den 4 september 2012 hölls nyval i Kanada och avgiftshöjningen lades på is, vilket fick studentrörelsen att avblåsa strejken och rörelsen ebbede ut.

PARAGUAY EFTER KUPPEN

I juni 2012 flimrar det lilla, sydamerikanska landet Paraguay plötsligt förbi i det internationella nyhetsflödet. President Fernando Lugo, den första att bryta ett sex decennier långt maktmonopol i landet, har avsatts genom en politisk rättegång i expressfart. Stora delar av befolkningen går ut på gatorna i protest mot det som kommer att kallas en parlamentarisk statskupp. Aktivisten Pelao Carvallo berättar vad som hände sen.

Den 15 juni 2012, i Marina Cue, Curuguaty, Paraguay, dödades elva bönder och sex poliser i en våldsam avhysning av en jordockupation. Massakern, som skulle visa sig vara inledningen till den parlamentariska statskuppen, har sedan dess höljts i glömskans och strafffrihetens dunkel av myndigheterna. Fortfarande sitter elva personer orättfärdigt fängslade för sex av de 17 mord som skedde den dagen: morderna på sex poliser. De elva jordlösa bönder som också förlorade livet har inte tillmätts något intresse i utredningen. Tvärtom; åklagarnas främsta syfte med att utreda polismorden verkar vara att få de döda bönderna att framstå som gärningsmän. Men i den undersökning som de fängslades försvarare har gjort framkommer en annan bild. En bild där bönder dött för att de förvägrats hjälp och där både tortyr och omotiverade fängslanden förekommit. De mördade bönderna, liksom deras släktingar och kamrater, har inte bemötts med något annat än orättvisa, partiskhet, godtycklighet, övergrepp och förnekelse. Att släktingar till de elva fångarna sedan flera veckor genomför en hungerstrejk har till exempel totalt ignorerats av de högerdominerade mainstreammedierna i Paraguay.

Högern försöker också garantera straffrihet för sin parlamentariska kupp och dess politiska, sociala och ekonomiska konsekvenser i Paraguay. Det handlar inte bara om statskuppens direkta följder: avskedanden, förföljelse, hot, censur och avskaffande av statliga trygghetssystem som upprätthöll livet för många fattiga familjer. Det handlar också om en kraftig sväng i landets socio-politiska kultur, genom att man har gjort allt som står i ens väg för att stärka militären, polisen, de partier som låg bakom kup-

pen samt de nationella och multinationella företag som aggressivt attackerar miljö och landsbygdsbefolkning. Detta framgår med all önskvärd tydlighet genom stödet till Rio TintoAlcans miljöskadliga aluminiumbearbetning.

I protest mot denna straffrihet och glömska har olika samhällsgrupperingar gått samman i en ”etisk rättegång”. Där ställs landets kongress inför rätta för de övergrepp som begåtts mot den paraguayanska befolkningen, varav statskuppen den 22 juni 2012 bara är ett exempel. Den etiska rättegången kommer att erbjuda kongressen alla de rättigheter som den samma inte brukar bry sig om när politiska rättegångar genomförs. Motstånd har alltså tagit nya uttryck sedan den första tidens gatuprotester. Utöver ”escraches” (offentlig uthängning av de ansvariga bakom kuppen) så pågår i dagsläget både sociala och fackliga manifestationer och strejker. Tyvärr har de mest autonoma och oberoende initiativen, de utan

DE MÖRDADE BÖNDERNA, LIKSOM DERAS
SLÄKTINGAR OCH KAMRATER, HAR
INTE BEMÖTTS MED NÅGOT ANNAT ÄN
ORÄTTVISA, PARTISKHET, GODTYCKLIGHET,
ÖVERGREPP OCH FÖRNEKELSE

IRANSK FASCISM

Iranier hand i hand med islamofober? Ja, så såg det ut i somras i Stockholm. Men vad gjorde en bunt svartskallar inne i fascistdemon?

Den iranska rojalistiska fanan – den med lejonet och svärdet – hölls upp på Norra bantorget i Stockholm i somras. Närmare bestämt den 4 augusti, då antirasister hade samlats för att protestera mot det tafatta försöket att

etablera English Defence League, EDL, i Sverige. Skaran av antirasister var varierande, men det var inte där som rojalistfanan – som under många år har gått att beskåda på Iran-demonstrationer runt om i landet – vajade i vinden. Den var på andra sidan polisavspärningen, i sällskap med de norska, australienska, israeliska, engelska och EDL-fanorna vid podiet.

I flera Youtube-klipp visade rojalisterna stolt upp bilder där de poserar sida vid sida med hardcore-islamofober som Pamela Geller och Robert Spencer. Under intervjuer förklarar de varför de deltar på EDL-arrangemang: ”Islam har tagit ifrån oss [iranier] vår ariska identitet, jag är här för att protestera mot islam”, säger en man. ”Den islamiska kulturen har i 1400 år

TROTS ATT HELA VALSYSTEMET ÄR STYRT
AV KUPPMAKARNA ÄR DEN PARAGUAYANSKA
VÄNSTERN I DAGSLÄGET MER INTRESSERAD
AV DET EGNA VALDELTAGANDET ÄN ATT
GÖRA MOTSTÅND MOT KUPPEN.

påverkan av partipolitiska intressen, blivit allt sällsyntare. Stora delar av vänstern, som tills nyligen var aktivt närvarande i motståndet, har nu skiftat intresse. De allmänna valen som ska genomföras under 2013 konsumerar alla deras energi och kraft. Trots att hela valsystemet är styrt av kuppmakarna är den paraguayanska vänstern i dagsläget mer intresserad av det egna valdeltagandet än att göra motstånd mot kuppen.

Men motståndet framhärdar ändå och andra aktörer synliggör det. Den paraguayanska HBTQ-rörelsen kallade till exempel sin nionde Prideparad för ”Stolthet och motstånd”. Anarkistiska grupper fortsätter att kämpa och organisera sig, och några av dessa har bildat en federation. De planerar nu motståndsaktioner inför att resterna av diktator Alfredo Stroessner ska hämtas från Brasilien, där han begravdes efter sin död i den guldkantade exil som olika

förstört hela världen och har ruinerat alla islamiska länders ekonomi”, säger en annan. ”Jag vill visa mitt motstånd mot religionen islam”, säger en tredje. Antirasister beskrivs som ”aggressiva”, bundsförvanter ”med islam” och ”socialister”.

Det är, vid närmare eftertanke, föga förvånande att denna grupp exiliranier deltar på en sådan tillställning. Enkelt

kan man beskriva dem som fascister som ser som sin främsta uppgift att återinföra monarkin i Iran och installera shahens son som ny kung. Skrattretande är det att se deras rapportering från Norra Bantorget där stora ord som ”demokrati” och ”yttrandefrihet” på ett mantraliknande sätt upprepas, och där de tackar den svenska polisen för det beskydd EDL fick. För hur var

det nu igen i Iran innan revolutionen 1979, a.k.a. drömsamhället för dem som stolt bär upp fanan med lejonet och svärdet? Rådde det demokrati och yttrandefrihet månntro?

Blodet kokade och svordomar på persiska skreks från den antirasistiska sidan. De uppfattades, men vad de iranska fascisterna argt ropade tillbaka hördes inte – deras ord drunknade

i havet av Royal Swedish Vuvuzela Orchestras fabulösa konsert.

Shora Esmailian

brasilianska regeringar försäkrade honom. Hämtningen av diktatorns kvarlevor har planerats av de vidrigaste delarna av kupphögern – som en hyllning till diktaturen och ett hän av dess offer.

Allt praktiskt och solidariskt stöd välkomnas varmt. På ett internationellt plan är det viktigt att sprida information om den kuppade regeringens attacker mot befolkningen liksom de olika motståndshandlingarna. Särskilt så i kampen mot straffrihet gällande morderna i Curuguaty och för att de fängslade ska släppas.

Pelao Carvallo
Bild: Emma Tryti

Pelao Carvallo är anarkist, aktivist och journalist med hemvist i Asunción, Paraguay. Engagerad i bland annat den antimilitaristiska rörelsen och skribent för flera olika oberoende medier i Latinamerika. Läs mer om Rio TintoAlcans miljöskadliga verksamhet på elpueblodecide.wordpress.com

Högerextremismens ekonomi

Fascismen har ett kön - det är en manlig rörelse. Men varför lockas fler män än kvinnor till högerextrema rörelser? Hur ser den ekonomiska situationen och klassbasen ut för dagens högerextrema organisationer? Fascismen har sin egna politiska ekonomi, blundar vi för den kommer vi aldrig förstå var extrem-högern får sin massbas ifrån och aldrig nå de som är i riskzonen.

Den högerextrema rörelsen i Sverige är dominerad av män. Unga män som vänder sin vrede mot invandrare, kvinnor och hbtq-personer. Personer som enligt dem har förstört samhället, underminerat sanna värden samt berövat de vita männen deras naturliga position. Kulturella förändringar brukar av högerextrema ofta framställas som det främsta hotet mot samhället; kultureliten, mångkulturalismen och kulturrelativismen hävdas ofta vara anledningarna till samhällets förfäklning och till den egna gruppens hotade position. Att det ekonomiska systemet genomgått en total förändring som påverkat män i stor utsträckning negligeras ofta.

Rädsla att falla

När Sverigedemokraterna kom in i riksdagen 2010 gjorde de det med ett oproportionerligt starkt stöd bland män i åldrarna 18-29 år. Unga män födda i Sverige är också den grupp som kanske fått den mest förändrade positionen i samhället jämfört med bara för en generation sedan, och det är även i denna grupp som stödet för högerextrema rörelser är störst och växande.

Det har historiskt sett visat sig att fattigdom och ekonomiska kriser har varit en bra grogrund för högerextrema idéer. Det behöver inte ens vara så att man själv drabbas ekonomiskt, men att den grupp som man identifierar sig med påverkas. Gruppens position verkar hotad och det utvecklas en rädsla för att förlora status och makt, vad som ibland kallas "a fear of falling", en rädsla för att falla.

Maktlöshet föder fruktan

Hotet om fattigdom och maktlöshet föder fruktan. Unga män i Sverige har de senaste 40 åren fått se både sin ekonomiska säkerhet och position på arbetsmarknaden försämrats radikalt. På arbetsmarknaden har det sedan 1970-talet försvunnit arbeten inom manligt dominerade sektorer såsom industrin och byggbranschen. Främst genom utflyttning av företag, men också genom teknologisk utveckling som ersatt det manuella arbetet med maskiner. Typiskt kvinnliga arbeten inom service- och tjänstesektorn har däremot blivit fler.

Sverige har sedan 1970-talet gått från ett industri- till ett tjänstesamhälle. På mindre orter eller i före detta brukssamhällen, dominerade av ett större företag, har industrinläggningar och outsourcing haft stor påverkan på hela samhällsstrukturen. Ett tydligt exempel på denna utveckling är Landskrona som drabbades hårt av varvskrisen. År 1970 hade Öresundsvarvet 3 500 anställda och var därmed den största arbetsköparen på orten. I början av 1980-talet varslades de sista arbetarna och Sveriges största enskilda industrinläggning var ett faktum. Denna form av ekonomisk utveckling har återkommande drabbat många mindre orter som varit uppbyggda kring ett enda företag.

De ekonomiska satsningarna har främst skett i städerna och varit riktade mot en privilegierad grupp, medelklassen, eller vad vissa vill kalla den kreativa klassen. Genom tjänstesubventionering och teknologi har arbeten skapats i städerna. Det har byggts inspirerande miljöer och skattesubventioner

rade företagskluster där framtidens tillväxt ska skapas. Landsbygden och mindre orter har lämnats därhän, att förtvina i tysthet.

Landsbygdspartiet

Sverigedemokraterna åtnjuter också ett starkare stöd på landsbygden över lag; tre av sju sverigedemokrater säger att de vuxit upp på landsbygden, vilket är långt över genomsnittet. På mindre orter som Borlänge, Svedala och Trelleborg har högern också ett starkt stöd. Småstaden Landskrona, med sina drygt 40 000 invånare, är ett av de starkaste fästerna för extremhögern i Sverige. Där fick SD över 20 procent i valet 2006 och där har Nationaldemokraterna aktivt propagerat på gatorna. Mindre städer och landsbygden har inte fått ta del av städernas välbefinnande, och refereras ofta till som ekonomiska problem som lever på bidrag från Stockholm. En ny karta ritas med närande och tärande regioner, där landsbygden drar det kortaste strået. Många mindre orter präglas inte bara av en utflyttning av företag, det sker också en avfolkning av i synnerhet unga kvinnor. I jakt på bättre möjligheter och högskoleutbildningar lämnar de småorterna, medan de unga männen stannar kvar utan större chans att få arbete.

ManceSSION

Sverige har sen 1990-talskrisen haft en hög arbetslöshet och framför allt en hög ungdomsarbetslöshet. Om man tar en närmare titt på hur ungdomsarbetslösheten fördelar sig så är den högre bland unga män än unga kvinnor: 73 000 unga män och 69 000 unga kvinnor rapporterades arbetslösa 2009. Generellt sett brukar arbetslösheten vara högre hos kvinnor än hos män, men män drabbas ofta mer direkt vid ekonomiska kriser då de i större utsträckning arbetar inom

PLANTSKOLAN

Sverigedemokraterna har inte bara fascistiska rötter - de är även det träd som alla fascistiska grenar skjutit ut från. Det är i Sverigedemokraterna som flera nya generationer gatufascister fått sin skolning och organisatoriska utbildning. Varje utrensning i Sverigedemokraterna får kadern utanför partiet att växa. Varje utesluten sverigedemokrat tar vägen någonstans - och många fortsätter sin politiska verksamhet. I radikalar form.

Flyktingförläggningarna brinner igen. Röster höjs på att kriminalisera romer, utvisa dem från landet. Namnlistor och protestmöten organiseras mot moskébyggen. Ett rasistiskt parti har kommit in i riksdagen och kräver att gränserna ska stängas. En laserman har dömts för att ha skjutit ihjäl tre personer och mordförsök på 13 personer med invandrarbakgrund på gatorna. En valutakris skakar Europa. Den demokratirörelse som skänkte en strimma hopp har börjat gå över i sin motsats, med en konservativ högerfalang som griper makten. Europeiska länder tvingas genomdriva Internationella valutafondens strukturanpassningar och nedskärningar.

Dejavu. Det har hänt förut. För tjugo år sedan.

Hösten 1991 kom *Ny Demokrati* in i riksdagen, på ett valprogram där huvudfrågan var att skärpa invandringspolitik. Berlineremuren och Östblocket hade fallit. Men jublet över demokratirörelsernas bedrift tystnade snart. Med en ekonomisk chockdoktrin infördes nyliberalismen i det forna östblocket. Nationalismen svepte fram över Europa i valutakrisens spår. I Tyskland skedde de första rasistiska pogromerna sen andra världskriget och spred sig snabbt över hela landet - och till Sverige. Nyheterna om lasermannen och bilderna på det svartklädda nynazistiska nätverket *Vitt Ariskt Motstånd* spred fruktan bland invandrare och färgade svenskar. 1991 var en kalldusch.

1991 är ett bra år att ta som startdatum för att beskriva den svenska högerextremismens utveckling. Visst fanns det organisationer och nynazistiska nätverk tidigare - då var de marginella fenomen som inte syntes. Men 1991 - med Ny Demokrati i riksdagen och den ekonomiska krisens utbrott - klev de ut i rampljuset.

Om 80-talet var uppvaknandet årtionde för den rasistiska extremhögern - den period då *Sverigedemokraterna* och den nynazistiska rörelsen grundades - så var 90-talet den period då de försökte etablera en plattform genom gatorna. Genom torgmöten, Engelbrektsmarscher och 30 novemberdemonstrationer försökte Sverigedemokraterna bli synliga som organisation. Men för att genomföra dessa organisationer krävde en konfliktvan gatukader. En hel generation aktivister fick sin grundskolning inom Sverigedemokraterna och dess ungdomsförbund under dessa år - erfarenheter som de sedan tog med sig vidare.

Böcker om Sverigedemokraterna försöker ofta visa på partiets ursprung i fascistiska organisationer, vilka bruna kopplingar som finns inom partiet. Det perspektivet missar den centrala funktion Sverigedemokraterna haft för den svenska extremhögern, genom att bara se till dess rötter. Snarare bör man se dem som extremhögerns plantskola, där alla viktiga aktörer inom den nyfascistiska miljön fått sin grundskolning. Om vi ser den svenska extremhögerns stamträd är Sverigedemokraterna dess stam som de nya skotten och grenarna skjutit ut ifrån.

Under andra hälften av 90-talet började Sverigedemokraterna sin uppreisning inom partiet, för att utesluta de extremaste elementen. Hela ungdomsförbundet upplöstes och blev det nynazistiska *Info14-nätverket* (senare *Fria nationalister*). Ett nytt fristående ungdomsförbund bildades, men det gled iväg och blev *Nationell Ungdom* (sedmera *Svenska Motståndsrörelsen*). 2001 uteslöt en stor

del av partiets organisatörer, som istället bildade *Nationaldemokraterna*.

Vikingarocken och vitmaktmusiken slog igenom på 90-talet och spred det nationella budskapet till ungdomar - 1997 beräknade Brottsförebyggande rådet att 12 procent av alla skolungdomar lyssnade på vitmaktmusik. Sverigedemokraterna hjälpte till att lägga grunden, genom att betala för *Ultima Thules* första skiva. Redaktören för vitmaktmusikscenens flaggskepp, tidningen *Nordland*, kom även han ur Sverigedemokraterna.

Gatorna, musiken och konserter var forumen för den nya extremhögern. Och med dem kom gatuväldet, attackerna på vänsterlokaler, bränderna mot flyktingförläggningar, morderna på homosexuella. Den militanta antifascismen uppstod som reaktion på detta, under devisen *"Ingen plattform åt fascismen"*. Huvudstrategin blev att blockera marscherna, störa torgmötena, stänga ner vitmaktbutikerna och angripa konserterna. De militanta antifascistiska grupperna, främst organiserade inom *Antifascistisk aktion*, utvecklade en stark kontinuitet. En andra reaktion var de stora antirasistiska manifestationer mot våld som organiserades efter varje brutalt nazistiskt våldsdåd. Men denna organisering skedde oftast bara efter en moralstorm i media och ebade ut så fort en kraftfull markering gjorts.

Det antifascistiska arbetet hade effekt. De ständiga motdemonstrationerna tvingade Sverigedemokraterna att byta strategi och överge gatorna. Granskningarna av extremhögern, från *Expo* och media, blev allt mer besvärande för dem. De stora protesterna vid varje våldsdåd och nazikopplat mord tvingade Sverigedemokraterna att självsanera och satte igång uppreisningsprocessen där en stor del av deras medlemskader åkte ut. Den sönderfallande vitmaktscenen reagerade på sin allt mer pressade situation genom att försöka trappa upp våldet och gå underjorden i en terroristisk verksamhet - med mordet på *Björn Söderberg*, polismorden i Malexander och bilbomben mot ett journalistpar som kulmen. Samhällsreaktionen blev massiv: fackliga massdemonstrationer, uthängningar av toppnazisterna i kvällstidningar, polisinsatser mot vitmaktscenen och hårda fängelsedomar.

Svenskfientlighet

Antifascisterna vann slaget. För stunden. Extremhögern bytte arena. I början av 2000-talet skedde en kupp inom Sverigedemokraterna. De gamla nationalisterna tappade kontrollen över partiet och en yngre grupp skåningar, *"de fyras gäng"* kring *Jimmy Åkesson* tog över partiet. I fortsättningen satsade partiet mer på reklam, media och

internet än gatumanifestationer. Partiet professionaliserades, med Dansk folkeparti som förebild, och blev strikt toppstyrt. Sverigedemokraterna drabbades av växtvärk, de steg i opinionsundersökningarna och gick under 00-talet fram i valen - men organisationen kunde inte växa och utvecklades i samma takt. Steg för steg började den politiska inriktningen slås om, bort från en allmän invandringskritik till att allt mer riktas mot muslimer. Den nationalistiska retoriken tonades ner.

Den antifascistiska rörelsen hade svårt att förändra sin strategi när Sverigedemokraterna släppte slaget om gatorna och enbart tog steget in i politiken. Kampen mot Sverigedemokraterna överläts åt Expo, media och de etablerade partierna. De konstanta granskningarna av Sverigedemokraternas medlemmar och lokala utspel ledde till att ledningen uteslöt fler och fler för att försöka hålla partiet fläckfritt och driva en nolltolerans mot avvikelser från partilinjerna.

Den kader som skolats i Sverigedemokraterna och nu fanns utanför partiet hade drabbats hårt av vitmaktscenens kollaps i slutet av 90-talet. Men det hämtade sig väldigt snabbt. Info-14 blev en samlande faktor, i ett tätt samarbete med Nationaldemokraterna. Mordet på den unge skinnskalen *Daniel Wretström* i Stockholmsförorten Salem i december 2000 gav dem den möjlighet de behövde: att samla alla nationella i en manifestation mot *"svenskfientligheten"*. Salemmanifestationerna vitaliserade hela extremhögern igen och gav gaturörelsen en gemensam enande form utanför Sverigedemokraterna. För att mobilisera krävdes att få kontroll över gatuutrymmet, kampen om territoriet blev allt viktigare. De tre organisationerna *Nationalsocialistisk front*, *Svenska motståndsrörelsen* och *Info-14/Fria Nationalister* fokuserade allt mer på torgmöten - varje helg höll de en manifestation i någon stad. Torgmötena var inte utannonserade, skedde snabbt, med en kommandoliknande struktur - in, ta platsen, genomföra sitt möte, snabbt skingras. Strategin inbegrep att bli ett normaliserat inslag i gatubilden. Ju större självförtroendet blev, desto provokativare platser kunde de välja och söka konfrontation med antifascister. Influen sen från den kraftigt växande fotbollsfirmakulturen fick sitt genomslag. 00-talets antifascism kom därför i allt högre grad behöva bemöta denna gaturörelse genom att vara små sammansvetsade gäng som klarade av att snabbt konfrontera dem. Den massmilisans som förekommit under 90-talet blev allt ovanligare, med undantag av försöken att varje år blockera Salemmarschen. Istället ökade gatukonfrontationerna.

Den nationella ideologin i Salemrörelsen förändrades från 90-talets rasbiologiska white supremacy-ideologi inom vitmaktrörelsen. Retoriken lånades istället från antirasismen och identitets-

• Sverigedemokraterna

Bildades ur Bevara Sverige Svenskt 1988. Partiet har vuxit fram som en folkrörelse men är starkt toppstyrt av "de fyras gäng". I partiet finns två minoritetsfalanger; islamotståndarna och etno-nationalisterna. De förstnämnda har kontakt med bloggen Avpixlat och tidningen Dispatch. De senare med tidningen Fria Tider och kontrollerar Sverigedemokraternas ungdomsförbund.

• Vit makt

Rasideologisk subkultur. Ett av de första politiska vitmakt-nätverken i Sverige var Vitt ariskt motstånd 1991. Svenska musikscenen var världsledande under 90-talet, kring de två konkurrerande skivbolagen Nordland och Ragnarock. Scenen försvagades kraftigt i slutet av 90-talet.

politiken. 2000-talets nationella rörelse började allt mer prata om ”svenskfientlighet”, ”omvänd rasism”, ”etnopluralism”, ”mångfald” och ett försvar av kulturell särprägel. Snarare än raslig överhöghet pratade man om svenskarna som offer och drabbade, att de var diskriminerade. Underdogperspektivet blev allt viktigare. Salemmarscherna vände sig till ”etniskt svenska” skolorndomar och vädjade till en känsla av utsatthet för ”mångkulturens misslyckande”. Wretström fick bli den samlande martyren och mordet symbolen för ”svenskhadet”. Retoriken om svenskfientlighet sipprade ända in i Sverigedemokraterna från gaturörelserna.

Som mest samlade Salemmarscherna 2000 deltagare, vilket är en europeiskt sett oerhört hög siffra för en nynazistisk manifestation. De antifascistiska motdemonstrationerna lyckades aldrig stoppa marschen, men genom en utmattningstaktik att är efter år vara där och störa, höja risknivån för att delta, försena och skapa rubriker, förhindrades nyrekryteringen och Salemmarschen började dala med färre och färre deltagare år efter år för att till slut ställas in 2012.

När Sverigedemokraterna fick sitt riksdagsgenombrott i september 2010 hade partiet fullföljt sin transformation och lyft det antimuslimska budskapet som sin huvudideologi. Partiets antimuslimska falang hade fört dem i en mer proisraelisk linje, vilket underlättade brottet med dess historia. Runt Sverigedemokraterna började en allt större antimuslimsk diaspora växa fram, ditt de uteslutna medlemmarna eller personer som inte var redo att ansluta sig till partiet kunde söka sig. Bloggarna *Politiskt Inkorrekt/Avpixlat*, *Fria Tider* och *Sweden Confidential/Exponerat*, alla i Sverigedemokraternas periferi och som drevs i nära samarbete med sverigedemokrater, växte fram och blev några av Sveriges mest välbesökta bloggar. Dessa bloggar inriktade sig främst på ”blåljusjournalistik” i Efterlysts anda, med uthängningar av brottslingar med invandrarbakgrund. Sverigedemokraterna deltog initialt i framväxten av den internationella så kallade *counterjihadrörelsen*, nätverken av antimuslimska bloggare och författare. Bröderna Kent och Ted Ekeröth organiserade antiislamkonferenser och bjöd över counterjihadrörelsens toppnamn att tala. Ur denna miljö växte svenska *Tryckfrihetsällskapet*, deras tidning *Dispatch International* och *Swedish Defence League* fram. Miljön runt omkring och utanför Sverigedemokraterna har nu blivit en egen maktfaktor som partiet måste ta hänsyn till - och varken kan

släppa för nära eller avlägsna sig för långt ifrån. Sverigedemokraterna går inte längre att se som ett parti som enbart står på egna ben, utan existerar i ett antiislamskt block med högerextrema krafter.

Den nationella Salemrörelsen hoppades att Sverigedemokraternas inträde i riksdagen skulle föra med sig ett allmänt nationellt intresse och en medlemstillströmning till alla nationella grupper och aktiviteter. Så blev det inte. Efter fiaskot med Salem 2010, bara månaderna efter riksdagsvalet, lade Info-14/Fria Nationalister ner. Nationaldemokraterna och Svenska motståndsrörelsen skakades båda två av interna stridigheter och reducerades till bara en spillra av vad de varit under 00-talet. Återigen tvingades den nyfascistiska miljön byta strategi - en omställning som den fortfarande är mitt i. Nationalsocialistisk front, som nu omorganiserats till *Svenskarnas parti*, är den organisationsstruktur som lyckas plocka upp alla spillror ur den nationella rörelsen och införliva delar av Info-14 samt de avhoppade nationaldemokraterna och motståndsmännen i sig. Svenskarnas parti ser till tyska *NPD*, italienska *Forza Nuova* och grekiska *Gyllene Gryning* för inspiration och försöker kopiera deras metoder - en gatukader som försöker uppträda som politiskt parti, ett ”gatans parti” och göra en inbrytning på den parlamentariska arenan.

Den territoriella kampen som var så central på 00-talet har tappat betydelse. Med sociala medias genombrott läggs istället allt större fokus på ett iscensättande av politik. Symboliska aktioner görs för att spridas på Youtube, Facebook har fått en allt mer betydande roll för all form av organisering. Nationella skvallerbloggar som *Nationell.nu* har ersatt Info-14s nyhetsajt. Det extremhögern kallar ”*metapolitik*”, en kulturkamp om åsikter, värderingar och agendasättande, har blivit allt viktigare - och med det har de allt mer börjat omdefiniera sin fiende som kulturvännern, ”*kulturmarxisterna*” som formar det politiskt korrekta och ses som samhällets verkliga makthavare.

En antifascism för 10-talet

Ett vanligt misstag är att betrakta extremhögerns organisationer isolerade, smågrupp för smågrupp, parti för parti. Istället måste vi se till deras sammanhang, de historiska block de bildar med andra liknande krafter, och hur de fungerar som hybrider med en arbetsdelning emellan sig. Då ser vi hur extremhögern i Sverige idag kommit att bilda

• Counterjihad

Amerikanskt-europeiskt nätverk av islamofoba bloggare och aktivister som växte fram 2007. Består av partier (frihetspartier), media (bloggar, tryckfrihets-sällskap), gaturörelse (defence leagues) . Inspirerade Anders Behring Breivik.

• Fria nationalister

Aktionsinriktat ”Autonom” nätverksstruktur med nationella kamratgrupper. Byggs upp kring sajten Info-14 och organiserade Salemmarscherna. Inspirerade av den tyska nynazist-scenen av ”freie kame-radschaften”.

• Svenskarnas parti

Bildades 2008 som fortsättning på Nationalsocialistisk Front (1994-2008). Partiet samlar resterna av 90-talets vitmakt-rörelse och 00-talets Fria nationalist-nätverk. Partiet hämtar sin inspiration från tyska Nationaldemokratische Partei Deutschland, italienska Forza Nuova och grekiska Gyllene Gryning.

”HUR MÅNGA
INVANDRARE
TÅL SVERIGE
EGENTLIGEN?”

”TRYGGET OCH TRADITION”

”SPLITTRINGS POLITIK”

Fem feministiska lärdomar

Fem feministiska lärdomar från en ideologisk granskning av fascismen. Fascismens patriarkala rötter glömt ofta bort att lyfta fram. En feministisk rörelse kommer automatiskt att vara antifascistisk.

två konkurrerande block; ett antimuslimskt som är proisraeliskt, europeiskt, betonar ”civilisationernas kamp” och draperar sitt budskap i en liberal rättighetsretorik - och ett nationellt som är antisemitiskt och etnocentristiskt. Men vi får inte heller missa de gemensamma drag som för-enar dem.

En annat misstag vi vanligen stöter på i anti-rasistisk diskussion är att se extremhögern som ett spektrum, där det finns en rumsren sida med Sverigedemokraterna och Tryckfrihetssällskapet och en extrem/våldsam sida med Svenska motståndsrörelsen. Att det finns de med slipsar och de med batonger. Därför lägger Säkerhetspolisen all sin uppmärksamhet på Svenska motståndsrörelsen, den gruppering som det ligger närmast till hands att utvecklas i en terroristisk riktning, men missade totalt lasermannen *Peter Mangs* och *Anders Behring Breivik* - trots båda varit aktiva på högerextrema webbforum och inte dolt sina radikala åsikter. Mangs och Breiviks världsbild ligger närmare Sverigedemokraterna än Svenska motståndsrörelsens gammalmodiga national-socialism. Krigsretoriken i counterjihadrörelsen når ända in i Sverigedemokraternas riksdagsgrupp: det utmålås med stora gester en civilisationernas konflikt mellan västvärlden och islam, ett pågående krig som förs med barnvagnar snarare än pansarvagnar. Skillnaden i perspektiv mellan reformistiska och radikala högerextrema grupper är en fråga om temporalitet, hur långt detta krig gått - om det finns tid att stoppa det genom riksdagsarbete för att stänga gränserna och repatriera landet, eller om konflikten gått så långt och makten korrupperats till den grad att bara gatorna eller vapnen återstår. Det är ingen artskillnad, utan en gradskillnad på samma argumentation, samma delade världsbild.

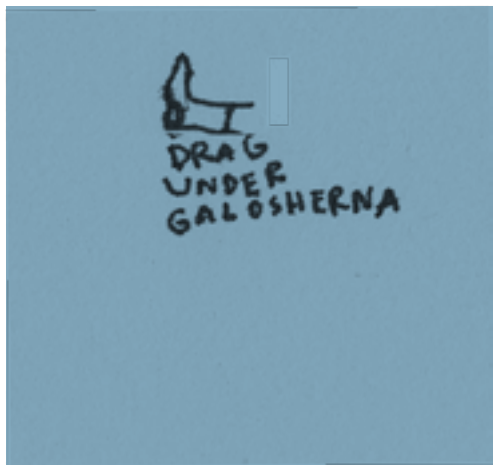
Att betrakta extremhögern som ett block innebär att se arbetsdelning mellan olika högerprojekt: hur den parlamentariska flygeln samexisterar och samverkar med de grupperingar som försöker bedriva en kulturkamp via bloggar och bokförlag, de nätverk som försöker mobilisera på gatorna och verka i civilsamhället. Och de personer som tar till terroristiska metoder. De existerar i ett sammanhang, deltar i en diskussion, delar en världsbild. Sverigedemokraterna har inte ett ansvar för Breiviks gärningar - men de har spelat en aktiv roll i att skapa de counterjihadistiska forum och lansera den islamofoba gaturörelse av defence leagues som Breivik skolades i och hämtade sin världsbild ifrån.

Den militanta antifascistiska rörelsen har byggt på grundprincipen ”ingen plattform åt fascismen”. Man har bemött en gaturörelse på torgen, krogarna och på fotbollsarenorna. Där har man varit framgångsrik. Men den antifascistiska rörelsen

har haft svårt att följa med när extremhögern bytt strategier - och utveckla effektiva motstrategier mot de fascistiska rörelser som försöker etablera sig i parlament, bedriva kulturkamp via nätaktivism och seminarier eller bedriva social kamp i form av etniskt riktad solidaritet och välgörenhet. Av sloganen ”bemöta fascismen både ideologiskt och fysiskt” har allt för stor tyngdpunkt lagts på det sistnämnda. En antifascism värd namnet måste kunna hantera hela den högerextrema rörelsen som block. Den antifascistiska politiken kan inte bara vara reaktiv, utan måste inrikta sig på orsakerna, att dra undan mattan för högerextrema organisationer. Vad är det som lockar deras väljare, vilka sociala problem ger de svar på (om än genom att de pekar ut syndabockar), vilka behov fyller de. Fascismen kan inte bara bekämpas - den måste ersättas. Där måste antifascismen passera bortom sin egen gräns.

Mathias Wåg
Bild: Joanna Ekström

Mathias Wåg är ansvarig utgivare för tidningen *Brand* och ingår i grävarkollektivet Researchgruppen som granskar extremhögern.

Idag används ordet fascism sällan, utan man använder luddiga begrepp som främlingsfientlighet eller islamofobi. Detta osynliggör ideologin som finns under ytan. Fascisternas kvinnosyn är ett centralt tema i fascistiska ideologin och det har bäring på hur den antifascistisk kampen bör se ut.

Fascistiska grupper har förskjutit gränserna för det allmänna politiska samtalet: de är inkluderade i det och kan därmed själva benämna sig vilket gör att de hellre kallar sig kritiska till ”mångkultur” eller ”massinvandring” än fascister/rasister. I Agendas partiledardebatt den 7 oktober i år ställdes frågan av programledarna: ”Hur mycket invandring tål Sverige” (varför inte diskutera ”Hur mycket rasism/sexism tål Sverige?” eller ”Hur stora klasskillnader tål Sverige?”) och när Aktuellt den 7 oktober rapporterade om att aborträtten hotas i Spanien och i andra europeiska länder bjöds ordföranden i ”Ja till Livet” in. Detta är signaler på att fascistiska åsikter har legitimerats. En utmaning för den antifascistiska rörelsen är att avslöja den fascistiska ideologin bakom grupper och utsagor. Och att bekämpa den. Här kommer fem feministiska lärdomar från en granskning av den fascistiska ideologins roll:

Lärdom#1 Lär av historien och olika gruppers erfarenheter

Fascismen dyrkar makt. Makt är rätt. Makt ger rätt. Maktlöshet är svaghet och föraktas. Livet är en kamp där den starke vinner. På så sätt lyfter fascismen bara fram ett grundläggande förakt för svaghet som finns i vår kultur. Maktstrukturer kring kön, etnicitet, hudfärg, funktionshinder, sexualitet, klass är som ett tungt klibbigt kul-

turellt bagage, ett bakgrundsbrus, som luften vi andas, en kuliss till alla institutioner och handlingar. De påverkar våra personliga möten, ekonomiska förutsättningar och våra livsval. Dessa fördomar och maktstrukturer spelar fascismen känslomässigt hela tiden på. Eftersom dessa strukturer är det vi andas och har i ryggmärgen, i vår kultur, är det inte alltid lätt att se igenom dem.

Förtrycket kan ta sig olika uttryck beroende på hur de olika positionerna går ihop. Just nu är de fascistiska grupperna i Europa mycket inne på anti-islamism och muslimer står i skottgluggen medan hatet mot judar inte är lika framträdande idag i deras retorik. De värderingar som fascismen har om kvinnor, icke-vita, invandrare, funktionshindrade, homosexuella med mera skiljer sig alltså inte så mycket från den människosyn som präglar vårt samhälle idag. Den är bara tydligare och mer extrem. Precis som att våld mot kvinnor befinner sig på samma skala som härskartekniker och objektifiering av kvinnor. Föraktet för ”svaghet”, i betydelsen för dem utan maktpositioner, genom-syrar samhället.

Lärdom #2 Ifrågasätt auktoriteter och maskulinitetsdyrkan och lyft fram kvinnor och feminism i antifascistiska grupper

Militära institutioner och symboler som kängor, vapen och uniformer glorifieras. I det militära hyllas också den (heterosexuella) maskuliniteten och auktoritetstänkandet. Dyrkan av makt följa av lydnadskrav och brutalitet. Auktoriteter ska lydas och inte ifrågasättas. Mannen ska vara stark,

• **Kinder, Küche, Kirche**

Barn, Kök och Kyrka. När nazisterna kom till makten 1933 utestängdes kvinnorna från arbetsplatserna. Giftna kvinnor fick inte ha statliga tjänster. Kvinnornas möjligheter att studera vid universiteten togs nästan bort.

lydig, aggressiv och hans lydnad belönas med att det finns andra grupper som han får sparka på. Män är norm och makt i fascismen, även om vissa typer av manlighet ses som otillräckliga (till exempel funktionshindrade) och andra som hotfulla (till exempel invandrare). Vissa är både otillräckliga och hotfulla, som bögar. Det är hos vita arbetarklasskillar, både i Sverige, och andra delar av Europa, som fascismen växt snabbast. Kanske fungerar fascismens maskulinitetsideal som en upprättelse av deras maktlöshet? Arbetarrörelsen är en internationell rörelse som kampar för demokrati och jämlikhet – direkta motsatser till fascismens ideal. Det gör rekryteringen av arbetarklass till fascistiska organisationer extra tragisk och hotfull eftersom det försvagar arbetarrörelsen och möjligheterna att bilda starka vänsterallianser.

Under 90-talet fick feminismen stor plats inom *Antifascistisk aktion*: dels i plattformen, sedan var många kvinnor aktiva, militanta aktioner riktades även mot kvinnofientliga aktiviteter som porr, det hölls kurser i feministiska frågor och härskartekniker. De feministiska frågorna sågs som en viktig del i den antifascistiska kampen, kvinnor organiserade sig både separatistiskt och blandad i grupperna och killarna i miljön fick stå tillbaka och ifrågasätta sin egen roll och maskuliniteten generellt.

Grabbiga beteenden och strukturer finns det gott om i de flesta blandade organisationer. Det kan vara utmaning för grupper som AFA att inte falla in i machopräglade mönster då information och öppenhet inte kan fungera på samma sätt som i organisationer som inte agerar utanför lagen. I AFA måste vi hela tiden tänka på att skydda varandra och aktionerna. Det öppnar för informella strukturer där män kommunicerar med män och kvinnor får svårt att få information. Användandet av militans kan öppna upp för ett klimat där våld, risktagande och ”farlighet” ger status, egenskaper som traditionellt är kopplade till maskulinitet. Enstaka kvinnor kan lätt, som i andra mansdominerade organisationer, hamna i maskotställning eller få plats som undantag på osynliga villkor att vi inte solidariserar sig med andra kvinnor eller kritiserar mansdominansen eller maskulinitet.

Kvinnor som aktiverar sig i militanta grupper bryter automatiskt mot den fascistiska kvinnosynen (och i enlighet med det den kvinnosyn som finns generellt) medan killarna i samma grupper inte per automatik utmanar normerna. Men om killarna i rörelsen solidariserar sig med den feministiska kampen, agerar demokratiskt, inkluderar kvinnor på ett självklart sätt och står upp för jämlikhet mellan könen och mot homofobi får vi en antifascistisk rörelse värd namnet och som på allvar kan utmana både det fysiska och ideologiska hotet från fascismen. Att feminismen hotar

fascismens intresse är tydligt. Hanna Wigh i Sverigedemokraternas kvinnoförbund, SD-kvinnor, säger: ”Det [jämsällldheten, min anmärkning] har gått för långt. Vi är biologiska kön och det ger oss vissa förutsättningar. Genuspedagoger vill begå övergrepp på barns identitet. Vi är emot hela genuspedagogiken som är ett obligatorium i förskolan idag. Idag diskriminerar man männen. Vi vill ha sann jämsällldhet.”

Lärdom#3: Fascism är inte bara ett informationsproblem

Fascismen är inte rationell. Den är helt känslodrivnen och faller tillbaka på alla fördomar som finns i vår kultur. Antiintellektualismen i fascismen gör det är svårt att komma fram med sakliga argument. Vi måste försvara den sakliga debatten, motverka förenkling och fördumning, samtidigt som det inte räcker för att hindra fascisternas framgångar. Parallellen till kvinnors rättigheter är tydlig: om det bara gällde att ”ha rätt i sak” skulle vi varit jämställda för länge sen utifrån de enorma bevisen på mäns förtryck av kvinnor. Utan det gäller att i praktisk handling trycka tillbaka fascismen, inte ge dem utrymme i debatt och på gatan. *No pasaran!*

Lärdom #4: Bemöt fascismen med feminism i teori och praktik

Kvinnosynen i fascistiska rörelser präglas av två saker: 1) nationen som central symbol som kopplas ihop med en kvinnlighet som ska försvaras av nationens söner och 2) av synen på rollfördelning mellan män och kvinnor. Fascismens syn på könsroller bygger på konventionella uppfattningar, men tar sig extrema uttryck. Kvinnor ska stå för moderskap och omsorg, det tre ”k:na”: Kinder, Küche und Kirche.

Nationalismen i Västeuropa använder sig av könsstereotyper för sitt budskap. Nationen perso-

nifieras ofta av en kvinna, som till exempel *Moder Svea*, medan staten är den manliga principen, aktören som ska beskydda och försvara kvinnan. Kvinnor används som ideologiska slagträn i propagandan. Den utländske mannen (den svarta, juden, eller den som är populär just för tillfället att hacka på; den muslimska mannen) hotar Kvinnan/Nationen. Högerextremister ondgör sig alltså över till exempel muslimers kvinnoosyn samtidigt som de själva står för en fundamentalistisk konservativ familjepolitik.

Den vite mannen/svensken måste försvara Kvinnan och Nationen. Men det kan han inte göra om ”feminiseringen av män” fortsätter. Vi kvinnor är så korkade att vi inte förstår att det är de patriarkala utländska männen som hotar oss. Den vita mannen måste då slåss för det som är hans: den europeiska högerextremismen är en hederskultur. Det är krig om kvinnokroppen. Och feminismen försvagar män, gör kvinnor självständiga och hotar därmed nationen.

Detta måste vi bemöta genom att visa i handling att män och kvinnor har samma inflytande, möjligheter och roller i de sammanhang vi rör oss i. Vi måste visa jämsällldhet i praktiken och försvara kvinnors rättigheter och positioner, samtidigt som vi ska bemöta det ideologiska kvinnohatet och antifeminismen med kunskap och fakta.

Lärdom #5: Bekämpa homofobin

Mannen ska vara stark och kan inte ha kamratliga relationer till kvinnor som bara är kroppar i nationens tjänst. Verkliga män kan bara ha kontakt med andra män och är bundna till varandra i tävlande kamratskap och i lojalitet mot ledaren. Det är inte heller något som är i grunden skiljer sig från hur män och kvinnor förväntas förhålla sig till varandra idag. Män och kvinnor ska hållas isär och komplettera varandra. Män refererar och identifierar sig med andra män, medan kvinnor förväntas vara heterosociala och kan identifiera sig med både män och kvinnor (men vara lojal med män). I kölvattnet av male-bonding och brödraskapandet uppstår ett behov av att dra en kraftfull gräns mot homosexualitet. SS införde dödsstraff för homosexualitet. Både hos Nationaldemokraternas och hos Sverigedemokraterna återfinns hatet mot homosexuella. Partisekreteraren Björn Söder har flera gånger jämfört homosexualitet med tidelag.

Tillsammans med KD är de numera ensamma om att stödja tvångssteriliseringen av transsexuella. Ur SD:s partiprogram:

”Familjen är samhällets innersta kärna och själva förutsättningen för den mänskliga fortplantningen, vilken överallt utgör grunden för respektive nations fortlevnad... Familjen är kulturförmedlande och fostrande. Män och kvinnor är inte skapade likadana och kan därför i olika sammanhang ta olika utgångspunkter och göra olika saker på olika sätt. Män och kvinnor kompletterar varandra, och därför är också alla barns rätt till en mor och en far av väsentlig betydelse.”

Den skrivningen ligger när Behrings resone-mang: Män och kvinnors traditionella sociala roller reflekterar deras olika natur och homosexualitet är moraliskt fel. Mäns homosexuella kärlek utmanar den homosociala ordningen och att kvinnor inte anses ha någon egen rätt till en egen sexualitet. Då förstår vi också varför homosexuella män som skickades i koncentrationsläger av nazisterna fick en egen symbol, de rosa triangelarna, medan lesbiska kvinnor (som så klart också skulle straffas, men inte för sin sexualitet utan för att de var ”asociala”) fick svarta trianglar, i denna grupp fanns även intellektuella, prostituerade, psykiskt sjuka m fl. Som en del av gruppen ”asociala” osynliggjordes lesbiska och förtrycket av dem.

Slutsatserna av lärdomarna kan egentligen sammanfattas i det självklara: stå upp för allas lika värde, feminism i teori och praktiken, inse att antifeminismen och homofobin är ett lika centralt tema som nationalismen i fascismen, möjliggör och lyft fram kvinnors engagemang i den antifascistiska miljön, våga ifrågasätta egna maktprivilegier och samhällets maktstrukturer och auktoritetssystem.

Jessica Svensson Bild: Hanna Smekal

Jessica Rylle Svensson var under 90-talet aktiv som antifascist och arbetade med kvinnojourer. Idag arbetar hon med folkhälsa.

Tre nyanser av brungrönt

Klimatkrisen skenar, temperaturen stiger och naturkatastroferna kommer allt oftare, men politikernas intresse att hitta lösningar minskar. I det läget börjar klimataktivisterna söka nya vägar - i grumligt vatten. Miljövänner måste bränna broarna till fascismen.

Om människan vore förnuftig skulle hon för länge sedan ha tagit till vapen. Tröskel efter tröskel i klimatsystemet närmar sig och passeras, Arktis smälter som smör i en stekpanna, metanen bolmar ur permafrostens tinande cisterner, orkaner och skyfall kastar sig ur bäsen medan arter försvinner i det tysta och matpriserna skjuter mot nya höjder – och vad händer? Utsläppen galopperar. Utbyggnaden av fossil infrastruktur accelererar. Kolet gör comeback, oljeindustrin sätter händerna i oröda rikedomar, klimatfrågan sjunker till dagordningens botten i takt med att forskarnas varningar blir allt mer kvidande desperata. Smältningen av Arktis väcker en enda handfast reaktion: intrång av oljebolag som vill få fram mer bränslen att kasta på elden.

Så ta till vapen, systrar och bröder. Vi har inte ett ögonblick att förlora.

Detta är den rationella kärnan i *Deep Gren Resistance* av Aric McBay, Lierre Keith och Derrick Jensen, förgrundsfigurer i Nordamerikas djupekologiska rörelse (Seven Stories Press 2011). De utgår från två enkla konstateranden: vi har nästan ingen tid alls på oss att vända utvecklingen och vi ser inga tecken på en global massrörelse. De rika festar på förstörelsen, de fattiga är fullt upptagna med att hitta mat, medelklassen är förhådd av den nya tekniken – inget förnuft biter på makten, inget klimatrevolutionärt subjekt existerar, ingen livsstilspryl kan frälsa oss. Alltså måste vi beväpna oss själva. Så samla ihop dina kompisar och skaffa sprängämnen. Gå till attack mot den fossila teknomassan. Det som förstör livsbetingelserna på den här planeten måste förstöras, så gör som MEND-gerillan i Nigerdeltat, som med sina sprängningar av pipelines och plattformar antagligen åstadkommit mer för att reducera oljeutvinningen än västvärldens samlade miljörörelser.

Det ligger oförnekligen en del i resenemanget. Sabotageoperationer mot kol-kraftverk, oljeborrar, naturgasledningar, stadsjeepsaffärer, oljeinvesteringskontor, inrikesflygplatser eller motorvägsbyggen skulle vara svåra att moraliskt fördöma nästan oavsett om man är utilitarist eller pliktetiker, värnar om framtida generationer eller andra arter, sätter traditionen eller jämlikheten högst. Klimatfrågan utmärker sig för att allting står på spel. Passiviteten är mördande, tiden knapp på gränsen till icke-existerande: inga andra strategier ser ut att fungera. Även den som i normala fall tvekar inför väpnad kamp borde finna skäl att i just denna fråga fingra efter något lättantändligt material. I dag finns, med andra ord, alla möjligheter till en intelligent plädering för militant klimatkamp.

Dessvärre försitter McBay et al. tillfället i samma stund de pekat ut det. De är djupekologer: därmed antimarxister. Det betyder att de härleder förbränningen av fossila bränslen och andra ekologiska problem ur en diffus entitet de kallar ”civilisationen”. Analytiskt fungerar det mest som ett samlingsbegrepp för allt de ogillar. Det stora syndafallet identifieras vagt som övergången till bofast jordbruk; man förstår att städer är en rot till ondska. ”Den civiliserade historien omfattar några tusentals år”. Det är allt detta som måste tillintetgöras i ett slag: i princip hela den mänskliga tillvaron så som den gestaltat sig sedan slutet på istiden – en tämligen stor måltavla för några väpnade celler.

McBay med anhang tillhör inte den art av djupekologer som vill isolera sig i ekologiska enklaver, lära sig odla och sköta trädgårdar, rena sig från dåligt samvete, förbereda sig själva och sina närmaste på kollapsen med förfinad privat överlevnadsförmåga. Tvärtom pulvriserar de förtjänstfullt livsstilstren-

den i miljörörelsernas radikala marginaler: det enda som räknas, hävdar de korrekt, är effektiv strid på den spelplan som är samhället i stort. Strategi, inte attribut, är vår enda valuta. Men vilken strategi? Mot vilken måltavla, med vilka kortsiktiga och långsiktiga mål? Som sanna djupekologer anser McBay et al. att ”det finns många miljarder fler människor än planeten kan härbärgera.” Närmare bestämt måste världsbefolkningen reduceras till max 600 miljoner människor. Det betyder att ungefär sex och en halv miljarder människor måste bort, fort. Exakt hur denna massutplåning ska verkställas framgår inte, men själva existensen av så många människor tycks hänga ihop med ”civilisationen” och ”makten” och annat som den väpnade rörelse McBay et al. vill frammana har i uppdrag att destruera.

De sista 300 sidorna i Deep Green Resistance utvecklar sig till en långdragen manual i gerillakrigföring. Cellerna måste bestå av ”kombattanter med fläckfri karaktär”. Straffen mot överträdelser bör vara ”snabba och stränga”. Hårda kärnor av ”hierarkiskt och paramilitärt” organiserade ”krigare” – med inspiration bland annat från den israeliska arméns strukturer – ska utkämpa det planetära inbördeskriget mot civilisationen i en anda av oförblommerad elitism: ”några få pålitliga är bättre än några fler instabila”. De ”intelligenta,hängivna och modiga” individer som kan komma i fråga räknas som en på 100 000 (vilket ger en total global kombattantpotential om 7000 individer). I deras uppdrag ingår att ”lära sig döda”: civilisationens värsta företrädare kan behöva avrättas. ”Unikt värdefulla individer utgör unikt värdefulla måltavlor för avrättning.”

Mot slutet eskalerar Deep Green Resistance till ett svavelsprutande fantasiscenario där de små krigarecellerna sveper genom den civiliserade världen, angriper all infrastrukt-

tur – inklusive internet (en måltavla McBay et al. delar med hjältarna i filmen *Four Lions*) – och på egen hand klipper fossilbränsleförbränningen med 90 procent. De förment demokratiska staterna klär om till totalitära regimer för att krossa motståndsrörelsen, ”den amerikanska allmänheten är redo att dricka ditt blod” men ”den avgörande ekologiska krigföringen” fortskrider, blodet rinner i lagom stora mängder, alla industriella system bryter samman, den mänskliga befolkningen kollapsar men utsikterna ljusnar för andra arter, folkmiliserna på den amerikanska östkustens landsbygd samlar in ved till de få äldre som överlever medan grodorna återtar jorden.

Extas!

Vid det här laget brinner det rejält i läsarens händer. Är detta djupekologins svar på *The Turner Diaries*? Är det rentav ett utkast till den gröna avgrundens eget Breivik-manifest? En akut apokalyptisk situation, en världscivilisation som måste utraderas, en mänsklighet som ska decimeras till spillror, några få självutnämnda krigare... Plötsligt har en militant klimatlinje slagit om i något som mest liknar revolutionär fascism.

Fäktas med vindkraftverk

Paul Kingsnorth representerar en annan rutt från djupgrönt till brunt. I augusti 2010 publicerade han en kombinerad personlig essä och allmänt upprop för en ny slags miljörörelse, ”*Confessions of a recovering environmentalist*”, på opinionssajten Open Democracy. Här är utgångspunkten den rakt motsatta: den etablerade miljörörelsen har stirrat sig blind på klimatfrågan. ”Koldioxid och klimatförändringar. När man lyssnar på de flesta miljövänner i dag får man intrycket att detta är det enda i världen värt att tala om.” Det råder en hysterisk besatthet vid att ”koldioxidutsläpp måste ’acklas’ som en drucken med en trasig flaska: snabbt, och med maximal kraft”, men i själva verket är det miljörörelsen som ragglar, berusad på västerländska myter om framsteg och teknik, bort från sitt egentliga uppdrag. Snabbminimering av koldioxidutsläpp kräver nämligen storskaliga satsningar på förnyelsebar energi – sol, vind, vatten – genom enorma anläggningar utplacerade i världens vildaste, vackraste och mest oröda landskap. Den sortens platser som miljörörelsen en gång tillkom för att skydda.” Farväl till den.

Särskilt plågas Paul Kingsnorth av de vindkraftverk som drivs ned som pålar i de engelska myrarnas och slänternas kött. Essän inleds med lyriska skildringar av hur Paul som tolvåring drivs att vandra över höglänta engelska landskap av en hård far som går före och väntar på att han ensam

ska ta sig ikapp: det gör honom ”till en man.” De ångestfyllda vandringarna knyter ett oupplösligt band mellan Paul och hans omgivning. En man på strövtåg genom ett rustikt engelskt landskap, med sina egna tankar och lärkorna, ugglorna, storspovarna som enda sällskap: det sublima idealet: uppgåendet i naturen. Men nu sprider sig vindkraftverken sprider som industriella pestkoppor. De utgör den senaste fasen i ”massförstörelsen av världens sista vilda platser”, lika destruktiva som de vägbyggen Kingsnorth bekämpade som ung aktivist på 1990-talet. På denna punkt förenar sig djupekologerna över Atlanten; också McBay et al. avskyr vindkraftverk – som de hellre kallar ”fågel- och fladdermössmördarverk” – lika mycket som de hatar obligatorisk skolgång (”industriell skolning”)

Ut i vildmarken

För Kingsnorth handlar ekologi om att lämna människor bakom sig och träda ut i den rena naturen. Kampen står mot ”Homo sapiens sapiens ständigt expanderande imperium”, för de kvarvarande vildmarker där människor inte syns till. Som all vildmarksromantik vilar denna position på en olöslig självmotsägelse: den vildmark Kingsnorth värderar så högt är den som han kan vandra i, den som alltså inte alls är vild och människofri utan ett naturligt hem för honom.

Dagens miljöaktivisterna saknar en sådan ”verklig, djupt känd anknytning till en liten del av jorden.” I stället har de anammat vänsterns språkbruk om klasser och jämlikhet, springer runt med palestinasjalar och antikrigsbanderoller, bryr sig om människor i stället för icke-människor. De talar om att ”social rättvisa och miljö rättvisa går hand i hand” – ett påstående så bisarrt felaktigt att det utgör rent önsketänkande.” Ja, de röda ”koloniserar” den gröna politiken, vimsar om ekosocialism och förvandlar i största allmänhet – men i England i synnerhet – miljörörelsen till ”ett tröstpris för en skock uttjänta trottar”. Häri ligger de två kardinalfelen hos dagens miljörörelse: klimatfixering och marxism.

I stället talar sig Kingsnorth varm för ”ekocentrism”, ett annat ord för djupekologi. Det gäller, ”enkelt uttryckt, kärleken till platsen, ödmjukheten, upplevelsen av tillhörighet, känslorna” (Kingsnorths emfas). Det är först när man går upp på en kulle i Penninerna och känner transcendensen som man blir verklig miljövän i England. Således avslutar Kingsnorth sin essä med en brytning, ett farväl till den miljörörelse som ägnar sig åt organiserad kamp, kollektiva aktioner – i synnerhet i klimatfrågan – och andra former av mänskligt umgänge:

Jag drar mig tillbaka, förstår ni. Jag drar mig tillbaka från kampanjandet och marscherandet, jag retirerar från argumenterandet och den inbillade nödvändigheten och alla falska antaganden. Jag retirerar från orden. Jag går ut och vandrar. (...) Jag ska lyssna på vinden och se vad den säger mig.

Essän följdes under 2010 av lanseringen av Kingsnorths nya rörelse *Dark Mountain*. I Sverige rörde han vid en känslig nerv hos en grupp svenska miljöaktivisterna och journalister. De reste till Dark Mountains invigningsfestival i Wales, insöp Kingsnorths visdomar och invigde i maj 2012 Dark Mountain Sverige – eller ”Ocivilerat” – genom en endagsfestival på *Hemliga trädgården* i Stockholm. Så tillkom den senaste stjärnan på den svenska miljörörelsens flagnande himmel: en grupp som vill förbereda sig på civilisationens omedelbart förestående kollaps genom en mer harmonisk och naturnära livsstil. Om Deep Green Resistance har sin närmaste svenska motsvarighet i den lilla aktivistgruppen Det vilda motståndet – som hyllar MacBay et al. och, enligt sin hemsida, varvar bilbränder med befrielse av fiskar i Umeälven och sabotage av cirkusskyltar i Vänersborg – har Kingsnorth sina trogna lärjungar i svenska Dark Mountain. Anglosaxisk djupekologi sätter spår även här.

Invandring som ekohot

Natur är dock inte det enda Kingsnorth intresserat sig för. Han har även dragit sin lans för *Real England: The Battle Against the Bland* – ungefär: Det verkliga England: Kampen mot det urvattnade, urlakade, kraftlösa – som titeln på hans bok från 2009 lyder. Här gäller det försvaret för Englands ”distinkta kultur”. Temat berör oundvikliga frågan om invandring. Den har Kingsnorth ilsket gett sig i kast med i flera texter, med en omisskännlig brun tråd: utlänningar förstör den engelska kulturen och naturen. ”Invandring orsakar nedbrytning av samhällen och identiteter”, heter det i ett opus. Invandring skapar ”överfulla skolor och sjukhus”, tar ifrån engelsmän arbetstillfällen, genererar ”kulturella, närmast existentiella konflikter” i själarna hos den majoritetsbefolkning som plötsligt omges av minoritetsenklaaver med ”mycket olika värderingar”.

När *British National Party* (BNP) fick sitt stora genombrott i Europaparlamentsvalet 2009 såg Kingsnorth sitt verkliga England säga ifrån. Framgångarna var en fullkomligt naturlig produkt av att engelsmän ”känner att deras själva identitet står under hot.” I ännu en av sina monomana angrepp på vänstern hävdade nu Kingsnorth att den ”vägrar tala om massinvandringens baksi-

dor – i synnerhet dess kulturella aspekter”, oförmögen som den är att erkänna ”att invandringsnivåerna är för höga, att för lite uppmärksamhet har skänkts åt behoven och känslorna i de samhällen som drabbats, att multikulturalismen har gett företräde åt minoritetens identiteter över majoritetens.” Engelsmännen själva har inte tillfrågats om invasionen. Den är en skapelse av en girig, ondsint elit. Att ens ifrågasätta den är förbjudet!

Och så spikar Kingsnorth fast sitt invandringsmotstånd med det slutgiltiga djupgröna argumentet: vi har en alldeles för snabb befolkningsökning. Storbritanien har redan 61 miljoner invånare ”men de beräknas öka till svindlande 77 miljoner år 2051 om de nuvarande invandringsnivåerna fortsätter. Invandring är den främsta orsaken till befolkningsökningen i Storbritanien” och den kräver sin beskärda del av nejderna. Var ska allihop bo? Vart ska de nya vägarna dras? Så bereder också Kingsnorth plötsligt en plats för klimatpolitikens krav: de som förespråkar en generös invandringspolitik ”måste förklara hur vi ska kunna nå våra klimatomål med ytterligare 15 miljoner människor här.” Lösningen är balans mellan utvandring och invandring. ”Det betyder en kraftig neddragning från nuvarande invandringsnivåer.”

Stäng kanalen, mer eller mindre.

Hur kan Kingsnorth djupgröna fält glida ut i en sådan brun sörja? Exakt vad i hans ekologi leder honom till en position som inte kan klassificeras som något annat än nationalistisk xenofobi? Svaret måste vara: glorifieringen av bandet till det lokala landskapet. Den enda natur som är intressant för Kingsnorth är vildmarken runt hörnet, den man växt upp i, den i vars omilda omfamning pojken blev man. Bara trottar och andra marxistspöken – de som glider fritt över planeten och saknar rötter i jorden – skulle komma på att bry sig om något sådant som den senaste massdemonstrationen mot en kemikaliefabrik i Kina, arbetares och bönders kamp mot BP:s naturgasanläggningar i Nildeltat eller Pondofolkets försök att freda sina sydafrikanska stränder från australiska gruvbolag. Engelsk natur är engelsmannens kallelse. Ugglor och lärkor är givna inslag där, men inte bangladeshier eller arabere.

Nu är visserligen Kingsnorth nog med att i princip öppna engelskheten för människor av annan härkomst. Så hur blir man

engelsman, om man skulle råka vara bangladeshier eller arab på engelsk mark? Genom att ha ”ett begär efter tillhörighet. Det räcker inte med att bara vara i England; du måste vilja vara av England.” Du måste se dig som en del av den engelska enhetskulturen – inte någon ”multikulturell flygplatshall” – och ta till dig den engelska historien, naturen, missionen i djupet av ditt innersta. Kärnan i både nation och ekologi är just en ”intuitiv, känslomässig relation till naturen.” Det gäller att få ”smuts under naglarna och vatten i skorna, att lukta på regnet när det kommer och få en känsla för var vi befinner oss på den här jorden.”v England.Detta är naturligtvis inget annat än reaktionär mysticism och en utestängningsformel: det räcker inte att ha medborgarskap, en pakistanier i England som längtar hem till Swatdalens floder eller en jamaican som aldrig lämnar Brixton för att lyssna på vinden i Penninerna kan omöjligen vara engelsk.

Så fullbordar Kingsnorth sin konstruktion av en blut-und-boden-ideologi för 2010-talets mest förvirrade miljövännere.

Steget från lokalistisk ekologi till ekologisk fascism har aldrig varit långt. Det betyder inte att varje vandringsbiten man eller Dark Mountain-besökare har en Hitler i sig, men det betyder att ekologiskt engagemang definierat av den egna uppväxt- eller boendemiljön har inneboende politiska faror – och att svenska Dark Mountain borde fundera en gång till på logiken i sitt tänkande. Trots upprepade påpekanden om chefsideologens uppenbart bruna tendenser har svenska Dark Mountains förgrundsfigurer ännu inte sagt ett ord om saken. I stället fortsätter de att påta i sina egna täppor, lokalt, här hemma.

Värre är dock att grönt invandringsmotstånd inte bara springer ur djupekologiska utmarker. Som Shora Esmailian visar i *Ur askan: Om människor på flykt i en varmare värld* (Natur & Kultur 2012) har ett antal framstående ekologer och miljörörelser i väst på senare tid argumenterat för att vi inte kan ta emot fler. De tynger bara ned naturen. Om de kommer hit från u-länder med låg klimatpåverkan mångdubblas deras kolavtryck när de blir som oss. ”Stigande invandringsnivåer” måste hejdas, hävdade Mark Lynas 2007, medan han fortfarande var en superstjärna i klimatrörelsen, eftersom den orsakar ”trångboddhet i städer och överutveckling av landsbygden” och därtill allmänt ökad miljöbelastning.

Resonemanget passar perfekt för andra

krafter. Här kan det bruna bli behagligt grönt.

Muslimere, inte klimat

Är det för klimatet eller muslimerna vi ska känna skräck? För den höger som blommat ut i västvärlden under 2000-talet är svaret självklart: det är inte klimatet. Så inleder Mark Steyn sin America Alone: The End of the World As We Know It (Regnery 2008) med en ärlig innehållsdeklaration: detta är en domedagsprofetia. Muslimerna dränker planeten. Men till skillnad från ekoholisternas besatthet vid stigande havsnivåer är inte det här något som kanske rent hypotetiskt eventuellt skulle kunna hota Maldiverna cirka år 2500; processen är redan i full gång. (...) Långt innan Maldiverna är översvämmade av ’stigande havsnivåer’ kommer varje spanjor och italienare att ligga six feet under. Men visst, fortsatt ni att oroa er för klimatförändringarna.

Organiserade islamofober gör samma hotbildsval. Under 2008 tog Fremskrittspartiets ledare Siv Jensen strid mot ”klimatbluffen” och försökte locka ännu fler väljare med budskapet att forskarna alls inte ”är eniga om att klimatförändringarna beror på människan”; således behövs inga utsläppsminskningar i Norge. Däremot bör landet stänga sina gränser för alla människor från muslimska länder som Somalia, Afghanistan och Pakistan.

Sverigedemokratiska lokalpolitiker och riksdagsmän förnekar regelbundet den globala uppvärmningen. Bland alla varningar för islamiseringen av Sverige som kunde läsas i SD-Kuriren innan den föll i koma 2010 fanns uppmaningar om att sitta ”still i båten, det har gungat förr.” Ty har man inte ”i alla tider haft teorier om världens undergång. Man har skrämt med domedagen, Ragnarök, tidens slut, helvetet och harmageddon” och nu är det klimatet. I verkligheten har ”jordklotet under hela dess historia haft klimatförändringar av stora mått. Faktiskt även då varken människor eller motorburen teknik fanns.” Just motorburen teknik är en sverigedemokratisk favoritpassion; partiet har en egen motorförening, SD-Motor, som i tidningen Motorsport stolt deklarerat att ”vi är också det enda partiet som budgeterat för en sänkning av bensinskatten medan de andra partierna säger sig planera ytterligare höjningar eller försöker prata runt frågan med flummiga resonemang om CO₂ och

klimatmål.” En annan hjärtefråga är vindkraftsmotståndet.

Grundhållningen hos den islamofobiska högern är sålunda explicit antiekologisk: muslimer och andra invandrare utgör den överhängande faran, inte någon påhittad uppvärmning. Men i utkanten finns också andra positioner. I artikeln om ”massinvandring” på nazienckyklopedin Metapedia kan man läsa följande:

Folkomflyttningarna har en mycket negativ påverkan på miljön. Ekologiskt fotavtryck är en beräkning som anger de resurser som krävs för varje individ. Folkomflyttningarna går i regel från länder med litet avtryck till länder med större avtryck. Samma effekt har utsläpp av CO₂ och mängden energi som krävs per capita.

BNP har tagit en liknande argumentation till sitt hjärta. ”British National Party är denna nations enda sanna gröna parti”, utannonserades häromåret, och bäst av allt: BNP är ”det enda parti som erkänner att överbefolkning – vars primära drivkraft är invandring, som framgår av regeringens egna siffror – är orsaken till förstörelsen av vår miljö.” De två miljöpolitiska huvudkraven kunde varit hämtade från valfri text av Paul Kingsnorth: gräv ner elledningar som skär genom vacker natur, pressa stormarknader att sälja mer lokalproducerat. ”Vårt ideal är ett rent, attraktivt land, fritt från föroreningar i alla deras former, inklusive – där så är möjligt – oljud, ljus och överbefolkning.” Det ska gå att lukta på det brittiska regnet i fred.

Men det stora gröna Alexanderhugget är, naturligtvis, totalstopp för invandringen. Utlänningarna kräver nya hem och vägar, orsakar trafikstockningar och överbelastar de brittiska öarnas ekologiska bärformåga. Och samtidigt: ”BNP avvisar bestämt dogmen om ’klimatförändringar’”. På Romartiden odlades vin vid Hadrianus mur. Eller för att citera Esmailian:

I grunden vill inte BNP kännas vid någonting sådant som klimatförändringar – partiet tror inte på fenomenet. Ändå kan inte partiledaren Nick Griffin, som också är Europaparlamentariker, dra sig för att slå klimatargument i huvudet på invandrare. Inför FN:s klimattoppmöte i Köpenhamn i december 2009 förklarade han att ’för varje person i tredje världen med ett litet klimatfotavtryck som vi hämtar till västvärlden ökar vi koldioxidutsläppen’. Om nu den västerländska livsstilen inte är hållbar, resonerade Griffin – ’vad i hela friden är det för

mening med att omvända fler människor till västerlänningar?’

I denna jonglering med ståndpunkter är det bara två som är evigt fast och bestående: kärleken till det rena England och hatet mot utlänningar.

När det bruna blir grönt

I en bemärkelse är det redan för sent. De närmaste decennierna kommer oundvikligen att präglas av en stigande flodvåg av klimatkatastrofer. Även om fossilbränsleförbränningen skulle klippas med 90 procent imorgon skulle uppvärmningen fortsätta, om än successivt plana ut; en långsiktig stabilisering av klimatet är alltså fysiskt-tekniskt möjligt, men allting talar med förkrossande säkerhet för att de senaste årens extrema väder blir ännu mer extremt de kommande åren. De hårdast drabbade kommer med samma visshet att befinna sig bland egendomslösa massor i världssystemets periferi: bland bönder, fiskare, arbetare, sluminvånare, ursprungsbefolkningar från Bangladesh till Bolivia.

I en sådan omedelbart förestående framtid kan vi förvänta oss att fascismen i allt högre grad kommer att artikuleras genom ekologiska kategorier. Det kan ta sig många former. Djupekologiska terroraktioner mot den mänskliga civilisationen kan inte uteslutas; när desperationen tilltar kan det slå slint hos vissa. Uppgivna miljövänner som vill slå vakt om den lilla natur som återstår i närområdet kan gå Kingsnorths väg. Mer sannolik och förödande är tendensen till vad Christian Parenti i *Tropic of Chaos: Climate Change and the New Geography of Violence* (Nation Books 2011) kallar ”den väpnade livbåtens politik”, eller helt enkelt ”klimatfascism”: västvärldens nationer beväpnar sig till tänderna för att försvara sina resurser och stänga alla andra ute. I den båten kan grönt och brunt slutgiltigt smälta samman. Där kan lokalister kräva att gränserna stängs och rasister förnya samma krav med hänvisning till lokalmiljöns gränser. Där kan de fascistiska tendenserna i dagens europeiska samhällen slita sig ur alla koppel – i synnerhet om den globala uppvärmningen genererar nya flyktingströmmar, kanske av större omfattning än någonsin förr.

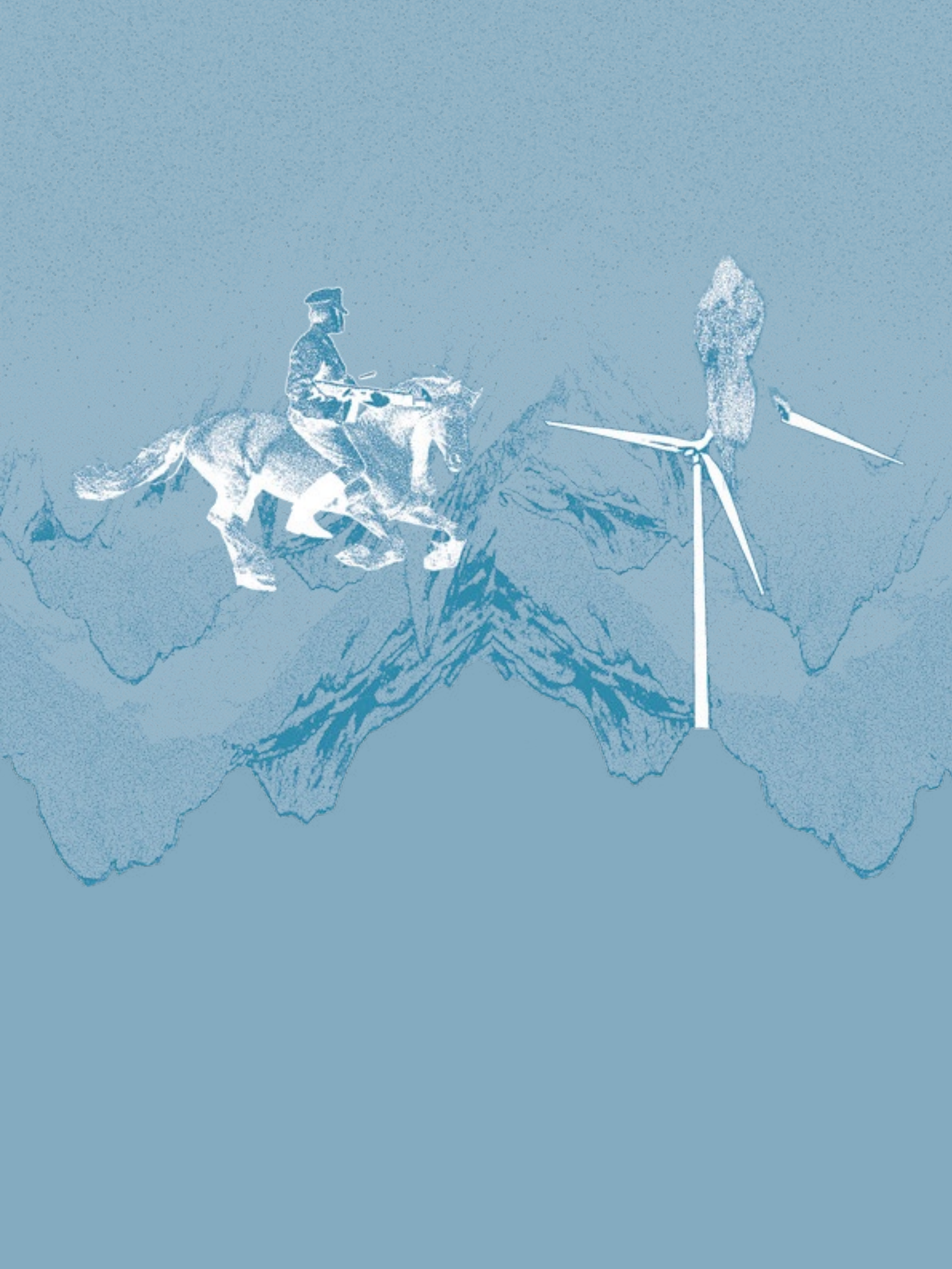
I en sådan framtid kan det också finnas skäl att överväga några av de mer sansade förslagen från MacBay med anhang. Men en militant klimatkamp måste i så fall vara

maximalt alert i sin antifascism. Det innebär bland annat en intensifierad kamp för rivna gränser, ty om det är något krav en värld av klimatkatastrofer aktualiserar är det, som Esmailian argumenterar, globala medborgarskap. Den dag bangladeshiska bönder som lämnar sina översvämmade marker inte längre kan tränga ihop sig i Dhaka utan beger sig västerut ska de ha en rätt att bosätta sig på Paul Kingsnorths myrar.

Problemet är inte att de ökar sina utsläpp om de kommer hit eller att vår natur blir fulare. Problemet från två århundraden av kapitalistisk historia är att fossilbränsleförbränning här – det började i England – rycker undan marken för människomassor över hela den underutvecklade världen. Att insistera på klimatflyktingars rätt att röra sig fritt över gränserna är bara möjligt om man slutgiltigt bryter med all lokalism och förbinder sig till ekologisk internationalism: Mekongdeltat måste ligga 2000-talets nord-europeiske klimataktivist lika nära som det närmaste naturreservatet. Och i första hand måste det vara människorna som räknas.

Andreas Malm Bild: Charlotte Stenson

Andreas Malm är doktorand i Humanekologi i Lund och aktiv i klimatrörelsen.

Finsk metapolitik

Den finska organisationen Suomen Sisu har hämtat sin ideologiska inspiration från nyfascismen. De har haft ett stort genomslag, genom att gå in i missnöjetspartiet Sannfinländarna och omforma hela deras flyktingpolitik. Nu sitter fascistideologier i finska riksdagen, på Sannfinländarnas stolar.

I det finländska riksdagsvalet 2011 femdubblade det högerpopulistiska partiet *Sannfinländarna* sitt väljarunderstöd från 4 till 19 procent. Valet höjde intresset för partiet både i Finland och internationellt. Speciellt mycket uppmärksamhet riktades mot den högerextrema falangen inom partiet, representerad av organisationen *Suomen Sisu*.

Suomen Sisu bildades 1998 som ungdoms-avdelning till *Finskhetsförbundet*, en organisation som grundades redan under tsartiden för att försvara det finska språkets intressen. De två organisationerna råkade snabbt i konflikt. Suomen Sisuus aktivister nöjde sig inte med en smal inriktning på svenskfientlig språkpolitik utan närmade sig istället den bredare nationalistiska strömning som kallas ”*tredje positionen*”. Våren 2000 uteslöt Suomen Sisu ur Finskhetsförbundet.

Från att ha varit en i mängden av de otaliga obskyra nationalistiska grupperna i Finland under slutet av 1990-talet utvecklades Suomen Sisu på tio år till ett landsomfattande nätverk med åtminstone fyra sannfinländska riksdagsledamöter, medlemmar i alla riksdagspartier utom det högerliberala Svenska folkpartiet och drygt 1000 medlemmar, varav de allra flesta är anonyma. Samtidigt som Suomen Sisu utvecklades som organisation, skedde även flera intressanta ideologiska förskjutningar inom gruppen – ett faktum som undgått överraskande många granskningar av organisationens verksamhet.

Tredje positionen

Uttrycket ”tredje positionen” (*terza posizione*) härstammar från 1970-talets Italien, där fascister försökte utmana både socialismen och kapitalismen under devisen ”*Varken röd front eller reaktion, Tredje positionen!*”. Efter att 85 personer miste livet i ett bombattentat i Bologna 1980 utfört av personer med kopplingar till tredje positionen, inledde den italienska staten en omfattande kampanj mot

landets högerextrema grupper. Många aktivister drevs i landsflykt, och en del av dem hamnade i London där de började samarbeta med aktivister ur partiet National Front. Tillsammans stöpte de om National Front till en militant kamporganisation, vars syfte var att bekämpa både sovjetisk och amerikansk ”materialism”.

Ett viktigt namn i sammanhanget var *National Front*-ledaren *Derek Holland* vars text *The Political Soldier. A Statement* blev en av de främsta stridsskrifterna för högerextremister i Europa under 1990-talet.

Mellan åren 1999 och 2001 var det just denna skrift som Suomen Sisu lyfte fram som central för organisationens politiska filosofi. Suomen Sisu beblandade sig dock aldrig offentligt med de nazistiska skinheadgrupper som terroriserade vissa finländska städer i slutet av 1990-talet. Det Suomen Sisu tog fasta på hos Holland var istället hans nyfascistiska kulturpessimism och kritik av det västerländska samhället. Den här delen av Suomen Sisuus historia är väldigt dåligt dokumenterad, eftersom organisationen då ännu var relativt okänd. Istället vet vi väldigt mycket om den fas i organisationens utveckling som började år 2001 då *Jussi Halla-aho*, idag den främsta representanten för den högerradikala och så kallade ”invandrarkritiska” sektionen inom Sannfinländarna, anslöt sig till gruppen.

Enligt Suomen Sisuus egen historieskrivning var det på organisationens diskussionsforum som Halla-aho gick från att ha varit en anhängare av det gröna partiet till att bli en inbiten nationalist och kritiker av det mångkulturella samhället. Processen måste ha gått fort – forumet öppnades 1999 eller 2000 men redan våren 2001 publicerade Halla-aho ett antal rasbiologiska texter på sin dåvarande webbsida.

Till skillnad från de tongivande rösterna inom Suomen Sisu grundade Halla-aho sin kritik av det mångkulturella samhället mera på angloamerikansk än europeisk högerradikalism. Texterna som Halla-aho publice-

rade 2001 var utan undantag författade av akademiker och journalister från de högerextrema kretsarna kring tidningen *American Renaissance*. Tidningen hade, liksom alla rasteoretiker som Halla-aho använt för att underbygga sin argumentation, fått pengar av organisationen *Pioneer Fund*. Fonden har sedan 1930-talet systematiskt motarbetat alla politiska insatser för ökad jämlikhet mellan etniska grupper i USA och gett forskningsanslag åt så gott som alla framträdande akademiska rasbiologer i USA och Storbritannien.

Vit identitetspolitik

Statsvetaren *Carol M Swain* har analyserat den ”vita nationalism” som Pioneer Fund och American Renaissance företräder. Trots deras vurm för rasbiologi har många vita nationalister i USA likt den franska ”*nya högern*” tagit avstånd från de mest aggressiva formerna av ”herrefolksrasism”. Precis som den franska nya högern anammade mycket av 68-vänsterns retorik, menar Swain att de amerikanska vita nationalisterna använt medborgarrättsrörelsens språk för att skapa ett slags vit identitetspolitik. Med avstamp i en förvrängd mångkulturell diskurs bedriver de här grupperna frågor om vit identitet, vita specialintressen och vit separatism. Liksom Halla-aho förhåller de sig speciellt aggressivt till positiv särbehandling.

Både den europeiska och amerikanska vita identitetspolitiken anspelar på den traumatiska förlusten av vissa privilegier som vita, heterosexuella män upplevt i väst sedan 1960-talet. Medan fascistiska rörelser under mellankrigstiden och andra världskriget agerade i en kolonial värld, måste rörelsens spillror under efterkrigstiden göra upp med förlusten av det koloniala herreväldet.

Den nya högerns stora bragd var att offerförklara den vita mannen och vända den rollen till rörelsens styrka. Eller så som *Dominique Venner*, ledare för den franska nyfascistiska gruppen *Europe-Action*, konstaterade efter att Frankrike hade förlorat Algeriet i början av 1960-talet: ”Hädanefter när en europeiskfödd person mördas i Algeriet kommer han att vara ett offer och inte, så som förut, en förtryckare”.

Counterjihad

Halla-aho började också tidigt intressera sig för den växande skara av islamfientliga bloggar som dök upp i den angloamerikanska världen efter USA:s invasion av Irak. År 2003 hade Halla-aho grundat bloggen *Scripta*, ”skrifter från ett sjunkande väst”. I något skede knöt han ett nära samarbete med bloggen *Gates of Vienna* som under slutet av 2000-talet blev navet i den så kallade ”*counterjihadrörelsen*” och en av *Anders Behring Breiviks* främsta inspirationskällor.

Just den ökade islamofobin hos den europeiska och amerikanska extremhögern har fått olika forskare och journalister att tala om två extremhögrar: en islamofobisk och en antisemitisk.

Båda delar uppfattningen om att en kulturm Marxistisk konspiration sedan 1960-talet genom universiteten och medierna arbetat för västlänternas undergång. De delar alltså också den internationalism som uppstod inom extremhögern efter andra världskriget – för en överlägsen vit, europeisk (eller västerländsk) kultur.

Däremot är inte islamofobi och antisemitism nödvändigtvis den enda eller ens den viktigaste skiljelinjen mellan de två tendenserna, vilket den svenska nyfascistiska bloggaren *Joakim Andersen* påpekat på sin blogg *Oskorei* som ett svar på en debattartikel av *Rasmus Fleischer* i *Aftonbladet*. Andersen menar att den så kallade antisemitiska extremhögern kännetecknas ”snarast av en högre grad av systemkritik, bland annat genom en kritik av dess liberala ideologi och av det ekonomiska systemet. Detta jämfört med vissa ’kontrajihadister’, vilka accepterar stora delar av det etablerade systemet. Bland annat dess liberalt ideologiska grundval och den därtill knuten ”extremismdiskursen”, USA:s ledarskap, kapitalismen, etcetera. Ibland är det rentav så att man försvarar systemet mot det man ser som ett islamiskt hot.”

I ljuset av Andersens observationer blir det desto intressantare att Suomen Sisuus intrång i sannfinländarna sammanföll med

organisationens ökade fokus på islamofobi. Från systemkritisk tredje positionism hade Suomen Sisu på tio år snarast blivit en högerpopulistisk ensaksrörelse mot invandring och ”islamiseringen” av Europa. Å andra sidan har både *English Defence League* och Breivik bevisat att splittringen i två extremhögrar inte bör förenklas till en fråga om metoder. Bägge extremhögrar har aktivister som valt att verka som intellektuella, partipolitiker, gatukämpar eller terrorister.

Reaktionär eller radikal

I Finland syns splittringen i två tendenser i de projekt som Suomen Sisuus aktivister idag engagerat sig i. De aktivister som står närmast sannfinländarna driver Finlands största politiska nätforum *Homma*. Forumet fungerar som bas för rasistiska och islamofoba invasionerna av andra diskussionsforum och kommentarfält på nätet. Samtidigt verkar forumets administratörer sträva efter en viss saklighet genom att städa bort all referenser till klassisk högerextremism. En annan fraktion medverkar i den traditionalistiska webbtidskriften *Sarastus* (Gryning) som till sitt politiska innehåll ligger rätt nära de identitära kretsarna kring blogportalen *Motpol* och forumet *Nordisk.nu*. Sarastus fortsätter med den tredje positionens fascism som Suomen Sisu idkade under sina första verksamhetsår.

Liksom den svenska antifascisten *Mathias Wäg* skrivit, var ”redan 20-talets fascism /.../ en kombination av två strömningar, en konservativt reaktionär strömning och en radikalt socialt antagonistisk.” Kanske den islamofoba extremhögern med sina kopplingar till amerikanska konservativa grupper och stark proisraelisk politik då kan ses som ”konservativt reaktionär” medan de antisemitiska och systemkritiska grupperna kan ses som ”radikalt socialt antagonistiska”.

Precis som både Andersen och Wäg på var sitt håll skriver, har fascistiska rörelser varit som starkast när de här tendenserna

SANNA FINNAR

Till skillnad från sitt svenska syskonparti Sverigedemokraterna har Sannfinländarna aldrig varit ett renodlat högerextremistiskt parti. Medan Sverigedemokraterna bildades på 1990-talet av nynazister som

försökte städa upp sin profil, så har Sannfinländarna rötter i det Finska landsbygdspartiets agrara populism, som rönt framgångar i Finland mellan slutet av 1960-talet och början av 1990-talet. Partiets långvarige ordförande Veikko Vennamo var en utbrytare från centerpartiet och en uttalad kritiker av den Sovjetvänliga politik som alla stora finländska partier bedrev under kalla kriget. När FLP gjorde konkurs 1995 grundade

partiets sista partisekreterare Timo Soini tillsammans med några andra av partiets aktivister sannfinländarna. Redan i början av 2000-talet öppnade Soini för den högerradikala populism som blivit så framgångsrik i många andra europeiska länder. I en intervju till landsbygdstidningen Karjalainen förklarade Soini att han hoppades att Sannfinländarna skulle fungera som språngbräda till ett nytt parti format efter i europeiska snitt efter partier så

mötts i gemensamma projekt. Därför är en av de viktigaste utmaningarna för anti-rasister idag att förstå och begreppsliggöra den pågående splittringen i två eller flera extremhögrar.

Mikael Brunila

Mikael Brunila är tillsammans med Li Andersson och Dan Koivulaakso författare till boken ”Äärioikeisto Suomessa” (Extremhögern i Finland) som utkom i slutet av oktober. En kortare version på texten har tidigare publicerats i den finlandssvenska tidningen Ny Tid.

Mantrarörelsen

Antirasist är ett kodord för antivit. Den frasen dyker upp i varje nätdiskussion om antirasism eller invandring, i kommentarer och på bloggar. Vilka är kommentarsfältherrarna bakom frasen och varför har detta mantra blivit så viktigt för dem?

debatten och bevisa att antirasister är ett annat kodord för antivit.

Fascistisk 68-rörelse

Lärarstudenten i Uppsala är endast en av få som är öppen med sin identitet. Han är däremot inte ensam om att studera på ett högre lärosäte. Vid en granskning ser man att rörelsens kader består av fler människor med högre utbildning än vad som är brukligt inom den fascistiska rörelsen. Lärarstudenterna är ett medvetet val. Deras ambition är att urholka antirasismen och skapa en stor massa av likasinnade som kan erbjuda mer än ett mantra på nätet. Exempelvis uppmuntrar man varandra till att plugga till socionom, socialpedagog, lärare etc för att öka chanserna till påverkan.

I USA har en av Mantrarörelsens mer utåtriktade grenar även startat upp en vit studentförening, *Youth for Western Civilization*, som sprider de argument och återkommande fraser som rörelsen sprider. Studentföreningen blev uppmärksammas i liberal media och har därefter växt. Enligt egen utsago är man idag 2000 medlemmar. Syftet är att skapa ett akademiskt nätverk som är kapabelt att agera i en riktning som kan gynna den egna agendan, att stoppa det subtila "folkmordet på vita". Mantraaktivisterna inspireras av hur 68-vänstern blev en akademisk rörelse som kom att påverka all samhällsdiskussion och vill göra likadant.

Personer i nätverket och i dess närhet

Rörelsen uppvisar markanta sektliknande drag. Tror man inte på mantrats kraft så är man icketroende och ointelligent. Eller anti-vit. De förkastar i princip alla andra politiska frågor som är typiska för den rasideologiska tankesfären, även om en del människor i utkanten som stödjer rörelsen kan vara aktiva i andra politiska sammanhang. Några av de betydande personerna inom den svenska nationella rörelsen är *Richard Langeen* och *Daniel Spansk*.

Richard Langeen är en 31-årig juriststu-

De kallar det för "mantrat", en debattmetod utvecklad av amerikanska nationella nättaktivister för att bryta ner antirasistisk retorik i diskussioner. Syftet är att sprida ett budskap om att det pågår ett medvetet folkmord på "vita" folkslag. Det så kallade folkmordet är en konsekvens av påtvingad massinvandring, en företeelse som endast förekommer mot "vita" länder. Men det folkmordet döljs medvetet av antirasistiska "kulturmarxister". Debattmetoden liknar judo, man ska kasta om varje antirasistiskt påstående och visa att det egentligen innebär sin motsats, att antirasisterna är de verkliga rasisterna, som är emot en raspluralism. Budskapet summeras i frasen "antirasist är ett kodord för anti-vit". Ett enkelt mantra som ska hamras in i alla debatter.

Något officiellt namn för denna rörelse finns inte i nuläget, men den har spridits till nationella nättaktivister över hela jorden. I USA har man skapat en musikscen som sprider dess budskap. Musiken riktar sig till unga människor och genren är euro-techno. Samma grupp, som kallar sig för *White Rabbit*, har även gjort en tecknad film direkt riktad till barn. Filmen heter *"How whites took over America"* och skildrar hur vita människor mördar indianer som protesterar mot vit invandring. De vita karaktärerna talar om mångfald, antirasism framställs som något ondskefullt och pedagogiskt arbetas budskapet om att "invandring är folkmord" in.

Sociala medier

Aktivisterna inom rörelsen saknar en organisatorisk plattform. Man bedriver i huvudsak nättaktivism och har en celliknande struktur. En rad olika Facebookgrupper har skapats, som exempelvis *"The Typical Antiracist"*, *"Fri diskussion"*, *"Kamratgruppen"* och *"Krossa antivitismen"*. Syftet bakom dem är

att skapa kontakter och bygga ett strategisk kontaktnät där man gemensamt arbetar för att sprida budskapet. En av de mest drivande är en lärarstudent från Uppsala. Han är framförallt aktiv på Facebook under en rad pseudonymer som sprider budskapet och skapar kontakter. Internt talar man om svärmaktioner. Uppskattningsvis så består den innersta kärnan av ett 15-tal personer. Deras kontaktnät på internet, vilket är deras främsta arbetsfält, är däremot betydligt större och man mobiliserar i sin tur sina egna svärmar. Kärnans ledande av svärmar kallas för drottningprincipen, en uppdaterad variant av nazismens ledarprincip. Man behöver inte vara många för att påverka och styra sin svärm. Genom att agera som en getingsvärm vill man kapa och stoppa debatter på nätet. Detta genom att vara många som gemensamt och i samförstånd ger sig på samma mål. I samband med en antirasistisk demonstration i Bollnäs tidigare i år samordnade mantraaktivisterna ett stort antal personer för en storskalig svärmaktion mot arrangörsgruppens facebook-sida och lokalpressen. Arrangörerna valde att ställa in demon efter det massiva trycket då man kände obehag.

Deras ambition är att vara dropparna som urholkar stenen, för att använda det gamla romerska talesättet. En droppe urholkar inte en sten genom sin kraft, utan genom att falla ofta. Mantraaktivisterna vill utmana det politiskt korrekta språkbruket och använder sig av en antirasistisk retorik när de söker upp meningsmotståndare som man anser vara anti-vita. De försöker vända antirasistiska budskap till sin motsats. Medlemmar har punktmärkat antirasistiska bloggar och gemensamt spammat kommentarsfält och diskussionstrådar. Vilket leder till att svärmen tar över och en seriös debatt omöjliggörs. En av ambitionerna är att kunna använda denna taktik fysiskt i framtiden under offentliga möten och debatter. Tanken är att svärmen ska ta över den fria

dent som studerar på Stockholms universitet. Han är ursprungligen från Kristianstad där han bland annat var aktiv inom *Nationaldemokraterna*. Langeen driver *Nationell.nu*, en form av skvallerblogg för den nationella rörelsen. De publicerar nyheter av grovt antisemitisk och antiislamsk karaktär.

Langeen presenteras som gästspelare i filmen "How whites took over America". Han har även spridit en rad filmer och låtar som Mantrarörelsen har producerat via sin webbsida. Nationell.nu är i dagsläget den nationella rörelsens största och mest besökta nyhetsblogg. Den är även en av de mest besökta bloggarna i Sverige inom politik, samhälle och nyheter. Enligt egen utsago var man först i världen att publicera bild och namn på massmördaren Breivik.

Daniel Spansk är lastbilschaufför och kommunpolitiker i Nykvarn. Spansk valdes in i kommunfullmäktige i Nykvarn för Nationaldemokraterna. Han var partiets vice ordförande och har bland annat talat vid en rad olika arrangemang knutna till den nationella rörelsen. Efter en intern konflikt inom ND som resulterade i en partisplittring lämnade Spansk och andra

medlemmar Nationaldemokraterna. Idag representerar han det öppet antidemokratiska och rasideologiska partiet Svenskarnas parti. Daniel Spansk är aktiv i en rad olika mantragrupper på Facebook och har under lång tid spridit Mantrarörelsens budskap på en rad olika sociala medier och kommentarsfält. Han debatterar flitigt men anses internt vara tillräckligt radikal eftersom han som kommunalpolitiker förespråkar parlamentarism.

Risken för hot och våld är idag tämligen låg, utan rörelsen koncentrerar sig på internet. Bland Mantrarörelsens nättaktivister återfinns det däremot personer som är dömda för rasistiskt våld. Exempelvis dömdes en 26-årig mantraaktivist från Arlöv för att ha misshandlat en homosexuell jude samtidigt som han skrek antisemitiska förolämpningar.

Hur ska man bemöta dem?

Ska man bemöta Mantrarörelsen i nätdiskussioner måste man vara en bra debattör. Det skiljer sig inte mycket från att debattera mot en person från *Livets ord*, mantra-

aktivisten är lika religiöst "fanatisk" i sitt argumenterande. Ska du debattera med dem sakligt gäller det att se upp för deras fällor, hur de försöker vända antirasistiska argument till att vara rasistiska mot vita. Annars är tipset att du helt enkelt blockerar dem och slänger deras försök till debatt på ett lämpligt ställe, nämligen i papperskorgen. Ser du dem i kommentarsfält räcker det att göra narr av dem. Anmäl dem för spam och skapa din egen lilla svärm som går in och skapar ett svart block som ställer sig i vägen för förtryck och rasism. Vare sig nazisterna demonstrerar på stan eller på internet ska vi agera som ett kollektiv. Ett kollektiv som tar arbetarklassens strid och blockerar rasismen var den än visar sig.

Pernilla Marcos Bild: Emma Tryti

Pernilla Marcos har en lång bakgrund inom extremhögern. Hen har nu lämnat den nationella rörelsen. Namnet är en pseudonym.

Näthat och annat hat

Bilbomber och mord. Den nynazistiska rörelsen inledde en våldsoffensiv i slutet av 90-talet. Samtidigt började den bli allt flitigare på att använda internet, som ett forum för hat - och för hot. De fick nu sprida sina åsikter i medias finsalonger, i tidningarnas kommentarsfält. Näthatet och gatuhotet hänger tätt samman.

– Hej, det är Ann från Säpo. Jag vet inte om du har hört det, men i natt sprängdes en bomb på Joe Hillgården i Gävle, så nu finns det en hotbild!

Hon lät glad och lite uppglad och nöjd. Mindre än 20 timmar tidigare hade hon hävdats motsatsen – att det inte förelåg någon hotbild varje sig mot enskilda syndikalister eller syndikalistiska lokalorganisationer. Eller, för den delen, journalister på *Arbetaren*, tidningen som nyligen hade avslöjat att en ledande nazist blivit vald till klubbordförande i en lokal Handelsklubb, vilket kostat uppgiftslämnaren Björn Söderberg livet i sin trapp hemma i Sättra. Brutalt mördad med flera skott av hittills ostraffade nazister.

– Jaha... Jag visste inte vad jag skulle säga till Ann på Säpo. Jag kände naturligtvis redan till att det hade sprängts en bomb på Joe Hillgården under natten, och vare sig Säpo sanktionerade det eller inte, så tog vi som var funktionärer inom syndikalisterna i slutet av 1990-talet mycket allvarligt på hoten. Vi förstod att det skulle hända något eftersom det arrangerades tvärfackliga manifestationer till minne av Björn Söderberg i nästan hela landet under lördagen. Nu var det lördag.

– ... Ja, så nu undrar jag om du har samtliga adresser till alla syndikalistiska organisationer i Sverige så att vi kan ombesörja med skydd inför manifestationerna i dag?

– Eh... Jag visste izte vad jag skulle svara. Kunde jag lämna ut alla adresser till lokala syndikalistiska samorganisationer i Sverige – till Säpo?

– Jag måste rådgöra med organisationens generalsekreterare Hannele Peltonen, sa jag och försökte vinna tid, men det är klart, adresserna finns ju hos nummerupplysningen, slog det mig.

– Vad är det som knäpper och låter – är du avlyssnad?

– Det borde väl du känna till i så fall, men det är jag säkert, sa jag.

Jag började bli irriterade. Joe Hillgården stod i lägor, trots att vi tagit situationen på så stort allvar att vi bjudit in Säkerhetspolisen till tidningen Arbetarens redaktion för att förklara situationen för dem. Och bara det var ju historiskt. Runt bordet satt 10 misstänksamma journalister, varav flera tillhörde den grupp som hade mest koll på nazister och rasister i hela landet. Vi fick lyssna på teoretiska hotbilder och säkerhetstankar enligt formulär 1A. Bland annat gav de oss telefonnumret till Länskriminalcentralen, LKC, och Skatteverket. Ja, och slog fast att de inte ansåg att det förelåg någon hotbild i dagsläget.

Jag kommer aldrig glömma när de passerade *Stora Sjöspölet* av tecknaren Lars Sjunnesson som hängde på väggen bland omslag och affischer. Det var en nidbild, trodde vi, men de utsända poliserna – de liknade på pricken. Det var obetalbara sekunder, men skrattet fastnade i halsen. Läget var för allvarligt. Framförallt var det svårt att avgöra exakt hur allvarligt det var.

– Jag ringer vår generalsekreterare och återkommer, sa jag. Under tiden skulle Ann från Säpo ringa nummerupplysningen.

Vi rådgjorde en stund, Peltonen och jag. Ville vi verkligen göra Säk uppmärksamma på varenda lokalorganisation i landet? Det kändes ju inte så frestande. Samtidigt skulle det manifesteras i mer än 22 städer inom loppet av några timmar. Många organisationer hade också oskyddade lokaler på små orter dit det skulle ta en lokal polispatrull timmar att ta sig till.

Men jag hann bara lägga på så ringde Hannele upp igen:

– Du, de ligger ju på vår hemsida, kom jag på. Adresserna ligger ju på vår hemsida.

– Ja, just det. Jag ringer Ann på Säpo och säger det, sa jag.

Och det här ska jag aldrig glömma:

– Hej Ann, talade just med vår generalsekreterare och hon påpekade att alla adresser ligger på vår hemsida.

– Ja, men vi har inte tillgång till internet och jag har fått fram flera adresser genom nummerupplysningen.

– Va?

– Ja, nu jobbar jag och nummerupplysningen vidare och så hörs vi om det blir något tillbud.

1999 hade de flesta stora organisationer och arbetsplatser tillgång till internet. Inte alla, men många hade hunnit skaffa sig en fungerande hemsida. I framkant låg de med mycket pengar och – de med ett ärende. Flashback var sedan länge ett udda faktum, men pirater och piratpartier fanns inte inom synhåll. Nazister och rasister däremot låg långt framme – och antifascister. Kampen som förts mellan nazister och antinazister på gatan i början av nittioalet hade tagit sig ut på nätet.

Det som för många bara var ett teoretiskt dilemma, som att Flashback hängde ut namn och bild på straffade och dömda pedofiler, blev för andra en vardag fyllt av hot, hat och i vissa fall obehagliga påhålsningar. Skyddad identitet, kvarskrivning och postboxar diskuterades flitigt. I de flesta fall handlade det om samma individer som tagit kampen på gatan, men plötsligt gick mobiliseringen så mycket lättare. Lättare att mobilisera en mob – för och emot. Tidigare samma år sprängdes en bilbom i de grävande journalisterna Katarina Larsson och Peter Karlssons bil i Nacka. På bara några timmar arrangerades en manifestation på Sergels Torg mot nazistiskt våld.

En annan effekt var att det plötsligt uppstod nya former för kamp och kartläggning, en skrivbordskamp som passade en delvis annan typ aktivister. De kanske mest ljuskygga individerna kunde plötsligt få en framskjuten roll utan att någonsin visa sig irl.

Jag minns långa diskussioner på redaktionen om huruvida vi skulle plocka bort bildbylines från

från nätupplagan av Arbetaren så att vi inte skulle kunna utgöra så lätta måltavlor. Vi diskuterade aldrig att ta bort bildbylines i paperstidningen.

Mordet på Björn Söderberg hade på sätt och vis mycket litet med framväxten av internet att göra. De svenska radikaliserade nazisterna hade bestämt sig för att mobilisera och organisera sig fackligt och ingen av oss vet hur det hade gått om de inte hade löpt amok och mördat den korrekta och demokratiskt sinnade syndikalisten Björn Söderberg. När Arbetaren konfronterade Handels centralt viftade de bara bort frågan, men hänvisning till lokal beslutanderätt. Det var först efter mordet de agerade.

Eller också hade mordet med nätet att göra? På passmyndigheten förelåg samtidigt en slags katt- och rätta lek där såväl kartläggande nazister som antinazister var tvungna att registrera sig och sina ärenden i läggen. Så föll det sig också så att antinazister noterat att nazister plockat ut passbilden på bland andra Björn Söderberg strax före mordet – för att lägga in det i registret och ut på nätet. Där skulle alla nationella kunna inhämta information om uttalade ”landsförrädare”. Med bara lite mer underlag än vad som rymts i den här artikeln var det uppenbart att utomparlamentariska krafter hela tiden låg flera steg före polismyndigheten. Före polismyndigheten låg också medierna.

Nätet är ett stort ställe och utan att ha några vetenskapliga bevis för det var det enkelt att konstatera att just ljuskygga verksamheter, som porr och prostitution snabbt vann spridning där. Kanske kan man säga att goda demokratiska krafter hamnade lite på efterkälken. Krasst är det ju först när tillräckligt många har tillgång till datorer och uppkoppling som det kan ha en reell effekt på organisering – som i revolterna i MENA-länderna.

Anmärkningsvärt, i fråga om den inhemska nazistiska och radikalkonservativa organiseringen på nätet är just att den fått verka i det finaste salonger under så lång tid utan att bli motsagda. I samtliga stora dagstidningars kommentatorsfält

har vad som senare kommit att kallas troll fått breda ut sig som en skränig, hatisk mobb miss-tagna för massiv trafik och stort engagemang. Där har det varit möjligt för alla som velat, att följa hur hatet tvingat fram en ideologisk redigering. På hatkartan står numer muslimer och feminister och i hatet mot muslimer har nazistiska krafter hittat nya bundsförvanter.

Som organiserad feminist tvingades jag tidigt i nätets historia konstatera att jag nu var måltavla för för en ny grupp – eller var det samma? Antifeministerna. Med ungefär samma retorik som tidigare den nazistiska skulle jag nu styckas, våldtas, tystas och strimlas – min faminazi. För många feminister kom inte heller terroristen och massmördaren Anders Behring Breiviks död på Utøya som en överraskning. Delar av hans manifest var som hämtat ur den egna mejlboxen

När vi 2010 kunde berätta att vi skulle starta en feministisk webbtidning bjöd *Dagens Nyheter* tomarna och trollen på höstfest. På frågan ”Behövs det en feministisk veckotidning” lyckades de få ihop över 7000 nej. Den första kommentaren fick ligga kvar i månader: ”Ni kan ha lesbiska i redaktionen, bara de inte har något som helst inflytande över innehållet”. Även direkta mordhot fick ligga kvar.

Att kommentatorsfälten lyfts ur det ansvariga utgivarskapet, på vilket svensk press- och yttrandefrihetslagstiftningen vilar, är ett gigantiskt kollektivt, men också nyliberalt misstag. När *Feministiskt Perspektiv* gick till botten med kommentatorsfältens redigering (ingen) efter massvis med tips och påstötningar från prenumeranter och bloggare visade det sig att alla tidningar i Sverige modererades av ett och samma företag. Trots att vi kunde påvisa att idel antidemokratiska och eller rasistiska kommentarer fått ligga kvar medan antirasistiska eller feministiska plockats bort, kände sig varken ansvariga utgivare på Sveriges största dagstidningar eller chefen på företaget *Interaktiv* säkerhet sig nödgade att svara på våra frågor. I stället skyllde de på varandra. För några veckor

sedan stängde debattsajten *Newsmill* till sist sina kommentatorsfält och i veckan följde *SVT debatt* efter med hänvisning till graden av rasism, men det har suttit långt inne och engagemanget mot antifeminismen har varit hela tiden varit mycket lågt.

Frågan vi har ställt oss på Feministiskt Perspektiv, som stundtals går för dubbelt hatade som både feminister, flator, blattar, socialister och antirasister är vad det högljudda dravlet får för konsekvenser på resten av befolkningen? Hur legitimt blir det inte att hata i bastun eller på jobbet? Och vad har det för konsekvenser för feminister, flator, blattar, socialister och antirasister? När och var och om känner de sig bekväma med att uttala sig? Kvarstår möjligheten att ”sticka ut hakan?”

Sista gången jag hörde av Ann från Säpo var under den tysta minuten på Manifestationen till minnet av Björn Söderberg på Medborgarplatsen i Stockholm 1999. 20 000 personer, med nedböjda huvudet och – en mobilsignal:

– Det är Ann. Hur går det?

Vad skulle jag säga? Vad gällde frågan? Om någon hade smällt en bomb, om det fanns en hotbild eller avsåg hon det antirasistiska engagemanget i Sverige?

– Det går bra, sade jag, ungefär som när man svarar på frågan hur man mår, utan att tänka efter.

Anna-Klara Bratt
Bild: Maria Eriksdotter

Anna-Klara Bratt är chefredaktör för Feministiskt Perspektiv.

Hon var tidigare chefredaktör för Arbetaren.

En gryende fascism

Det grekiska nynazistiska partiet Gyllene Gryning har växt med rekordfart det senaste året, trots en stark vänster som driver på oppositionsarbetet mot åtstramningspolitiken. Gyllene Gryning har börjat bygga en stat i staten - med statsmaktens överseende. Går Grekland mot fascism?

Gyllene Gryningen lämnade det politiska utanförskapet när högern i parlamentet skrev under trojkans sparpaket. När staten, de styrande partierna och medierna till slut lyckades flytta skulden för den ekonomiska krisen från eliten till invandrarna, då blev Gyllene Gryning en seriös politisk kraft. Detta gick mycket enklare då vänstern hade misslyckats med att i tid utveckla en trovärdig förklaring till den ekonomiska krisen, särskilt skuldfrågan. Deras slagord bygger på en chauvinistisk nationalism som är djupt rotad i den grekiska mainstreamkulturen, men även på den nya främlingsfientliga ton som vid krisens utbrott blev regeringens officiella politik. Deras sociala stöd stärktes av det senare, samtidigt som högerpolitiken och vänsterns passiva respons öppnade upp ett politiskt utrymme att växa i.

Det finns inget nödvändigt samband mellan ekonomiska problem och framgång för extremhögern. Samma kris som gav makt åt Hitler i Tyskland ledde också till välfärdsstatens födelse i Sverige, när makthavarna föredrog att kompromissa med reformer. Men en finanskris blir farlig när den styrande klassen bestämmer sig för att till varje pris bekämpa reformer. Det är mycket oroande hur det grekiska etablissemanget 2012 omfamnade Gyllene Gryningen. Redan nu går det att höra röster som menar att deras partiledare Michaloliakos är den enda som kan stoppa vänsterradikala Syrizas ledare Tsipras från att bränna ner Aten. Medierna hjälper till på alla möjliga sätt, samtidigt som liberaler, självutnämnda intellektuella och främst konservativa finner oväntade dygder hos dem. När folk – främst kvinnor och äldre personer – är tvksamma till Gyllene Gryningen, då framställer den politiska makten och medierna partiet som en motvikt till den växande vänstern. Vid det här laget har partiet betydande finansiella tillgångar. En del har kommit från okänt håll och en del från arbetsköpare som har omfamnat deras politik. Partiets hårda attacker mot arbetares rättigheter och organisering har gjort dem populära bland storkapitalis-

ter. Alltså inte enbart hos småföretagare, som var deras ursprungliga sociala bas. Deras recept – att sparka ut invandrare och ersätta med lokalbefolkning, en lön på 15 € per dag och skapa en rädsla för att strejka på grund av de så kallade ”attackgrupperna” – gick hem hos arbetsköparna och de mest desperata bland Greklands fattiga. Liknande anledningar har gjort att många av de rika har valt att stödja Gyllene Gryningen. De ser det som en sista chans att undvika en vänsterregering som städar upp, avslöjar skandaler och stoppar elitens olagliga/halvolagliga profiterande.

Partiet kommer att bli en politisk maktfaktor inom en snar framtid och det har blivit tydligt att vänsterut inte är den enda vägen om man vill lämna det nu styrande blocket. Massorna har börjat mobilisera sig, men många olika aktörer påverkar vilken riktning de ska ta. Mest troligt är att det denna vinter kommer att uppstå en polarisering mellan Syriza och ett Gyllene Gryning som njuter av stöd från finansmakten. Då kommer andra krafter i Grekland och Europa bli tvungna att välja sida.

Staten och Gyllene Gryning

Eliterna förbereder sig snabbt för detta och då räknas Gyllene Gryning som en allierad. Inom armén har till exempel kända nazister olagligen förflyttats från gränsvaktsposter till arméns huvudkontor i Aten och på fritiden fungerar de som paramilitärer. Det är inte oväntat att fascismen har funnit stöd bland männen inom både polisen och arméns specialstyrkor men det är däremot chockerande hur accepterad den har blivit inom andra delar av statsapparaten, framförallt bland domarna. Det grekiska rättsväsendet är inte högt ansett. Det har godtagit nedmonteringen av landets självständighet, misslyckats med att skydda det offentliga från korruption, de högsta nivåerna har gett bankerna fria tyglar, de svaga erbjuds sällan skydd och det har öppet valt samma sida som personerna och institutionerna som ledde landet till finansskollaps. I dagens Grekland är det inte någon som tror att rättsväsendet arbetar utifrån principen ”likhet inför lagen” men domare är ändå kända för att vara motpoler till Gyllene Gryning-typerna, när det gäller temperament och mentalitet. Så när organisationen ändå beviljas fullt juridiskt skydd, då är det verkligen något på gång.

Det handlar inte bara om att rättsväsendet aldrig har fängslat någon för den vilda (och olag-

liga) nazistpropaganda eller de många rasistiska våldsbrott som rapporterats. Än mer talande är dess iver att åtala dem som står upp mot Gyllene Gryning. Ett av de läskigaste ögonblicken var för mig när jag nyligen bevittnade en rättegång mot en antifascist i staden Yannitsa, nära Thessaloniki. Han hade gjort motstånd mot en Gyllene Gryning-attack under en officiell minnesceremoni för invånarna som dog under den nazistiska ockupationen. Domarna höll inte ens minen. På varje tänkbart sätt visade de att hans dom var förutbestämd. De skrattade åt försvaret och tittade medvetet bort när advokaterna presenterade officiella dokument. Han blev dömd till 14 månaders fängelse, trots att han inte hade använt något våld. Till slut fick han åtminstone villkorligt. Jag hade tidigare läst om liknande fall, där offer blir dömda och våldsutövare applåderade, men kunde inte förstå att lagens tjänstemän så öppet förföljer personer vars enda fel är att de utan våld gjort motstånd mot nazisterna. Den domstol som jag såg med mina egna ögon kunde inte ha varit färre ens i en fascistisk regim.

För tillfället pågår en kamp om det offentliga rummet i de grekiska städerna. Stödet från polisen tillåter Gyllene Gryningen att ha attackgrupper, men än så länge har man misslyckats med att kontrollera gatorna bortom det centrala området Aghios Panteleimonas i Aten. Sedan 2007 har man där skapat en stat inom staten, med rasistiska lagar och fascistiskt våld, där invandrare och vänsterfolk lever i ständig rädsla för sina liv. Den skapades direkt efter att en ny okänd polisstation

”SAMMA KRIS SOM GAV MAKT ÅT HITLER I TYSKLAND LEDDE OCKSÅ TILL VÄLFÄRDSSTATENS FÖDELSE I SVERIGE, NÄR MAKTHAVARE FÖREDROG ATT KOMPROMISSA MED REFORMER.”

hade öppnat i området och de yttre gränserna är skyddade av polisens specialstyrkor. Det nazistiska högvärteret är nära, om inte i, den lokala polisstationen. När en framträdande advokat från Syriza nyligen besökte stationen blev hon våldsam attackerad och misshandlad av nazister, som i sin tur fick hjälp av polisen. Invandrarna i området har slutat söka skydd hos polisen, eftersom de vet att de kommer bli trakasserade och inte hjälpta. Ett färskt exempel är en student som, efter att ha blivit anfallen av en nazist och fått sitt ena öga förstört, blev förd av polis till stationen istället för sjukhuset. Studenten var grekisk medborgare med egyptisk härkomst. Ingen vet hur hans öde hade sett ut om han inte hade visat sitt grekiska pass.

Den ökade fascismen har redan förändrat det vardagliga livet i Grekland. När nazister och kristna fundamentalister tillsammans mobiliserade för att stoppa en teatralisk performance där Jesus framställdes som gay, blev det tydligt att den kulturella friheten är hotad. Grekland har inte varit med om något liknande på lång tid. När jag nyligen väntade vid ett myndighetskontor tillsammans med en massa andra otursförföljda

• **Ny demokrati**
Ny Demokrati är ett konservativt högerparti som för tillfället innehar regeringsmakten.

• **Pasok**
PASOK är Greklands socialdemokratiska parti. Resultatet i valet 2012 är partiets sämsta någonsin.

människor, såg jag en säkerhetsvakt skrika åt en klagande äldre grek som, precis som jag, för den femtioelfte gången kommit för att få hjälp med sitt ärende. ”Ni som inte tycker om Grekland, lämna landet!” var hans poäng. Idag upplever dessa ligister att de kan bestämma vilka som får stanna i landet och vilka som ska kastas ut. Och alla som höjer sin röst måste lämna. Om vänstern tillåter denna mentalitet att slå rot kommer ett viktigt slag att vara förlorat. Men för tillfället görs inte mycket för att vända på situationen.

Fascismen och vänstern

Ironiskt nog har vänsterns eget ledarskap, genom att begå otroliga misstag, bidragit till Gyllene Grynings uppgång. Under en lång tid ignorerade de helt enkelt frågan och sedan försummade de chansen att skapa ett övertygande alternativ till den officiella krisberättelsen. Skulle berättelsen ha utgått från klass, då skulle den ha motverkat att ge invandrarna rollen som syndabockar. Ett annat misstag som de begick var att fokusera på att fånga upp medelklassen och den politiska mitten, vilket betydde att de bortsåg från allmänhetens ilska och på så sätt tillät Gyllene Gryning att framställa sig som en systemkritisk kraft. Alla Gyllene Grynings ledamöter i parlamentet ser ut och låter som ligister, vilket de i själva verket är, men de påminner även ganska mycket om ”folkets söner”. Vanliga väljare kan identifiera sig med dem. Något som inte kan sägas om ledamöterna från Syriza. Ett tredje misstag var vänsterns patetiska reaktioner på nazistattacker. Det övertygade folk i behov av säkerhet om att Gyllene Gryning är starka och vänstern svaga.

Mellan valen blev två kvinnliga vänsterparlamentariker (från vänsterpartiet och kommunistpartiet) typiskt nog anfallna av en högt uppsatt nazist, Gyllene Grynings andreman. Det här skedde framför tv-kamerorna. Syriza-parlamentarikern sa att hon skulle stämma honom men ingenting hände, och nyligen demonstrerade hon till och med tillsammans med honom i en manifestation till stöd för polisen. Tsipras har kritiserat polisstycket som Gyllene Gryning fått, men har stenhårt vägrat att mobilisera på bred front mot dem.

Men en del av Syriza stödjer åtminstone de antifascistiska grupperna och festivalerna som har dykt upp i varje stad. Dock tillåter inte det kommunistiska KKE sina medlemmar att delta i antifascistiska fronter eller ens besöka de antifascistiska festivalerna. Partiet förbjöd även sin parlamentariker att stämma nazisten som slog henne. Ett annat exempel är att KKE utan problem skulle kunna stoppa nazisterna från att på landsbygden förstöra monument tillägnade de frivilliga i inbördeskriget. Men istället vädjar de till polisen att finna de skyldiga, vilket säklart aldrig sker. Det råder ingen brist på liknande, oförklarligt passiva insatser mot det nazistiska hotet. I parlamentet stod samma nazist som misshandlade de kvinnliga parlamentarikerna och reciterade en

”MEN EN DEL AV SYRIZA STÖDGER ÅTMINSTONE DE ANTIFASCISTISKA GRUPPERNA OCH FESTIVALERNA SOM HAR DYKT UPP I VARJE STAD”

del av det ökända Sions Visers Protokoll utan att någon från vänster eller höger protesterade. Den dagen visade alla delar av det grekiska parlamentet ett tydligt tecken på att de varken kan eller vill stoppa fascismen.

Fascismens utbredning konfronteras främst av anarkister och andra krafter långt till vänster. Nyligen organiserade anarkistiska motorcyklister invasioner för att skydda invandrare vars butiker höll på att förstöras av nazisterna samtidigt som polisen tittade på. Då svarade poliser från andra delar av staden med en motattack. De använde sig av ovanligt mycket övervåld och bevisade därmed att skyddet för nazistiska pogromer inte är en fråga om lokal samverkan. Tiofascister fick följa med till polisens högvärter för att bli torterade hela natten.

Håller Grekland på att bli fascistiskt? Ingen kan veta säkert, men faran finns utan tvekan där. Genom att ha lockat finansiering och viktiga anhängare bland de rika, och ständigt bli klappade medhärs av både stat och media, kommer Gyllene Gryningen att tjäna på det borgerliga regeringspartiet Ny Demokratis förutspådda implosion. Men de har inte heller dynamiken hos trettiotalets fascistiska rörelser. De har ingen riktig samstämmighet och saknar den intellektuella kapaciteten för att komma med politiska förslag. Och även om de skulle lyckas med det, är det inte lätt för dem att sälja in sina idéer hos sina anhängare. Mobiliseringen kring en form av ”nationell” solidaritet, så som utdelning av livsmedel och blodinsamlingar endast öppna för greker, blev ingen succé. Avslöjanden om att vissa av deras politiker ställer upp i valen enbart för att kunna anställa vänner och släktingar som offentliga tjänstemän, eller att tröjorna med partiets logga på var tillverkade i Turkiet, förlöjligar dem. Samtidigt som deras samtycke till bankskandalerna gjorde andra invandrarhatare missnöjda. Slutligen vände många nationalistiska partier ryggen när de vägrade att mobilisera mot kansler Merkels besök i oktober 2012 och började då istället blicka mot högerpartiet Självständiga greker som för en mer nedskärningskritisk linje.

Med detta sagt, är det troligen säkert att påstå att Gyllene Gryning har stöd från djupet av staten, som aldrig har varit föremål för demokratisk kontroll. De har celler i specialförbanden i armén som tolereras av de överordnade. Den grekiska rättvisan vägrar systematiskt att undersöka rasistiska och politiska brott som nazisterna öppet skryter om. Ingen vet hur det här partiet finansierar sin verksamhet och attackgrupperna. Brottslighet kan vara en del av svaret – det så kallade ”Kalashnikov Gang”, som arresterades i norra Grekland förra våren för väpnat rån och mord tillhör denna

• **Syriza**
Syriza är den radikala vänsterns parti. Ursprungligen en koalition av fler mindre vänsterorienterade organisationer och partier.

• **KKE**
KKE är det kommunistiska partiet och landets äldsta. Bildades 1918. De har den fackliga frontorganisationen PAME.

• **Självständiga greker**
Självständiga greker är ett nystartat högerparti som är emot den grekiska åtstramningspolitiken.

miljö – men det räcker inte. Partiledaren själv, Nikolaos Michaloliakos, har länge beskyllts av sina egna löjtnanter för att vara en spion.

Men vad som är ännu viktigare är att antifascister nu skapar lokala fronter och grupper som reaktion på Gyllene Grynings överfall. Obundna av partibyråkrater, som skulle ha reagerat långsamt, uppvisar de en ovanlig fantasi. Ett av Gyllene Grynings sätt att organisera sig på är genom lokala maffior eller till och med i officiellt erkända privatarméer. Genom att betala ringa löner till arbetslösa män så säljer de skydd i områden som inte intresserar den redan etablerade maffian. De konkurrerar med andra säkerhetsfirmor och erbjuder tjänster för en bråkdel av det ordinarie priset. På det här sättet har de naturligtvis skapat sig fiender, vissa mer beslutsamma än andra. Anarkister, som står för det mesta motståndet på gatan, lyckades med en imponerande kupp att stjäla en förteckning över deras kunder och organiserade sedan attacker mot affärerna som de skyddar.

Kort sagt har Gyllene Gryning hittills klarat sig bra när allt runt omkring går deras väg. Men partiet har ännu inte visat hur de ska klara sig i svåra lägen och deras framgång är långt ifrån oundviklig. Om de andra högerpartierna fortsätter sin katastrofala politik, som Ny Demokrati, eller om de rör sig mot vänster, som partiet Självständiga greker, är det möjligt att Gyllene Gryning bildar ryggraden i en opposition mot en eventuell vänsterregering. I så fall skulle vänstern bli tvungen att handskas med en fiende som är benägen att använda våld och terrorism. Situationen kan bara

”ANARKISTER, SOM STÅR FÖR DET MESTA MOTSTÅNDET PÅ GATAN, LYCKADES MED EN IMPONERANDE KUPP ATT STJÄLA EN FÖRTECKNING ÖVER DERAS KUNDER OCH ORGANISERADE SEDAN ATTACKER MOT AFFÄRERNA SOM DE SKYDDAR.”

mötas med ännu mer massmobilisering samt en modigare regeringspolitik, som fokuserar på att snabbt komma till rätta med massarbetslösheten och skuldsättningen. Endast en sådan radikal linje kan undvika att svika det skikt som kan tänkas lockas av fascismen. Och då skulle utsikten för ett eventuellt utträde ur euron äntligen öppnas upp.

Spyros Marchetos
Bild: Sebastian Franzén

Spyros Marchetos är historielärare på Thessalonikis universitet och har skrivit boken *How did I Kiss Mussolini: The First Steps of Greek Fascism* (2006) och arbetar för närvarande med att översätta den engelske anarkisten Edward John Trelawnys memoarer.
Översättning: Elliot Baron

Varken euro eller drachmer

Glöm euron och drachma. Det är rasismen som är den starkaste valutan i Grekland. Problemet med den grekiska fascismen går mycket djupare än bara Gyllene Gryning, menar grekiska organisationen Antifa Negative. Det finns motstånd och ”motstånd” mot fascismen.

I de senaste grekiska valen, både i maj och i juni, fick det nynazistiska partiet Gyllene Gryning 7 % av rösterna. En halv miljon människor röstade på dem. Än värre är att 22 % av grekerna säger sig sympatisera med partiets inriktning. Samtidigt har attacker mot invandrare blivit vardag i Aten och andra grekiska städer. Notera att det, enligt Immigrant Worker’s Association, invandrarnas fackförening, har förekommit 500 attacker under de första sex månaderna av 2012. Tillsammans med allt detta har antisemitismen och homofobin upptagit ett allt större utrymme bland partiets handlingar och anhängare. Det är värt att nämna att många av de attacker som IWA refererar till är genomförda av vanliga greker och inte nödvändigtvis av partiets medlemmar.

Rasism och antisemitism, nationalism och homofobi, har under flera år varit permanenta inslag i det grekiska samhället. I vilket fall kan vi sammankoppla den våldsamma utvecklingen med nynazisternas intåg i parlamentet. Rasister blev då mer entusiastiska och övertygade om att deras våld för första gången skyddas av den grekiska staten. Det här är självklart inget felaktigt omdöme. Polisen och rättsväsendet backar de rasistiska aktiviteterna på alla sätt och vis. Enligt tidningen To Vima röstade halva landets poliskår på Gyllene Gryning i valen i maj och juni. Vilket är ungefär 25.000 poliser. Inte konstigt då att många invandrare som är offer för det rasistiska våldet blir mer motvilliga att kontakta myndigheterna.

Men även i de fall då rasisternas offer försöker anmäla förövarna på polisstationen, så händer det att de uppmanas att undvika rättsliga åtgärder. Men när det gäller en grupp antifascister som attackerar nynazister, då är polisens respons omedelbar och hård. Å andra sidan är Greklands rättsliga system bland annat känt för frikännandet av den nynazistiska författaren Konstantinos Plevris, trots att han i sin bok *Jews, the whole truth* skrev att ”vi borde bevara Auschwitz i bra skick för användning i framtiden...”. Hur som helst, är incidenterna otaliga och endast under den

senaste månaden verkar de fått uppmärksamhet av media utanför Grekland. I oktober gjorde både Guardian och BBC egna reportage om polisbrutaliteten mot invandrare, samtidigt som de rapporterade om hur vanligt det är att nynazister frikänns. Scenariot i Grekland ser fruktansvärt ut och det antifascistiska motståndet verkar vara ett avlägset löfte. Åtminstone för närvarande.

Motstånd och ”motstånd” mot fascismen i Grekland

Som vissa kanske redan vet, är den grekiska vänstern i stort sett skild från den anarkistiska eller autonoma scenen. Ibland, som i fallet med den antifascistiska kampen, blir denna distinktion till en verklig dikotomi. Till exempel är det ett faktum att den parlamentariska vänstern, i form av Syriza, KKE och de mindre vänsterpartierna, inte vill delta i den antifascistiska kampen. Ofta besvarar partierna endast de fascistiska angreppen genom att skriftligt fördöma rasismen och högeraktivism i hopp om att isolera fascisterna och stänga ute dem från det grekiska samhället. Utöver det brukar den parlamentariska vänstern och även andra inom vänstern underskatta effekten som de djupa rasistiska rötterna har på arbetarklassen. Ett av de fasta motton som den grekiska vänstern under flera år brukade referera till var att ”vi ska inte ge fascisterna någon uppmärksamhet eftersom det bara skulle leda till bra marknadsföring för dem”. Även om den logiken skulle ha haft någon verklighetsförankring innan valet 2007, då högerpartiet LAOS fick sina första platser i parlamentet, eller innan valet 2012, när Gyllene Gryning valdes in, så verkar motot idag stå för en föräldrad praktik. Ändå håller stora delar inom vänstern inte bara fast vid sådana åsikter, utan förblir även fientlig mot all militant antifascism. Antagligen eftersom vänstern inte betraktar militant antifascism som en prioriterad politisk kamp utan istället ger förtur den så kall-

lade ”krisen”. Sist men inte minst, bör vi notera att vänstern i Grekland använder sig, i samband med sin diskurs om krisen och IMF, av en speciell slags nationell populism som ett politiskt medel. Det faktumet gör det ännu svårare för dem att skilja sig från nynazisterna, som också använder sig av en nationell populism mot IMF. Situationen gör att de ”kämpar” mot nynazisterna som om de vore en kapitalistisk organisation istället för en rasistisk.

Bortsett från vänstern, är det endast några få anarkistiska och autonoma grupper som tar upp den antifascistiska kampen. Till exempel genom att organisera demonstrationer som fördömer lokala nynazister och som politiskt (och fysiskt) besvarar deras fysiska agenda. Men under dessa hårda tider i Grekland, är det tyvärr så att en stor majoritet av anarkisterna fokuserar på andra aktiviteter som lika gärna skulle kunna kallas för rasistiska. I flera fall under de senaste 18 månaderna har till exempel en del anarkister fysiskt attackerat narkomaner med invandrabakgrund i stadsdelen Exarchia för att jaga bort dem. Drogmissbrukarna anklagas för att de, genom att sälja och ta droger, lockar dit polisen och staten som då försöker infiltrera Exarchia och förstöra dess revolutionära historia... Det här betyder inte att alla autonoma och anarkistiska grupper accepterar denna demonisering av invandrare som tar droger, men det är likafullt oroande.

I kamp mot den grekiska verkligheten

Vi hoppas att vi så här långt har presenterat en del av dagens grekiska verklighet. Och nu skulle vi vilja avsluta artikeln med att informera om vår grupp och vår analytiska inriktning. Antifa Negative består av en blandning människor, invandrare och icke-invandrare, som delar en gemensam upplevelse av den grekiska verkligheten. Vårt namn kommer sig av att vi har ett negativt sätt att tolka både den nuvarande grekiska dystopin och de löftesrika utopierna som presenteras av vänstern. Vår uppfattning är att dagens ”nynazistiska problem” som Grekland står inför endast är toppen av isberget och att det grekiska systemet är isberget självt. Praktiskt betyder detta att nynazisterna fiskar i ett vatten som passar deras idéer, eftersom det grekiska samhället är ett samhälle med en välkulturerad och öppen rasism. Så fort någon förstår detta tillstånd, kan han eller hon inte längre se Gyllene Grynings uppgång som ”avslöjandet” av att det existerar rasism och fascism i Grekland.

Grekland och fascismen har haft en lång relation till varandra, med många avbrott. Relationen mellan fascister och den grekiska staten har varit normaliserade flera gånger under 1900-talet (1930-

1945, 1946-1967 och så vidare). Det som sker nu är alltså inget nytt. Enligt oss verkar fascisterna numera ägna sig åt vanlig politik för att hjälpa den statliga linjen i två avgörande riktningar. Först och främst genom att kontrollera, förtrycka och disciplinera landets invandrare och behålla dem i ett olagligt tillstånd, rädda för att begära någonting alls. För det andra har fascisterna – med deras nationella grupper skapade efter valen 2012 – verkat fungera som en ersättande förtryckarkraft mot varje tänkbar sort av okontrollerad protest. Detta bekräftar vår övertygelse att varken drachman eller euron, utan rasismen, är den starkaste valutan i krisens Grekland. Det här är något som den antifascistiska rörelsen i Grekland inom en snar framtid måste ge ett organiserat och uttänkt svar på.

Vi vill synliggöra de privilegier som en grekisk nationell identitet innebär. Vi vill också på djupet problematisera den grekiska identiteten, samt fördjupa den lokala antifascismen med anti-grekiska inslag genom att vara tydlig med att allt ”grekiskt” innebär ett uteslutande av ”andra”, då främst landets invandrare och minoriteter. Vår ständiga och svåra uppgift är alltså att på något sätt erbjuda en stund av frihet till dem som är exkluderade. Och att göra det svårt för de grekiska fascisterna och deras många vänner. Vi hoppas vi gav en kort, men väsentlig, bild av hur vi lever och tänker i den grekiska verkligheten. Avslutningsvis skulle vi vilja påminna de svenska läsarna om vår slogan (en parafras på en klassisk formulering av Karl Liebknecht): ”Our enemy is our very country!”

Antifa Negative Bild: Charlotte Stenson

Antifa Negative, against greek experience är en grekisk antifascistgrupp. Mer info finns på acdc.espivblogs.net

- SOM I REAKTION

VÄGSKÄL

Det var den allra bästa av tider, och det var den allra värsta. Det var visdomens tid, det var oförnuftets tid. Det var både trons och vantrons epok. Det var ljusets årstid och mörkets årstid, hoppets vår och förtvivlans vinter. Allt låg framför oss, och intet låg framför oss... (Charles Dickens, *Två städer* 1859)

ORDNINGENS PARTI

Fascismens orginalitet består i att ha funnit en adekvat organisationsform för en social klass som alltid varit oförmögen att ha en enad struktur och en enhetlig ideologi: denna form är den mobiliserade armén. Milisen är därigenom *Nationella fascistpartiets* kärna: det går inte att upplösa milisen utan att även hela partiet upplöses. (Antonio Gramsci, *Den italienska krisen*, L'Ordine Nuovo 1924)

FASCISM I

De karaktäristiska kännetecknen för den italienska fascismen, den ”klassiska” fascismen, som nu har hela landet i sitt grepp, består däri att fascisterna inte bara bildar mindre kontrarevolutionära, till tänderna beväpnade kamporganisationer utan även försöker genom *social demagogi* skaffa sig en grundval bland massorna, i bondekretsarna, bland småbourgeoisin, till och med i vissa delar av proletariatet, varvid de skickligt söker utnyttja alla missträkningarna över den så kallade demokratin. (Komitern, *Teser över Internationalens taktik*, 1922)

FASCISM II

Både den teoretiska analysen och det senaste kvartseklets rika historiska erfarenheter har lika tydligt visat att fascismen alltid är den sista länken i ett speciellt politiskt kretslopp som består av följande: en ytterst allvarlig kris för det kapitalistiska samhället, en ökad radikalisering av arbetarklassen, ett ökat stöd för arbetarklassen och en längtan efter förändring inom småbourgeoisin i städerna och på landet, enorm förvirring inom storbourgeoisin, fega och förrädiska manövrar från dennes sida för att undvika en revolutionär höjdpunkt, utmattning av proletariatet, ökande förvirring och likgiltighet, allt värre social kris, miss-tröstan och längtan efter förändring inom småbourgeoisin, som drabbats av en kollektiv neuros och är beredd att tro på underverk och vidta våldsamma åtgärder, ökande fientlighet gentemot proletariatet som svikit dess förväntningar. Detta är de förutsättningar som krävs för att ett fascistiskt parti snabbt ska kunna bildas och segra. (Lev Trotskij, *Bonapartism, fascism och krig*, 1940).

REAKTION

Radikal och reaktionär lever tillsammans som i ett olyckligt äktenskap, formade av varann, beroende av varann. Men vi som är deras barn måste bryta oss loss. Varje problem ropar på sitt eget språk. Gå som en spårhund där sanningen trampade! (Tomas Tranströmer, *Om historien*, 1966)

REAKTION II

Som politisk rörelse skiljer sig fascis-men från andra politiska rörelser. Den utmärker sig genom *valet av strategi*, den *ideologiska inriktningen*, den *sociala basen* och *förhållandet till de etablerade maktstrukturerna*. Det är nödvändigt att väga in alla delarna. Man kan inte definiera fascismen genom att bryta loss en speciell aspekt, som till exempel våldet mot invandrare, föraktet för svaghet, den småborgerliga karaktären eller funktionen för kapitalet. För det finns inget enskilt element i fascismen som inte också finns i resten av samhället eller i andra politiska rörelser. Det som är unikt för fascismen är istället kombinationen av element. (Hickory, *Reaktionär mobilisering - medelklassen marscherar*, Brand 1997)

MIKROFASCISM

[Anti-Oedipus pekar ut] den farligaste fienden, fascismen. Och inte bara den historiska fascismen – Hitlers och Mussolinis fascism som så effektivt lyckades mobilisera massornas begär – utan också fascismen inom oss alla, i våra huvuden och i vårt dagliga beteende. Snuten i din skalle. Fascismen som får oss att älska makt och att begära det som dominerar och exploaterar oss.[...] Hur befriar vi vårt tal och våra handlingar, våra hjärtan och våra nöjen, från fascism? Hur blir vi kvitt fascismen som grott in i vårt dagliga beteende? (M Foucault, *Introduktion till en icke-fascistisk livsstil*, förord till Deleuze och Guattaris Anti-Oedipus)

SOCIALA HÖGERN

Marknadifieringen av samhället spelar Sverigedemokraterna i händerna enligt följande formel: Först slår marknads-liberalismen sakta men säkert sönder samhället och därefter kommer de konservativa och reaktionära och *läker ihop det*. Liberalismen är en privatiserande kraft. Den erkänner bara individer och inga kollektiv och när klasskänslan eller den kollektiva kvinnokampens gemenskaper försvagats - ja, då uppreser sig till slut i det liberaliserade och alltmer individualiserade samhället endast ett kollektiv - invandrarna. (Göran Greider, Metro 121112)

HÖGERPOPULISM

När klassdimensionen i politiken avaktiveras kan högern samla folk runt andra konfliktlinjer. De framgångsrika högerpopulistiska partierna i Europa har exploaterat det identifikationsgap som uppstår mellan arbetarrörelsens ledande partiaktiva och många arbetarväljare som upplever sig övergivna och alienerade. Om vänsterpartiernas samhällskritik uppfattas som blott urbana eliters uppifrånochnedtyckande får högern brett spelrum. När man slutar att mobilisera kring klassfrågor och rör sig mot en ”värderingsbaserad” politisk retorik och handlingsstrategi går bollen över till motståndarna. Så kan högerpopulistiska partier – eller traditionella borgerliga partier som spelar på samma strängar – göra inbrytningar bland grupper som tidigare gått till socialdemokratin (och i någon mån längre vänsterut). (Ali Esbati, *Från blått till brunt*, Högerns svarta bok, 2010)

HÖGERPOPULISM II

Förut hade de flesta länder ett mitten-högerparti och ett mittenvänsterparti. I dag blir det allt vanligare med ett enda stort parti, låt oss kalla det kapitalets parti: teknokratiskt, ganska effektivt och halvprogressivt i sociala frågor. Den enda politiska kraft som utmanar detta är främlingsfientliga högerpopu-lister, vilket skapar en tragisk dynamik (Slavoj Zizec, DN 101120)

METAPOLITIK

Först burade fascisterna in Antonio Gramsci och berövade honom hans liv. Nu försöker de ta hans teorier han skrev i fängelsecellen. Metapolitik är den bastard som uppstod när den franska Nya högern (*Nouvelle Droite*) vulgärläste Gramsci på 70-talet. Det är synen att förändrar man värderingar, problemformuleringar och åsikter förändrar man politiken i stort. Meta-politik är försöket att ändra politiken genom att ta kampen i politikens förstadium, kulturen. Att de som egentligen har makt i samhället inte är de som sitter på den ekonomiska eller politiska makten, utan på den kulturella, meningsskapande makten. De som har position i media, universitet och konst. Fienden blir då den *”politiska korrektheten”, ”multikulturalismen” och feminismen*, skapad av de *”kulturmarxister”* som ockuperar dessa kulturella rum. Målet med metapolitis-ka metoder är att väcka det *”sovande folket”*, rycka loss dem ur deras falska medvetande och törnnrosasömn, för att en ny fascistisk politik ens ska vara möjlig.

HEGEMONI

Den ortodoxa marxismen saknade en förståelse av den ofta subtila men penetrerande formen av ideologisk kontroll och manipulation som, vid sidan av repressionen, understödde alla borgerliga institutioner. Hegemoni-begreppet fyllde detta tomrum genom att belysa den roll som olika världssyner eller *”organiserande principer”* (tros-system, värderingar, myter, vanor osv) fyllde i att reproducera det kapitalistiska samhället, inte bara inom den statliga sfären och produktionen, utan även genom utbildningssystemet, media och kultur, religion, familjen och vardagsli-vet. I den utsträckning som de rådande ideologierna internaliserades i den allmänna befolkningen blev de sedda som ”sunt förnuft”. ... För att en rörelse skulle lyckas behövde den bli *”mothegemonisk”*. Den behövde underminera den borgerliga dominansen inom varje samhällssfär - inom sociala och makt-relationer, inom produktion, kultur, och utbildning - innan en ”frontalattack” mot staten kunde bli effektiv. Förstörelsen av gamla institutioner sågs av Gramsci ett steg i en långsiktig historisk modifiering av samhällskrafterna som skedde under ytan på de formella borgerliga struktu-rena. En mothegemonisk politik skulle därför bedrivas mot snarare än igenom den existerande staten, genom att mo-bilisera till ett *”samhälleligt block”*, eller ”revolutionärt historiskt block”.

(Carl Boggs, *Gramsci and Eurocommunism*, Radical America 1980)

KULTURDEBATT

Brottas man med en gris så blir båda skitiga men grisen tycker det är roligt. (Lars Hillersberg, 2001)

KULTURDEBATT II

Ett systematiskt försök till argumenta-tion mot anstormningen av lösryckta påstående drar ned motståndaren i kvicksand. Också för den som ”tar debatten” blir det nödvändigt att upprepa just de kombinationer av ord som likt koder blir meningsbärande, förlö-sande, när de uppträder tillsammans: islam och terrorism, muslimer och våldtäkt, icke-västlig och hedersmord. Medan en politisk kamp för, säg en progressiv skattepolitik, kan handla om att finna, förfina och framföra argu-ment i en debatt, måste den som vill motverka främlingsfientlighet eller hets mot muslimer, snarare inse att *den kampen föregår innan man har kommit till debattarenan* – den handlar på ett mer djupgående sätt om vad man till-låter sig själv att debattera. (A Esbati, *Våga vägra ta debatten*, 2011)

EXTREM MAKEOVER

Modern politik har därför utvecklat till ett mästerskap tekniken att skilja olika maktgruppers yttre propaganda från de-ras reella natur och syften. En reflex av detta är till exempel det politiska språ-cket, som är fyllt av fraser och termer utan fast innebörd och med vilka i stort sett vilka maktpolitiska intressen som helst kan följas. I ett sådant system av utvecklat och konstant dubbelspel har fascisterna mycket stora fördelar just genom sin obundenhet i fråga om yttre former. Därför kan fascismen också, särskilt under nuvarande förhållanden, uppträda bakom en rad olika skyltar, av vilka ingen ytligt sett behöver ha något att göra med vad de nu gängse defini-tionerna klassificerar som fascistiskt. (J Svensson, *Vad är fascismen*, 1969)

KULTURKAMP

Under maktens kontroll är språket alltid ett uttryck för något annat än autentisk erfarenhet. Precis häri ligger möjligheten till en fullständig brytning. Förvirringen i språkets organisation har blivit så stor, att den av makten påtvingade kommunikationen avslöjar sig som ett bedrägeri och ett narrspel. ... Informationen är maktens poesi (kontrapoesin för upprätthållandet av ordningen), den är den medialiserade förfalskningen av det som existerar. Poesin måste däremot förstås som den omedelbara kommunikationen i det verkliga och som detta verkligas verkliga förändring. Den är inget annat än det befriade språket; språket som återvinner sin rikedom och som genom att bryta sina påtvingna betydelser genast omfattar orden, musiken, skri-ken, gesterna, måleriet, matematiken, handlingarna. ... Det gäller inte att ställa poesin i revolutionens tjänst, utan att ställa revolutionen i poesins tjänst. Blott så undgår revolutionen att förråda sitt eget projekt. ... Varje revolution har sprungit fram ur poesin och förverkligats genom poesins kraft. Detta fenomen har undgått och undgår allttjämt revolutionens teoretiker (och man kan sannerligen inte uppfatta det såvida man fortfarande hänger fast vid den gamla uppfattningen om revolu-tionen eller poesin) men har vanligtvis observerats av kontrarevolutionärerna. Varhelst poesin dyker upp jagar den skräck i kontrarevolutionärerna... (Raoul Vaneigem, *All the kings men*, Internationale Situationniste 1963)

Vänstern måste prata ekonomi – inte kultur

Högern kommer alltid hitta syndabockar, för att leda bort blicken från kapitalismens kris. Kan vi verkligen vinna något på att ta kulturdebatterna med dem? Eller har vi förlorat redan i det ögonblick vi accepterar deras problemformulering - och lämnar de frågor vi själva vill lyfta?

Europas ekonomiska kris skylls på kulturmarxister, romer, arbetslösa, greker, sjukskrivna, elitfeminister, muslimer och andra misslagliga. Detta är kulturell populism där befolkningen splittras upp i etniska eller andra partikulära grupperingar. "Kulturvänstern" måste nu hålla huvudet kallt och inte låta sig provoceras in i ett krig som inte går att vinna. Det motangrepp, som inleddes av Maria Svelands debattartikel "Hatet som gör mig politiskt deprimerad" har oavsiktligt hjälpt högerens nya dagordning - i brist på ekonomiska lösningar vill man istället prata kultur.

Vi förstår att de som personligen gjorts till hatobjekt för olika högergrupperingar skräms av det aggressiva debattklimatet och vill försvara sig. Men angreppen ska förstås som symptom på att en höger med flera olika grenar fått en allt tunnare stam att växa ut ifrån. När den nyliberala ekonomiska ideologins påstådda vetenskaplighet grusats av den värsta krisen sedan depressionen, vill olika högergrupper skifta fokus – från ekonomiska spörsmål till kulturkamp.

I centrum för kulturvänsterns angrepp har bloggaren Pär Ström stått, som kunnat framställa sig som den lilla mannen som tar strid mot etablissemangen. Men bloggaren försörjs av landets mäktigaste opinionsbildande organisation Svenskt Näringsliv. Istället för att

som tidigare propagera för den så kallade "fria marknaden" läggs resurser på en antifeministisk blogg. Varför? Ja mönstret går igen från högern i USA.

Ända fram till den ödesdigra septemberdagen när Lehman Brothers störtade samman, hävdades istället att man funnit ungdomens källa, vägen till evig ekonomisk tillväxt. Bara marknaden fick sköta sig själv – i synnerhet banksektorn som år 2007 plockade in 41 procent av företagsvinsterna i USA. Ekonomipristagaren Joseph Stiglitz konstaterade att tron på maknadens saliggörande effektivitet snarast hade varit en "teologisk ståndpunkt". Pyramidspelet hade rasat ihop under sin egen tyngd. Istället för fri marknad fick staten gå in och rädda banksystemet. Förlusterna sköts över till skattebetalarna. Och den "skuldskris" vi idag upplever skapades.

Krisen började i USA och där föddes även strategin att starta ett kulturkrig. När republikanerna vann tillbaka representanthuset och flera lokala delstatsregeringar år 2010, blev det ingen nyliberal jobbpolitik utan kulturkonserverna lagförslag om att begränsa abort, preventivmedel och evolutionsundervisning i skolorna. Presendentkandidaten Mitt Romney använder visserligen ett mes-tadels ekonomiskt program men utmanades länge av en outsi-

der som Rick Santorum, vars plattform innefattar delstaters rätt att förbjuda preventivmedel och abortförbud för våldtäktsoffer. Värdefrågorna tog sig in.

Krisen fortsatte till Europa där den så kallade Trojkan - EU, IMF och ECB – nu driver igenom en nedmontering av Greklands offentliga sektor medan en "stabilitetspakt" upprättas för EU. Detta stålbad beskriver Stiglitz som en självmordspakt. Den har bara inletts och kommer att bli en lång, utdragen process som skär genom socialförsäkringssystemen, lönerna och de fackliga rättigheterna. Sjåva den politiska demokratin underställs ansiktslösa byråkrater.

Detta skapar hat, förtvivlan men också ett starkt motstånd. Fler och fler europeer säger nej till självmordspakten. Som vi såg när det grekiska parlamentet belägrades nyligen. Samtidigt samlades hundratusentals portugiser i protest mot sin regerings nedskärningar. Det puttrar och rör på sig över hela kontinenten.

När borgerligheten inte har något annat att erbjuda än att "de fattiga måste bli fattigare" vill man minst av allt diskutera ekonomi. Då försöker man, precis som sina amerikanska kollegor, att istället osäkra kulturrevolvern och laddar det med islam, nationalism, jämställdhet, mångkultur, sexualitet, minoriteter.

Människor som förlorar allt gör inte alltid rationella val, populisterna kan rikta om deras ilska mot "elitfeminister" och "kulturmarxister". De europeer som håller på att ruineras av självmordspakten längtar tillbaka till tryggheten, blir kulturellt konservativa.

Men människor som har mat på bordet, en trygg anställning och en bostad hatar sällan. Det finns skäl att bli politiskt deprimerad men låt istället euforin för förändring ta överhanden! Fortsätt skapa kultur, bra kultur retar upp känslor. Men när det kommer till politik måste vi nu fokusera på ekonomin. Vi har en unik möjlighet att vända krisen till något konstruktivt, skapandet av ett jämlikt Europa, istället för att bjuda högern på ett kulturkrig.

Abe Bergegårdh och Mattias Pettersson
Bild: Anna Ehrlemark

Kulturkrig

I kulturdebatterna är vänstern den ständiga måltavlan. Vad är det som står på spel? Högern verkar besatt av en tänkt enhetlig ”kulturvänster”. Trots högern har den ekonomiska och politiska makten försöker de i kulturdebatterna få vänstern att framstå som etablisemang - kultureliten - och högern som opposition - verklighetens folk.

I ett rum med viktiga vita män diskuteras behovet av att begränsa inflytandet av en viss bestämd ras. De är för lika i sitt sätt och de utövar dåligt inflytande över flertalet. Dessutom känner sig nationen inte representerade av dem.

Var är vi någonstans? I Tyskland på 30-talet skulle nog de flesta gissa. Men just det här rummet är i Frankrike på 2010-talet.

Det var fyra månader efter det franska landslagets katastrofala insats i fotbolls-VM i Sydafrika 2010. Förbundskaptenen Raymond Domenech hade sparkats. Han hade lett ett landslag som spelat strukturlöst, strejkat under pågående turnering och som

var splittrat mellan vad som sades vara de landsförrädiska invandrarna och de riktiga fransmännen. Nu kallade den nya tränaren Laurent Blanc snabbt till ett möte för att rädda fotbollen. Under mötet kom männen till slutsatsen att lösningen var att begränsa antalet invandrare i landslaget. De var för muskulösa, spelade för lika, var odisciplinerade och deras kultur (läs muslimska) utövade dåligt inflytande på lagandan. De ledare och tränare som uppmuntrat mångkulturen höll på att förstöra den franska nationalsporten. Invandrarna sjöng ju inte ens *marseljäsen* och respekterade inte den franska nationen.

Så hur vore det, undrade förbundets tek-

niske chef Francois Blaquart, om max en tredjedel av de intagna till förbundets prestigefulle utbildningscenter fick ha invandrarbakgrund?

Den nya landslagstränaren Blanc sade att systemet måste vara hemlig men höll med:

- Jag tror att vi måste hitta ett nytt fokus, sade han.

Framförallt för pojkar som är 12, 13, 14 år gamla. Vi måste ha nya kriterier, utifrån våra egna kriterier. Spanjorerna säger till mig: ”Vi har inga problem. Vi har inga svarta”.

Men mötet förblev inte hemligt. Den enda delegaten i rummet med nordafrikanskt ursprung hade tryckt på rec-knappen på sin

telefon och spelade in hela samtalet. Tack vare honom fick vi istället en rå inblick i hur den moderna europeiska rasismen spridit sig till mitten. Ett decennium tidigare var det bara Le Pen och hans anhängare som hävdade att det folkkära franska landslaget inte var franskt nog. När VM-guldet 1998 vanns på hemmaplan anförda av Zinedine Zidane sågs det snarare som en symbol för det nya Frankrike; mångkulturellt och framgångsrikt. Tolv år senare är Europa i kris och symboliken en annan och när SVT:s pensionerade kommentator Bosse Hansson under hösten upprepade den franska doktrinen och påpekade AIK:s för många, för lika och för svarta spelare var det därför inte - som många påpekat - en kvarleva från en gammal tid. Det var i takt med tiden.

För det som den franska landslagstaben uttryckte i hemlighet och Bosse Hansson sedan torgförde i radio kan lätt överföras till en samhällssyn och en slags matchbild över Europa som många inom högern delar idag.

På ena planhalvan står invandraren som importerat sin kultur och sina kroppar till Europa och håller på att ta över. I samma lag finns den politiska korrekta vänstern, mångkulturalister och feminister som gjort detta möjligt.

På den andra halvan finns motståndarna. Sanningssägarna. Med en blandning av

sekulära liberaler och kristna konservatister utgör de startelvan som ska stoppa Europas förfall. Många kallar det som pågår för ett krig. Ett kulturkrig.

Just bejakandet av kulturella skillnader är en ny hörnsten i den europeiska rasismen. Främlingsfientligheten har för länge sedan lämnat sitt fokus på ras och istället har högern har blivit som besatt av kultur. Inte bara levnadsvanor och seder utan även konst, litteratur och arkitektur har blivit viktiga arenor att inkludera. I vårt grannland Norge investeras en inte obetydlig del av oljepengarna i kultur. Norsk folkmusik, film och litteratur är inne i en guldålder - det givna temat för de högerextrema är ändå att den enhetliga norska kulturen håller på att upplösas och ersättas av en okänd och skrämmande mångkultur.

Kulturkriget mot dessa fiender (invandraren och vänstern) står på två ben. Islamofobin har stärkts i tal och i lag och invandrarna har fått känna av ökad repression ihop med absurda fördomar om slöjor, Muhammed och terrorister i förorten. Argumenten som använts vet läsare av denna tidning och behöver inte upprepas.

Men det är slaget mot vänstern som är viktigast. Enligt den breiviska världsbilden är det ju den politiska korrekta eliten som varit dörröppnare för den muslimska inva-

sionen. Utan kulturmarxisterna hade värdeuppluckringen och förfallet aldrig skett. Postkolonialister, genusvetare och marxister som ifrågasätter och kritiserar begrepp som svensk, invandrare, man, kvinna, humanist och rasist har förrätt den egna kulturen genom sin relativism. De finns överallt men framförallt inom kultursektorn, i media och på universiteten. Och som Göran Häggglund uttrycker det är det denna nya överhet som bestämmer vad vanliga människor får göra och tycka:

”När jag vänder örat mot vänster hör jag inte mycket annat än svårartade performancer-vrål och kultursidornas idisslande av dekonstruktionen av könet, upplösningen av kategorierna, nedmonteringen av jaget”.

Det är lätt att se en slags tioårig tidslinje av denna reaktionära motattack med start i elfte september 2001 och kulmen i Breiviks manifest 2011 där det kristna hatet mot universiteten, feministerna, socialdemokraterna och muslimerna skrevs ut i klartext. Men det har djupare rötter än så och attackerna mot *World Trade Center* blev framförallt en vitamininjektion i ett mångårigt projekt från den konservativa högern att utmåla vänsterns förändringar som något civilisationsrisk nedbrytande. Redan på åttiotalet i USA börjades begrepp som kulturkrig, politiskt korrekthet och kulturelit att användas av

konserverativa rörelser för att protestera mot nya normer kring feminism, mångkultur, homosexuella rättigheter och miljökamp. Men det var inte förrän efter 9/11 som retoriken blev ett framgångsrikt nyspråk även bland etablerade röster i Europa för att protestera mot progressiva landvinningar.

Efter massakern på Utöya har vänstern ofta anklagats för att detta är en bedräglig argumentation. Att det är skamlöst att klumpa ihop hela kulturhögern till ett enda sociogram och dra linjer mellan Göran Hägglund och Anders Behring Breivik utan att ta hänsyn till deras olikheter. Men för den som läser manifestet i detalj är det inte konstigt att försöka analysera inspirationen. Vissa partier av de över tusen sidorna kan lätt avgränsas till en högerextremistisk världsbild, men stora delar av manifestet är så tydligt tagna ur den idébank som fungerat som paradståndpunkter för den europeiska högern i debatter om alltifrån muslimer och slöjor till barnböcker och feminism på

2000-talet. Där är slaget om kulturen centralt. Där handlar politikens konflikt inte om ekonomi utan om värden, principer och moral och där sätts den muslimska kulturens negativa påverkan ständigt samman med vänsterns falska tolerans.

Ett bra exempel på hur denna idéstafett mellan mer extrema röster och etablerade politiker fungerar finns i Danmark. I en nyutkommen bok visar den danske antropologen Peter Hervik hur det danska regeringspartiet var centralt för skapandet av krisen med Muhammedkarikatyrerna. Det var inte – som många tidigare beskrivit – Dansk Folkeparti som inspirerade tidningen till publiceringen. Det var den dåvarande statsministern Anders Fogh Rasmussen som efter att ha lanseerat ett idéprogram kallat "ett kulturkrig om värderingar" gav Jyllands-posten idén till att påbörja projektet. I Rasmussens krigsbeskrivning ritades de två fienderna upp: den medeltida muslimska kulturen

och den politiska korrekta vänsterkulturen som försökte tysta det danska folkets frispråkighet.

Publiceringen blev sedan en ostoppt politisk plogbil genom debatten mot vänstern och mångkulturen och idag präglar Rasmussens civilisationskrig hela den danska samhällsdebatten.

Publiceringen fick också en viktig konsekvens i Sverige i form av den ännu pågående one man-showen Lars Vilks. Trots att Vilks är en utpräglad rasist som jämför muslimer med nazister och gång på gång sagt att det bor för många muslimer i Europa så försvaras han av upplysningsidealens liberaler på kultursidorna eftersom han sägs vara en symbol för Europas finaste princip: yttrandefriheten.

Men som Peter Hervik visar i sin bok så handlade muhammedkarikatyrerna aldrig om yttrandefrihet och resonemanget är lika giltigt för Lars Vilks.

– De personer som attackerade muslimer

och islam försvarade varken muslimers yttrandefrihet eller yttrandefriheten i allmänhet. Istället utgjorde de en radikal högerpopulistisk gemenskap vars intresse var att torgföra konfrontationsinriktade ämnen. Till slut användes yttrandefriheten endast för ett enda syfte: att förlöjliga muslimer, skriver han.

Så här i backspegeln kan vi se hur deras effektiva sätt att argumentera också har smittat av sig på resten av kulturdebatten. Idag låter allt fler som "modiga" högerextremister som "vågar" säga sanningen.

I en tragikomisk artikel i DN kultur skriver Kajsa Ekis Ekman om hur det har blivit inne att vara ute, hur alla numera vill vara marginaliserade gentemot den politiska korrekta eliten.

"Genom att hävda att det inte finns utrymme för denna åsikt legitimerar hen [min ändr] den utan att behöva argumentera".

Så bland de marginaliserade får de kulturkonserverativa nu samsas på DN kultur med vänsterislamofoben Fredrik Ekelund eller en beännelsenödig Bengt Ohlsson. Där berättar de att de ska berätta en obekväms sanning, att den sanningen tystas och de som säger den hotas men gör det ändå. Vänsterhegemonin till trots.

Att de genom att publicera sig bevisat att den hegemonin inte längre finns ignorerar de glatt. Alla medel är ju tillåtna när man slåss mot eliten.

Sakta men säkert har kultursidornas påstådda vänsterdominans definitivt raserats av en höger som ännu inte vunnit slaget om kultursfären. Kulturkriget pågår.

**America Vera-Zavala
Bild: Celie Eklund**

America Vera-Zavala är författare, vänsterdebattör och dramatiker. Hon bor för närvarande i Buenos Aires, Argentina.

TECKNAD SPRÄNGKRAFT

Egentligen är det rätt märkvärdigt. Sveriges politiska opposition idag utgörs inte av vänsterpartiet, utan av serietecknare. Det är i tidningar som Galago och Det grymma svärdet eller radioprogram som Tankesmedjan som högerens projekt effektivast dissikeras - och avslöjas som just ideologi. Seriemediet har kommit att få en ny politisk sprängkraft. Hur blev det så?

Perioden sedan millennieskiftet, ungefär så länge som jag varit aktiv inom serier på olika sätt, har vi sett en förändring inom den svenska seriekulturen. Från att ha varit en mansdominerad och introvert kultur har den på många sätt förvandlats till en scen för politiska ställningstaganden och kulturell påverkan.

Det vi talar om är alternativseriekulturen. I Sverige innefattar den också ofta de serier som syns mest i media, vilket på ett sätt kanske gör benämningen lite missvisande. Jag definierar begreppet som de serier som inte ges ut på de riktigt stora förlagen utan på mindre förlag eller som fanzines. Därmed inte sagt att de inte kan ha stora upplagor, men framförallt styrs de inte av stora företag som sätter vinstintresset först.

Idag tar serierna en större plats än på länge i samhällsdebatten. Serietecknare är radiopratare och förläggare, skriver debattartiklar och det de pratar om har inte nödvändigtvis alls med serier som konstform att göra. Frågan är hur det blev så?

Jag tror att det har mycket att göra med den feministiska serieväg som kom igång för drygt tio år sedan. Det handlar delvis om uttalat feministiska serier, men också om att fler kvinnor började både göra serier och få uppmärksamhet.

På 1990-talet kom till exempel Åsa Grennvall med sina självbiografiska serier som talade om hur det kunde vara att växa upp som tjej och må dåligt. 1999 startade Serieskolan i Malmö som den andra stora serieutbildningen i landet. Den i Hofors hade vid det laget funnits ett tag men det var Malmö-skolan som i störst utsträckning påverkade serielandskapet, även om vissa av oss blev radikaliserade av att gå i Hofors. På den tiden var det en annan styrning där än det blev senare och vi tvingades föra en ständig kamp mot ledningen. Vi kämpade oss till ett elevråd och pratade om att strejka och så vidare. Men det är en helt annan historia. Och jag får väl lägga till att situationen där är mycket bättre nuförtiden.

Serieskolan i Malmö bytte också ledning, men där skedde det redan första året. De som kom in hade ett stort nätverk bland de samtida aktörerna både bland större och mindre förlag och även en del internationella kontakter. De strävade också efter en jämn könsfördelning, men det var någonting de aldrig behövde jobba för att åstadkomma. De som kom in var helt enkelt jämnt fördelade utan att man ens behövde fundera över för- och nackdelar med kvotering.

Kombinationen av de två faktorerna tror jag har varit betydelsefull, särskilt som ens kontaktnät på många sätt är det avgörande för om man ska bli publicerad. En tredje faktor är att skolans inriktning gick ut på att tecknarna skulle hitta sin egen stil snarare än anpassa sig efter vad som går att sälja på den tillgängliga marknaden. På den tiden var utbudet inte särskilt brett för den handfull

som ville försörja sig på att göra serier. Och har man svårt att tjäna pengar är det inte konstigt om man tenderar att luta åt vänster politiskt. I början av 2000-talet kom en ny generation av framförallt kvinnliga serieskapare och många av dem kom ut på scenen via Serieskolan i Malmö. Namn som Coco Moodysson, Liv Strömquist, Sara Granér, Malin Biller och senare Sara Hansson och Nanna Johansson började synas i media och bokhyllor. Det finns säkert många fler som av olika anledningar inte synts lika mycket, men som ändå varit aktiva.

Mitt seriekollektiv, C'est Bon Kultur (CBK), som jag ska gå in på senare, visade vägen när det gällde att göra sin egen grej och hitta vägar att finansiera en utgivning utanför de större förlagen, vilket jag tror spelade en viss roll. Något är efter att vi startade kom också det feministiska serienätverket Dotterbolaget som från början bestod av kvinnliga serieskapare som träffats genom Serieskolan, vilket vi i CBK också gjort. Dotterbolaget expanderade, gjorde väsen av sig och fanns efter ett tag i flera olika städer. Där vi utvecklades till en internationell serieantologi med konstserier handlade Dotterbolaget snarare om uttalat politiska, främst feministiska, budskap i fanzines och utställningar.

Det dröjde inte länge innan Galago plockade upp vad som höll på att hända. Galago som funnits sedan 1970-talet har i varierande grad varit ett forum för politiska serier, men kanske inte så tydligt alla gånger. I mitten av 00-talet ändrades redaktionens sammansättning och de som kom in

jobbade mer målinriktat med att få in fler kvinnor, med följden att det också kom in fler feministiska serier. De byggde även upp mer av en vänsterpolitisk prägel på tidningen. När Alliansen vann sitt första val var det många som insåg att Sveriges politik höll på att ändra riktning och reagerade mot det, inte minst inom seriekretsar.

Ett annat förlag som fötts ur Serieskolan i Malmö är Kolik. Förlaget har inte nödvändigtvis tagit lika tydlig ställning som Galago, men har till exempel gett ut den feministiska sexserieboken Drift av Liv Strömquist och Jan Bielecki. Drift kom rätt i tiden som en del av den feministiska serievägen och fick mycket uppmärksamhet, följd av Lina Neidestam som gick vidare på samma spår.

Vad gäller sexserier så är kanske det mest intressanta projektet Swedish Comic Sin. Inte nödvändigtvis i resultatet alla gånger, men i arbetssättet. Alla medverkande i dessa antologier utgör tillsammans redaktionen. De läser, kommenterar och godkänner varandras serier för att undvika att innehållet ska gå över fel gränser. Det är ett sätt att komma förbi att fiktiva sexskildringar kan vara känsliga även om det inte är på samma nivå idag som för tio år sedan. De kvinnliga medverkande är också här i majoritet, ofta men inte alltid en överväldigande sådan.

Vi har också tecknare som Henrik Bromander, Hanna Pettersson med flera i kretsen kring Världens Ende som verkar ha influerats av klasskampskonferenserna Vår Makt och SAC:s fackliga reorganisering, med följden att många av deras serier och texter handlar om arbetsplatsberättelser.

• **Seriefrämjandet**
Ger ut tidningen Bild och bubbla, startat 1968. En av nordens viktigaste facktidsskrifter och organisationer för serier och serietecknare. Drev igenom statliga seriestödet.

• **Serieskolan Malmö**
Startades 1999 på Kvarnby folkhögskola i Malmö, Sveriges andra serieskola vid sidan om Hofors. Skolans uppstart sammanföll med en vänstervåg i Malmö, där kontaktytan mellan serietecknare och aktivister varit flytande. Serieskolans tecknare återfinns idag i Galago, C'est Bon Kultur, Dotterbolaget och Wormgod.

• **Galago**
Seriesveriges flaggskepp, startat 1979. Efter en lång formsvacka fick tidningen ny energi 2007, med Johannes Klenell och Mats Jönssons redaktörskap och medvetna satsning på att involvera fler kvinnliga tecknare och vässa sin satir. Tidningen är idag mer politiskt uppkäftig än på länge, till Per Gudmundsson och Timbrohögerns förtret.

Kanske är serierna den nya formen för proletärlitteratur?

Inom proggen fanns en motsättning mellan de som ville använda musiken för att sprida ett radikalt budskap till massorna och de som också såg det som viktigt att göra musik som var radikal i sig utan att alltid ha lika tydliga budskap. En liknande konflikt kan sägas finnas inom svenska serier, men den första varianten har varit mer eller mindre helt dominerande bland de politiskt inriktade serieskaparna.

Sergej Eisenstein, regissören till Pansarkryssaren Potemkin, såg det som en nödvändighet för den revolutionära konsten att också vara revolutionär i sitt formspråk. I Sverige har den dominerande attityden varit att en bra historia inte behöver vara snyggt gjord, med följden att det närapå skapats en slags elitism kring att teckna fult. Det har också funnits en känsla av självtillräcklighet som gjort att väldigt få svenska serie-tecknare har tittat på vad som ges ut i andra länder. Detta är inte unikt för serierna utan någonting som genomsyrar stora delar av det svenska samhället, så det är inte underligt, bara beklagligt.

Kristiina Kolehmainen som tills hon gick bort nyligen drev Serieteket i Stockholm gjorde sitt bästa för att motverka vad hon såg som ett uttryck för Jantelagen och tog hit internationella serienamn till den årliga Small Press Expo (SPX, numera Stockholms Internationella Seriefestival). Även om hon inte kunnat uttrycka det i tjänsten har mitt intryck alltid varit att hon såg saker ur ett anarkistiskt perspektiv, vilket nog har

hjälp till att forma den svenska seriekulturen, då SPX varit samlingsplatsen för hela den alternativa seriescenen.

Susanne Johansson, andra halvan av mitt nuvarande konst/seriekollektiv Wormgod, var med och startade Dotterbolaget parallellt med att hon jobbade med CBK, men passade inte riktigt in i Dotterbolaget, då hennes politik var mer subtilt framförd och hennes visuella stil inte stämde in i den estetiska riktning som var/är den rådande i landet. Där CBK gick in för att jobba med revolutionerande formspråk men inte så mycket i budskapen, försöker vi i Wormgod att kombinera de två riktningarna. Samma sak med min egen serie, Piracy is Liberation. Feminismen uttrycks i mina serier genom att de kvinnliga huvudkaraktärerna har en självklar roll som aktörer med breda rollregister och en jämlik sexualitet. Det gör dem mindre uppenbart feministiska, men de utgör helt klart ett alternativ till hur män och kvinnor skildras i mainstreamkulturen.

Det finns fler serieskapare som inte brukar räknas till de mest politiska men som har tydliga drag av feminism och/eller klassmedvetande, som Mats Källblad, Tinet Elmgren eller Joanna Rubin-Dranger.

Den lite yngre seriefestivalen AltCom genomförs 2012 i Malmö för andra gången, detta år med temat NO BORDERS. Festivalen är på många sätt arvtagare till både SPX i Stockholm och andra europeiska seriefestivaler, främst CRACK! som hålls på ett ockuperat fort i Rom. Detta syns bland annat genom att AltCom lyfter fram en internationell undergroundseriekultur

Kvinnor & barn är rädda i sina egna hem. Vem fan bryr sig om Nationens säkerhet?

och kombinerar nyskapande konstnärliga uttryck med tydliga politiska budskap. I festivalantologin som delas ut gratis finns också många svenska serieskapare som gjort serier på festivaltemat. Serier med radikala politiska budskap från tecknare som ofta inte är etablerade sedan tidigare. Vilket väl visar att det inte bara är serietecknarna som politiserats utan också fler politiskt aktiva som börjat använda seriemediet som redskap.

Jag vet inte vad som är hönan och vad som är ägget. Är det seriemediet som lämpar sig bra för att uttrycka politiska budskap eller är det att politiska budskap på senare tid har framförts mycket i serieform som gör att fler och fler går den vägen? Är det sedan hönan eller ägget som gör att Galagos uttalanden tas på allvar i etablerade mediala kretsar? Att debatterna kring Tintin och Bamse kan uppröra så starka känslor har nog snarast att göra med att det är vad många vuxit upp med, men samtidigt kanske det inte är en slump att de blossar upp just nu?

Den nya generationen har vuxit upp med Göteborgskravallerna och globaliseringsrörelsens vänstervåg, vilket kan ha med saken att göra. Många av oss har hankat oss fram på CSN eller socialbidrag och enstaka illustrationsjobb, samtidigt som vi använt serierna för att föra fram våra budskap utan att förvänta oss (men möjligen hoppas på) att kunna tjäna några pengar på det. Det har nog också med saken att göra, att vi sett välfärdsstaten underifrån.

Kanske kommer nästa nya politiska serieväg att handla om migrationspolitik?

För på det området ligger vi fortfarande efter, vilket även Galagos Johannes Klenell erkände i en artikel nyligen. Utvecklingen har redan börjat, med Asylkalendern som ges ut av Asylgruppen i Lund, AltCom 2012 med temat NO BORDERS och projekt som Tusen Serier som syftar till att genom workshops och utgivning öppna upp seriesverige för invandrare och göra det lite mindre svenskt.

Mattias Elftorp Bild: Hanna Stenman

Mattias Elftorp är serietecknare och boende i Malmö. Han arbetar med Tusen Serier och kollektivet Wormgod. Läs recension av hans serie Piracy is liberation på sid 75.

• **Världens Ende**
Årlig antologi som ges ut från Göteborg. Blandar serier och noveller. De personliga berättande serierna/texterna har korsbefruktats med militanta självundersökningar om arbetsplatskamp och vardagsalienation.

• **Wormgod**
Ger ut Mattias Elftorps Piracy is liberation och Susanne Johanssons arbeten. Blandar zombier, serier, sex och noisefestivaler. Arbetar nära Tusen Serier, ett serieprojekt om migration och flyktingpolitik, närstående Aktion mot deportation.

Kommunikations-gerillan och torgen

De spanska torgmötesprotesterna uppstod inte ur intet, utan har rötter i en lång rad lokala och globala protester. Rörelsen har varit innovativ och kreativ i sitt användande av kommunikationsformer som en bärande del av sin mobilisering. Kommunikationsgerillametoder har förnyat även den politiska kampen.

Globala protester, från Seattle 1999 till den internationella vägen av universitetsockupationer, för att inte tala massmobiliseringar i Nordafrika, Frankrike och de stora städerna i Spanien och Grekland, visar att en kritik av den kapitalistiska globaliseringen är både möjlig och absolut nödvändig. Gräsrotsbaserade sociala rörelser har påbörjat en process av demokratisk förnyelse och leder till en omdefiniering av det globala civilsamhället. Påståendet här är att dessa mobiliseringar och förnyelser också har genererat nya föreställningar av både produktion och distribution av kultur och skapat nya konstnärliga och rumsliga arbetsmetoder.

Här kommer jag ta upp de konstnärliga aktivistmetoder, som användes i Spanien under åren 2006 till 2012. Fokus är på skärningspunkten mellan konst och nya sociala rörelser. Dessa rörelser har utvecklats som ett svar och en kritisk reaktion mot gentrifiering, privatisering och osäkra arbetsförhållanden. Vilka taktiker är det som används i konstnärliga praktiker och som försöker avslöja eller underminera maktstrukturer och gentrifieringsprocesser?

En närmare granskning av dessa arbetsätt och samarbetsprojekt mellan konstnärliga och sociala rörelser kan erbjuda en inblick i de verktyg och taktiker som kan användas för att motstå de skadliga effekterna av de samtida modeller för stadsutveckling som dominerar idag. Min definition av taktiska metoder inbegriper allt från politisk konst, konstaktivism och samarbetet mellan konstnärliga metoder och direktdemokratiska civil-olydnadsaktioner.

Kommunikationsutrymme

För att förstå en del av bakgrunden till de taktiker som används i 15M –massmobiliseringarna i hela Spanien under 2011, är det kanske viktigt att nämna *V de Vivienda*-kampanjen (B för bostadsfrågor) som startade fem år tidigare. I maj 2006 skickades ett anonymt e-postmeddelande runt Madrid som bjöd in till en spontan sit-in. Efter det massiva valdeltagandet och framgång för aktionen, skapades V de Vivienda. Dess syfte var att formulera kampen för rätten att få tillgång till anständiga bostäder och arbete, och det drevs under en slogan som kontrade osäkerhet och spekulation: "Bostäder är en rättighet och inte ett företag." Denna lokala kampanj på gräsrotsnivå har fått en viktig politisk roll och blivit en del av en större social rörelse. Sociala nätverk, som förbinder grupper och individer – genom direkta aktioner som demonstrationer, församlingar, workshops och offentliga samtal, utomhusfilmvisningar, fotografilkampanjer och föreställningar – organiserades för att synliggöra befintliga konflikter kring bostadssituationen. Dessa åtgärder fungerar som en politisk plattform som skapar en heterogen och mångskiftande rörelse, där det inte är ett politiskt parti som ligger bakom det. Genom dessa aktiviteter tas gatorna tillbaka som en gemensam plats för direkt representation och synliggör politikernas misslyckande i att representera det folk de beslutar över.

Realidades Avanzadas (Avancerade Realiteter) var ett konstnärligt projekt som utvecklats som en del av den sociala rörelsen

kring V de Vivienda. Detta projekt hade sitt ursprung i en film – en blandning av fiktion och dokumentärfilm – som avslöjade den sammanflätade relationen mellan utvecklarer och finansiella institutioner. Filmen gjordes tillgänglig via YouTube, och en rättslig prövning av filmen gjordes av La Caixa (en av de största bankerna i Katalonien), vilket gjorde att den censurerades med undanflykter som syftade till upphovsrätt. Filmens tillbakadragande av YouTube ledde till massiva protester och bred spridning genom alternativa webbplatser i Spanien. Detta gav upphov till en rad föreställningar och offentliga evenemang, vilket resulterade i en annan film och en uppmaning att skapa ett världsrekord – att få en offentlig massa att ropa för rätten till bostad. Föreställningen genomfördes i offentliga utrymmen i Barcelona, som förvandlade det symboliska torget Plaça St Jaume till en interaktiv teaterscen och ett utrymme för protester. Föreställningen har likheter med en TV-show, där en moderator uppmanade publiken att utföra ett kollektivt offentlig utrop, som mättes på en interaktiv "rop-mätare." Projektet initierades av teater Conservas i samarbete med Enmedio konst- och aktivistkollektiv och medlemmar av Las Agencias. Dessa åtgärder var avsedda som mediala händelser och utforskade sätt att göra en inverkan på den offentliga debatten samt fungera som katalysatorer för bredare sociala och kulturella processer.

Tusentals människor har fortsatt att hävda rätten till en lämplig bostad och V de Vivienda-kampanjen har etablerat ett nätverk av åtgärder och visuellt inriktade kampanjer i olika städer i Spanien. Några av dessa taktiker kan hittas i förra årets 15M-demonstrationer och acampadas. Dessa frigående läger fungerar som exempel på decentralisering och samordning för att skapa en gemensam identitet via sym-

bolisk medlemskap i en anonym politisk gemenskap, samtidigt som att de utmanar de traditionella formerna av politisk representation. Som ett resultat av deras snabba, flytande positionering och temporalitet har församlingar på torgen och utomhusläger förändrat hur vi tänker och gör bebyggelse. De har också blivit en tidig indikator på rörlighet och politisk flöde, ett kartläggande av det lokala och globala politiska landskapet.

Ett nätverk av taktiska metoder

Dessa konstnärliga projekt, åtgärder och nätverk kan definieras som taktiska metoder eftersom de fungerar som paralleller till användningen av det bredare begreppet taktiska media i nya sociala rörelser. Dessa specifika taktiska metoder underminerar befintliga strukturer för kontroll över produktion och distribution av kultur. Genom sådana strategier erbjuder användningen av nya medier inte bara möjligheter för remix och omskapande av mainstreamkulturen, men också omfördelning av kultur och utveckling av nya modeller för urbana aktioner.

Jag tror att dessa taktiker och strategier har varit, och är på väg att utvecklas, inom konstnärliga praktiker i olika områden. För att stödja denna uppfattning vill jag nämna en inspirerande bok, Handbok för en kommunikationsgerilla, som haft lika stark inverkan på utvecklingen av taktiska medier som på taktiska konstnärliga praktiker. Som en strategisk handbok beskriver den de grundläggande principer, tekniker, metoder, grupper och åtgärder som kan användas i sociala processer för kommunikation. Utbudet av exempel i boken har breddat vår förståelse och definition av kommunikation, inte bara med hänvisning till massme-

dier, men även förståelsen för "ansikte-mot-ansikte-kommunikation" i det dagliga livet.

Omdefinieringen av konstaktivistiska metoder som taktiska metoder, som föreslås här i förhållande till massmobiliseringar och de senaste protesterna i nya sociala rörelser, kan ses i relation till en förändring i den kreativa processen. Fokus är inte så mycket på "konstverk" eller "objekt", men på verktyg, taktiker och sätt att arbeta. Därför kan "konstverket" förstås som något som genereras av sociala och kulturella processer. Föremål eller konstverk som produceras förvärvar mening endast när de används eller upplevs.

Här är kreativa processer och konstverk definierade som en del av ett nät, och dessa nätverk, i förlängningen, som politiska subjekt. Begreppet folkmassan eller multituden, som ses i skrifter av Hardt och Negri, hänvisar till en ny politisk fråga som är sammansatt av flera, oberoende aktörer, som en mångfald av nätverk, sammankopplade med ett nät och kan producera kreativa konvergenser under särskilda omständigheter. Dessa konstnärliga aktioner, samarbetsprojekt och den direktdemokratiska civila olydnaden tyder också på en betydande förskjutning i konstnärens roll. I denna definition blir konstnären en kulturell tillverkare – ett politiskt ämne och en nod i lokala och globala sociala nätverk.

Ana Betancour

Ana Betancour är mediaaktivist och konstnärlig professor på institutionen för arkitektur på Chalmers i Göteborg.

Kulturens ekonomi

Konst och arbete är två sidor av samma mynt, det vill säga av kapitalismen. Så länge arbetskraft är en vara, kommer kulturlivet att förbli fixerat vid individuella "upphovsmän". Att avskaffa konsten är lättare sagt än gjort – vilket en rad revolutionära rörelser i historien har fått erfara. Dags att gå till botten med hur allt hänger samman: konsten, kapitalet och upphovsrätten.

Kapitalismen kan bara beskrivas som ett självändamål: tillväxt för tillväxtens skull. Om det låter absurt i teorin, är detta inget mot praktiken – den praktik som vi alla tar del i varje dag. Vi gör det eftersom livets förnödenheter endast är tillgängliga för oss via marknaden, för att självhushållning inte längre är något alternativ.

För att överleva under kapitalismen måste vi köpa varor. För att köpa varor måste vi ha pengar och för att få pengar måste vi sälja varor. Undantagsvis händer det att människor kan sälja resultatet av sitt eget arbete. Sådana varor räknas ofta som "konst", vilket betyder att de behandlas på ett annat sätt än andra varor. Till detta undantag ska vi snart återvända.

Undantaget bekräftar regeln. Människor måste i allmänhet sälja sin arbetskraft som en vara. Vissa har sköna jobb och får hög lön, andra har hårda jobb och får låg lön. Alla är de tvungna att prioritera bort allt annat till förmån för arbete.

Tvånget till lönearbete är det som upprätthåller tillväxten. För vad är det som växer i tillväxten? Karl Marx gav svaret: "värde", vilket kan begripas som själva det nät som knyter samman alla varor och upprätthåller det kapitalistiska samhället. Värde fungerar enligt Marx som det abstrakta måttet på nödvändig arbetstid. Abstraktionen sker hela tiden, i det att varorna utsätts för marknadens konkurrens.

Om något är fantastiskt med kapitalismen, är det hur denna konkurrens tvingar fram ständigt ny teknik som ökar produktiviteten. Varje företag tvingas ständigt till att minimera den arbetstid som krävs för att

tillverka en viss vara. Samtidigt kan systemet bara överleva genom att ständigt öka den totala arbetstiden. Självändamålet bär alltså på en självmotsägelse. Här finns en ledtråd till varför arbetskapskapitalismen, efter att den nått global skala, bara kan fortsätta växa i form av finansbubblor, med allt djupare kriser som följd.

Svaret på arbetslöshet blir inte förkortad arbetstid, utan hårdare krav på att arbeta allt mer. Arbetssamhällets absurditet är magnifik, men den vilar på en ännu djupare paradox. Tillskottet av ny arbetskraft kan nämligen inte ordnas enligt kapitalistiska principer.

För att barn ska växa upp till dugliga arbetare måste någon ta hand om dem i en massa år – inte för att tjäna pengar, utan av genuint osjälviska motiv. "Någon" tenderar att vara en kvinna. Kapitalismens genombrott innebar att "kvinnlighet" fick sin moderna innebörd. Dit överfördes ansvaret för allt det nödvändiga som inte gick att pressa in i värdeformen. Kapitalismen har förblivit beroende av sin egen utsida. Arbetssamhället upprätthålls av icke-arbete.

Här finns en besynnerlig parallell mellan "kvinnlighet" och "konstnärlighet". Båda har vuxit fram parallellt med den moderna kapitalismen. Båda uppfattas som omöjliga att organisera som lönearbete eller rationalisera med nya maskiner. Samtidigt finns en uppenbar skillnad: medan kvinnan tillskrivs osjälviskhet, tillskrivs konstnären en själviskhet.

Konstnären förväntas själv välja sitt uttryck. Varje visad hänsyn till andras önskningar försvagar det konstnärliga anspråket. En riktig konstnär är någon som inte anpassar sig till marknaden, men som ändå lyckas utnyttja den. Konstnären skapar konstverk som sedan kan bli till varor och säljas på marknaden, men att dessa varor kallas för konstverk gör att de behandlas lite annorlunda.

Flertalet varor är anonyma: köparen bryr sig inte om vem som har lagt ner sin arbetstid på att tillverka den. Vad som räknas är varans bruksvärde och i princip kan alltid "samma" bruksvärde erbjudas av en konkurrerande aktör på marknaden.

Konsten lyder under motsatta principer: individualitet och originalitet. Att någonting erkänns som ett konstverk betyder att det förblir förknippat med ett konstnärnamn. Undantagsvis kan ett konstverk vara kollektivt eller anonymt, men då finns det alltid utomstående som diskuterar sina idéer om det individuella upphovet. Om ingen bryr sig om vem som ligger bakom en skapelse, signalerar detta bara att skapelsen inte har blivit erkänd som konstverk.

"Konstnärlig autonomi" må låta som ett förlegat begrepp i den postmoderna epok där man hellre talar om "kreativitet". Oavsett vilket ord som används, syftar man på en viss grad av "själviskhet" som är rotad i den manligt kodade myten om konstnären. Detta är en myt som bara kunnat uppstå genom kontrast till det industriella lönearbetet. Vid lönearbete är det arbetskraftens köpare som avgör vad som är rätt och fel i arbetsprocessen och som kan fördela arbetsuppgifter mellan flera arbetare. Som varuköpare kan vi även klaga på varan om den är behäftad med fel. Fast om varan är av det kulturella slaget blir det genast knepigare.

PÅ EN KOMMERSIELL NATTKLUBB KRYLLAR DET AV LÖNEARBETARE: FRÅN DE SOM STÅR I BAREN ELLER STÄDAR TOALETTERNA, TILL LJUDTEKNIKERN OCH DJ:N SOM ORDNAR FRAM DANSMUSIK. ALLA DESSA FÅR (I BÄSTA FALL) BETALT FÖR SIN ARBETSTID. INGEN AV DEM RÄKNAS SOM "UPPHOVSMAN".

Konstnärskapet präglas av en speciell konvention: endast konstnären kan skilja mellan rätt och fel i sin egen produktion. Vi andra kan förstås säga att en viss melodi, en målning eller en berättelse är dålig. Men vi kan inte säga att den är ”fel” med mindre att vi ifrågasätter att konstverkets status som konst. Att säga så blir ett angrepp på konstens autonomi, alltså på konstnärens mödosamt uppnådda frihet från tvånget till lönearbete.

Visst är konstens autonomi i viss bemärkelse en myt. Konstnären slipper sälja sin arbetskraft, men är fortfarande beroende av att sälja en vara. Men det är samtidigt en myt som fyller en funktion. Vi fortsätter att melodier, målningar och berättelser som vi kan förknippa med levande individer. Även i de mest industriella formerna av kulturproduktion, exempelvis film, återskapas auran kring individens namn. Därmed upprätthålls också i praktiken en viss gräns för arbetsdelning och rationalisering.

Konsten är alltså inte bara en myt, men den är heller inte evigt mänsklig. Den är en reell abstraktion av mänskligt handlande. Konsten skilde ut sig från det övriga livet i samma stund som detta liv blev beroende av lönearbete. Kort sagt: konsten och arbetet är två sidor av samma mynt. De är varandras motsatser, men bara inom ramen för en viss historisk epok: kapitalismen.

Före den industriella revolutionen existerade ingen systematisk åtskillnad mellan begreppen ”teknik” och ”konst”. Därför kan vi fortfarande tala om kokkonst, läkekonst och ingenjörskonst. Parallellt med 1700-talets industriella revolution skedde dock en estetisk revolution. Lärda män började utskilja ett antal ”sköna konst” som poesi, måleri och musik. Dessa skulle inte bedömas utifrån sin praktiska nytta, utan upphöjdes till en sfär ovanför vardagen. Filosofer som Immanuel Kant och Friedrich Schiller etablerade den moderna estetiken genom att systematiskt skilja konsten från arbetets värld.

Sedan omkring år 1800 behandlas teknologi och estetik som logiska motsatser. Rent praktiskt sker isärhållandet exempelvis genom upphovsrättslagen, som börjar med att definiera vissa ”litterära och konstnärliga verk”. Ett verk antas vara en immateriell och individuell skapelse. Därefter pekar lagen ut ett antal materiella, ”tekniska” sätt att sprida verket till en bredare publik och fastslår att sådant spridare kräver upphovsmannens tillstånd. Det är på denna grundval som svenska domstolar har förbjudit The Pirate Bay. Ändlösa debatter om upphovsrättens omfång har bidragit till att befästa den grundläggande tankefiguren: att kultur är något som skapas av en viss grupp människor, för att sedan konsumeras av den breda massan.

FÖR ATT BARN SKA VÄXA UPP TILL DUGLIGA ARBETARE MÅSTE NÅGON TA HAND OM DEM I EN MASSA ÅR – INTE FÖR ATT TJÄNA PENGAR, UTAN AV GENUINT OSJÄLVISKA MOTIV. "NÅGON" TENDERAR ATT VARA EN KVINNA.

Upphovsrätten fyller alltså ett dubbelt syfte: å ena sidan görs kulturyttringar till marknadsvaror, å andra sidan skyddas viss slags kulturverksamhet från att förvandlas till lönearbete. Därmed kan närliggande verksamheter industrialiseras desto hårdare. På en kommersiell nattklubb kryllar det av lönearbetare: från de som står i baren eller städar toaletterna, till ljudteknikern och DJ:n som ordnar fram dansmusik. Alla dessa får (i bästa fall) betalt för sin arbetstid. Ingen av dem räknas som ”upphovsman”. Däremot betalar nattklubben pengar till Stim, i syfte att ersätta låtskrivarna i efterhand för att man spelat upp deras individuella skapelser.

Låtskrivare får royalty i stället för lön. De får alltså betalt i efterhand, ibland så långt efteråt att pengarna går till deras arvingar. Tanken bakom upphovsrätten är att konstnärer måste ges en större frihet, till priset av en försvagad trygghet, än vanliga lönearbetare.

Sedan 1970-talet har de fasta anställningarna blivit färre, samtidigt som allt fler lönearbetare förväntas vara ”kreativa”. Enligt en postmodern tankefigur innebär detta att motsatsställningen mellan konst och lönearbete håller på att upplösas. Fast vad är postmoderniteten om inte ett symptom på kapitalismens utdragna kris? Att kräva ”kreativitet” av arbetskraften blir i praktiken till ett sätt att utöka den obetalda arbetstiden. Kulten av individuell ”kreativitet” förblir ett sätt att skilja agnarna från vetet.

Att avskaffa kapitalismen skulle betyda att motsatsställningen mellan konst och arbete blir meningslös på riktigt. Ett första steg kan vara att inse hur långt därifrån vi är i dag. Andra steget är att lära sig av de misslyckade försök som gjordes under 1900-talet.

Kring första världskriget försökte dadaisterna avskaffa konsten – och kapitalismen – genom att ta massproducerade föremål och utnämna dessa till ”konst”. Ett radikalt grepp som snabbt oskadliggjordes, precis som de arbetarråd som flera dadaister samtidigt engagerade sig i. Nu säljs dessa föremål för fantasisummor på konstmarknaden, eller står på muséer som monument över en krossad revolution.

Ett annat försök gjordes av Sovjetunionens ”konstruktivister”, som ville upphäva konsten genom att sätta den i revolutionens

tjänst. Men det var en leninistisk revolution som handlade om att utöka lönearbetet, inte avskaffa det. Efter att konstruktivisterna övergivit konsten till förmån för industridesign, eller tagit vanliga fabriksjobb, kunde Stalin återinföra konsten i form av grotesk socialrealism.

Situationistiska internationalen (1957–1972) utvecklade en strategi för kommunism där den parallella attacken på konst och lönearbete var central. Men så fort dess ledande teoretiker Guy Debord hade dött, kastade sig konstvärlden över liket och förvandlade ”situationismen” till en konstriktning bland andra.

På senare år har de radikala attackerna på upphovsrätten delvis väglets av en liknande strävan att avskaffa åtskillnaden mellan konst och liv. ”Att sprida kultur är att skapa kultur”, konstaterade Piratbyrån och planterade principen om kopimi. Men i den debatt som väcktes om en reformerad upphovsrätt försvann arbetskritiken. När reformistiska upphovsrättskritiker hävdade att deras förslag var bättre ”för artisterna”, samtidigt som de krävde ökad ”tillgång” till kultur, då accepterade de åter en uppdelning mellan en minoritet av kulturproducenter och en majoritet av kulturkonsumenter.

För att lära av dessa misstag måste vi först av allt inse att dadaister, konstruktivister, situationister och kopimister inte ville utvidga konsten. De ville spränga den. Och det handlade alls inte bara om bildkonst. En värld bortom kapitalismen är även en värld utan musik, det vill säga en värld där det musikaliska inte behöver inskränkas till ”musik” utan även kan återfinnas i kroppar och maskiner. Vilket givetvis är en rent vansinnig tanke – så länge som tvånget till lönearbete består.

Rasmus Fleischer Bild: Emma Tryti

Rasmus Fleischer är historiker och författare. Hans senare bok är doktorsavhandlingen *Musikens politiska ekonomi*, vars första kapitel ligger till grund för delar av den här artikeln.

Faust som entreprenör

Att sälja sin själ - utan lön. Från att ha betraktas som ett udda exempel har nu kulturarbetaren börjat lyftas fram som idealmodell för alla former av arbeten. En kreativ entreprenör som är sitt eget varumärke och sitt eget företag, utan vare sig lön eller sociala skyddsnät. Nu ska vi alla bli entreprenörer - så hur ser kulturarbetarens liv ut?

Vi gräver ur våra hjärtan, säljer vår själ, men till vilket pris? Är det drömmen om odödlighet, att ens namn ska hamna i historieböckerna som får en att jobba under permanent osäkerhet, fattigdom, och överarbete? Är vägen ut ur en prekär tillvaro som kulturarbetare verkligen mer entreprenörskap? Är konst inget annat än en råvara redo att exploateras av näringslivet? När konstnären blir entreprenör och sin egen arbetsköpare, beroende av de större fiskarna i den kulturella näringskedjan för att överleva, förvandlas även konstnärlig frihet och integritet till strategiskt varumärkesbyggande, ett företag värt att investera i, redo att exploatera sig själv och sin omgivning för högre avkastning.

Att kulturarbetare undviker lönearbetet till förmån för entreprenörskapet kan kanske förstås som en form av arbetsvägran. Lönearbete betraktas som bindande, där förväntningarna över vad som skall göras för lönen liksom arbetstiden måste definieras mellan parterna. Kulturarbetaren vill själv definiera målet, skapandet finansieras på olika sätt för att därefter resultera i en viss produkt, men det finns inte några garantier för att den investerade arbetsinsatsen kommer att ge utdelning. Konstnären är fri, men ekonomiskt otrygg.

Kreativitet som underkastning

Kreativitet brukade ses som något förurnat konstnärer, formgivare och oliktankare. Idag betraktas kreativitet som en grundläggande beståndsdel för att överleva på arbetsmarknaden. Kreativitet anses vara grunden för ett framgångsrikt entreprenörskap. Det har redan blivit en social norm att marknadsföra sin egen arbetskraft i egenskap av entreprenör. Där perioder av arbetslöshet och tillfälliga anställningar skall användas effektivt, som en form av uppladdning inför framtida utmaningar. Förmågan att organisera sig själv, motivera sig själv och vidareutbilda sig för att anpassa sig till vad som efterfrågas betraktas som kreativitet. Dagens arbetare skall vara intuitiv, reflexiv, ha social kompetens. Konstnären framställs som förebild för den nya arbetaren. Men det är en lustig form av kreativitet; det är okej att vara lite annorlunda men ställer man krav på bättre villkor, högre lön, tryggare arbetsvillkor, då ses man inte längre som kreativ, då är man ett hinder för utveckling.

Enligt den kreativa ekonomins dogmer ser man kreativitet som en viktig ekonomisk resurs men även alltmer som en avgörande förutsättning för framgångsrikt företagande. Managementteorierna florerar i de politiska korridorerna bland tjänstemän och

utredare, föreställningen om kreativitet som en individuellt skapad resurs bär på ett löfte om att man kan och bör exploatera den personliga utvecklingen genom att driva eget företag. Kreativitet är magiskt, det är den kraft som lyckas omvandla världen och den behöver inte kosta särskilt mycket, tvärt om sägs den frodas i dåliga arbetsvillkor, miljöer med hård konkurrens, hyperproduktivitet och tigha marginaler.

Innovation, skapandet av nya varor, introduktionen av nya förhållningssätt som expanderar marknaden, och attraherandet av kapital på tidigare obeprovade sätt likställs med kreativitet. Men det som benämns med epitetet ”kreativitet” är egentligen ett skapande som ständigt befinner sig inom strikta ekonomiska och politiska ramar. Om kreativiteten enligt de liberala ekonomerna inte ökar flöden av kapital och ekonomiska relationer så är det inte i förlängningen en relevant kreativitet. Denna isolerade idé om kreativitet blandas ihop med ekonomisk tillväxt i stället för kreativitet som social, kulturell och mänsklig utveckling. Investerat kapital i form av pengar, arbetskraft och teknik måste få utdelning inom en begränsad och förutsägbar tidsrymd, annars är det ett misslyckat skapande som inte leder till en bestående effekt på en marknad. Den kreativa produktionsprocessen inom entreprenörskapet överges så fort den är för tidskrävande, osäker, svårhanterlig, omöjlig att bokföra, mäta och kvantifiera.

Men förmågan att vara kreativ tillhör redan alla. Den är i sig en naturlig del av det mänskliga tänkandet och handlandet oavsett om det leder till nya varor och tjäns-

ter. Kreativitet finns redan gratis i språket, i det politiska handlandet och förmågan att arbeta. Entreprenörskapet är ett medel för att beröva vår förmåga att dela skapandet gemensamt. Och kreativitet är bara en av flera förutsättningar för vår gemensamma kultur. Konsten, kulturen behöver mer än bara bekräftelser att den är kreativ och ekonomiskt gynnsam, den behöver få vara kritisk, kunna påverka sina egna förutsättningar, varken ses som tärande eller närande, utan som en ofrånkomlig del i alla människors liv.

Drömmen om entreprenören

Hyllningen av entreprenörskapet är en viktig komponent i den nyliberala paletten av fördelningspolitiska trolleritrick. Enligt den borgerliga kulturpropositionen ska kulturutövare bli mer samhällsnyttiga och deras arbete ska mätas och redovisas i större utsträckning än tidigare. Kulturen skall bidra till regional tillväxt, skapa fler jobb, attrahera kapitalinvesteringar.

Regeringen beslutade 2009 om en handlingsplan för att utveckla entreprenörskap och företagande inom kulturella och kreativa näringar. Man vill se en ökad samverkan mellan kultur och näringsliv. Kulturpolitiken, näringspolitiken och den regionala tillväxtpolitiken ska samspela och leda till samarbeten som främjar både kultur och näringsliv.

”Målet med handlingsplanen är att skapa långsiktigt goda förutsättningar för entreprenörskap inom kulturella och kreativa näringar så att dagens och morgondagens företagare inom kulturella och kreativa näringar ska kunna utveckla sina affärsidéer och sitt företagande. Entreprenörskap och konstnärskap har många beröringspunkter eftersom båda ytterst handlar om att tänka och skapa nytt - därför finns det mycket att vinna på att utveckla mötet mellan kulturen och näringslivet vilket regeringen nu tar initiativ till i och med Rådet för kulturella och kreativa näringar. Med utgångspunkt i kulturens frihet och egenvärde kan kultur och kreativt skapande berika och utveckla hela vårt samhälle.”

Men vad menas egentligen med att konstnärer skall bli bättre entreprenörer? Är

det att konstnärer och kulturarbetare ska bli bättre på bokföring, att sälja sig själva, att skaffa investerare som är villiga att finansiera verksamheten? Ska konstnärer skriva affärsplaner för att redogöra för verksamhetens beräknade vinster? Ska kulturutövare själva spekulera i det ekonomiska värdet av det man gör? När i processen är det viktigt att göra det? Under repetitionerna, vid idéstadiet till en teckning, eller när man väljer kvalitet på materialet? Det ekonomistiska tänkandet riskerar att tränga allt djupare in i kulturutövandet.

Tron att kulturarbetare måste lära sig att bli bättre företagare för att bli framgångsrika konstnärer och att det skulle vara ett fördelaktigt sätt att finansiera kultur på bottenar i samma ideologiska föreställning om att vinstdrivande verksamheter lyckas bättre oavsett vad de företar sig. Det tycks finnas en idé om att själva företagsformen är en garanti för framgång. I själva verket är det tvärt om. Att kulturarbetare blir egenföretagare är på längre sikt en väldigt dålig affär för de allra flesta. Det ser bra ut i arbetslöshetsstatistiken, konstnären kanske inte behöver sitta av ett åttatimmars pass, men bakom entreprenörskapet döljs en strukturell prisdumpning på kulturarbete. Kulturarbetaren är en fattig entreprenör som sällan får en skälighetsutdelning på det värde hen ger samhället. Kulturarbetaren som entreprenör är samtidigt politiskt styrd, eftersom hen måste för att skaffa sin försörjning anpassa sig till den modell för företagande som rekommenderas.

I 1970-talets kulturproposition var just ekonomins inneboende politiska styrning formulerad. För att konsten skall vara fri är det inte bara från tjänstemän och folkvaldas begränsade kulturförståelse man måste försvara sig, utan även marknadskrafternas tendens att standardisera.

Konstens politik beror inte enbart på den officiella ”kulturpolitiken” utan framför allt på de materiella, tekniska, och sociala förutsättningarna för att utöva konst i samtiden. Med andra ord, om kulturutövare skall vara entreprenörer så får vi entreprenörskonst, eller den konst som kan existera under de villkor som entreprenörskapet ställer.

Konsten skall vara fri, men fri från vad? Det är uppenbart att konstnärlig frihet, från

politisk styrning är beroende av de ekonomiska villkoren för utövandet. Tar man det till en extrempunkt innebär konstnärlig frihet, villkorlös finansiering. Det konstnärer, och vem som vill kalla sig för kulturarbetare vill göra, skall de få finansierat. Att slippa oroa sig om ”investerad” tid kommer ge utdelning.

Det finns en relation mellan friheten att uttrycka sig och villkoren för att producera vissa uttryck vilket innebär att entreprenörskapet är ett villkorande av den konstnärliga friheten i sig, ett villkorande som går djupare än kulturpolitikens och den offentliga finansieringens idé om en armlängds avstånd.

Mecenatskapets återkomst

Den främsta finansiären av kultur är kulturutövarna själva, som i sina mängder med obetalda arbetstimmar bidrar till att det finns något att ta del av trots en mager finansiering. Ansvaret, de stora kostnaderna för att det skall finnas ett kulturliv ett levande samtal, tas varken av politiska representanter eller konsthandlare, utan av kulturarbetare i samarbete med andra.

Men hur skall kulturentreprenören finansiera sina projekt? Allt kan inte finansieras genom försäljning, stipendier, eller biljettintäkter. I ”Kulturella och kreativa näringar i ett nationellt och internationellt perspektiv” kan man läsa: ”Det handlar om att skapa funktioner mellan kultur och näringsliv i det regionala tillväxtarbetet, men det kan också handla om att utveckla affärsmodeller, att coacha talanger och att skapa mötesplatser, kluster och s.k. mäklarfunktioner. I flera strategier finns också kopplingar till kulturarv och turism.” En sådan instrumentalisering – där kulturen kommer att finansieras efter dess förmåga att hjälpa det regionala tillväxtarbetet och förhålla sig till mycket specifika, lokala villkor – innebär naturligtvis en konflikt med de övergripande mål som budgeten säger sig stödja sig på, och som presenterades i propositionen Tid för kultur 2009: ”Kulturpolitiken ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund.” Det vill säga att konflikten i slutändan gäller hela principen om armlängds

avstånd, den princip inom svensk kulturpolitik där politiker inte ska kunna styra direkt över kulturens form och innehåll.

Någonting det nyliberala utövandet av kulturpolitik visat en omättlig aptit på: kvantitativ bedömning och konstant utvärdering. Och detta fält är inte bara en till synes onödigt utgiftspost, utan något som innebär en ständig kvantifiering och ökad ”bedömlarhet” av såväl kultur som utbildning: det vill säga ett mycket metodiskt närmande mot en helt annan syn på vad offentligt finansierad kultur bör vara.

Kulturen har inte alltid varit offentligt finansierad av staten. Aristokrati och borgare har länge använt konsten som ett sätt att särskilja sig från övriga samhället. Ofta utgör kulturens finrum en skyddad plats för möte. Den politiska och kulturella eliten har länge omgett sig med olika uttryck för bildning som ett sätt att spegla sig själva som generösa, och värda sin ställning i samhället: ”om inte vi konstens patroner och mecenater, värnar om konsten, vem ska då göra det?”.

Genom en stor del av historien har kulturutövare varit beroende av rika människors intresse att stödja konst genom personliga gåvor, köp eller instiftande av stiftelser. Valfärdsstatens demokratiska ideal ville bryta kulturens beroende av det privata kapitalet genom en utökad offentlig finansierad kultur. Konst och kultur till alla, som en medborgerlig rättighet. Idealen kanske aldrig införlivades fullt ut, men den poliska visionen var tydlig. Och liksom många arbetsrättsliga och sociala kamper under efterkrigstiden sökte man att nå en kompromiss mellan kapitalets krav på arbetskraftens produktivitet och att skapa ett samhälle som kunde öka just människors valfrihet, välmående, ekonomiska och sociala trygghet. I flera europeiska länder har denna princip övergetts om en offentligt finansierad konst som skall täcka det nationella behovet av kultur och samtidigt skall hålla sig på armlängds avstånd från utövarna. I krisens spår är just omfattande ekonomiska nedskärningar och ökad politisk styrning av kultur och utbildning utmärkande för samtliga länder. Det rör sig mindre om faktiskt besparande av offentliga medel som en politisk strategi att begränsa handlingsutrymmet för en fri kultur med förmågan

"KONSTNÄRER VÄRLDEN ÖVER STÅR I FRONTLINJEN FÖR OLIKA MOTSTÅNDSKAMPER MOT NEDSKÄRNINGAR OCH FÖRSÄMRINGAR I VÄLFÄRDEN, UTBILDNING, SKOLA, SJUKVÅRD, ARBETSRÄTTEN, ETC. EFTERSOM ATT DE VET ATT MÖJLIGHETEN TILL KONST, KULTUR INTE ENBART ÄR EN FRÅGA OM VILKEN UTSTÄLLNINGSERSÄTTNING VI FÅR SOM ENSKILDA KONSTNÄRER, UTAN OM ALLAS MÖJLIGHET TILL ATT LEVA, EXISTERA, LÄRA SIG, TA TILL SIG KONST OCH UTFÖRA KONST."

att kritisera rådande samhällsordning.

Den nyliberala nedmonteringen av välfärden inbegriper även kulturen. Att lära sig och ha god tillgång till konst och kultur är inte längre en medborgerlig rättighet, något alla ska få som ett sätt att värna om demokratiska ideal. Kultur är något man väljer, man väljer att köpa det som konsument. På samma sätt som vi ska lära oss att bli kunder till vår egen utbildning eller kunder inom vårdsystemet, ska vi alla lära oss att (med Stockholms kulturborgarråd Madeleines Sjöstedts ord) bli små konstmecenater genom att betala inträde till Moderna Museet. Folkhemssverige förstod att folkbildning var en svårare och mer krävande uppgift än så. Den nyliberala modellen har en slags medveten naivitet då folkbildningen läggs ut på entreprenad. Man blundar för det svåra, kritiska, de komplexa, tidsödande uppgifterna. Det som är viktigt är att minska statligt ansvar och lätta skattetrycket för företagare, för ägare och arbetsgivare. Öka valfriheten, eller öka antalet behov som ska tillfredsställas genom konsumtion. Försätta alla i en situation av att behöver spekulera, informera sig om vad man köper och väljer, för att inte välja fel i de fall man faktiskt kan välja och man inte är tvungen att ta det billigaste alternativet. Det är en fördelningsspolitik som är utformad för köpstarka grupper i samhället. De som har råd att bo nära elitskolorna, skaffa privatlärare, samla på konst, gå på teater regelbundet och konsumera kultur.

I princip är alla potentiella mottagare och skapare till ny experimentell kultur som skapas, men i realiteten är kulturskapandet som yrke väldigt segregerat och otillgängligt för dem flesta. Det handlar inte bara om att de största teaterscenerna ligger i storstäderna, eller att man infört inträdeskostnader för alla statliga museer. Kulturarbete handlar i grunden om förmedling av kultur, att bearbeta den gemensamma och redan delade kultur vi har för att skapa ny kultur. Men i en miljö med hård konkurrens segtrar de alternativ som är lättillgängliga, och det sköra samtal som är grunden för kultur stängs in i slutna rum eller tunnas ut i konsumism. Det blir allt svårare att se kulturen som en allmänning, något av alla för alla, något som existerar trots ekonomiska relationer, och inte tack vare reduceringen av kultur till en vara.

Kulturarbetares ekonomiska villkor

Under hela min studietid hade jag firma, som ofta inte drog in mer än några tusen kronor per månad. Någon hade berättat att det var väldigt smart att ha enskild firma eftersom man kunde dra av momsen på det mesta man köpte. Allt går att motivera som konstnärsmaterial om man vill. Att driva firma ses som ett sätt att få lite extra inkomst, eller snarare att få ut lite mer ur de pengar man drog in. Vara flexibel med sina inkomster. De politiska och

ekonomiska konsekvenserna av att starta eget som konstnär blev tydliga för mig först långt senare.

Konstnärskapet är ett intrikat varumärkesbyggande, en balansgång där konstnären måste välja vem man samarbetar med för att inte skada sitt värde. Säljer man sig för billigt, använder sina förmågor inom andra angränsande kommersiella verksamheter, eller deltar i för stor och okritisk utsträckning i andra kreativa näringar så försvagas varumärket. Det är ett ständigt omvårdande av sitt namn, person och verksamhet i ett, med osäkerhet, med risktaganden, och perioder av utmattande överarbete.

Många kulturarbetare är egenföretagare och inom bildkonsten är det upp till 90 % som driver företag i någon form. Samtidigt är den genomsnittliga inkomsten för kulturarbetare lägre än en LO-arbetares medelinkomst. För LOs medlemmarna är medianlönen 22 400 kronor i månaden för arbetare. Hälften av alla konstnärer, det vill säga drygt 10 000 har mindre än 15 000 kr i månadsinkomst enligt Konstnärsnämndens undersökning av konstnärers inkomster utförd av SCB.

De allra flesta behöver arbeta med annat än konstnärlig verksamhet för att försörja sig, eftersom ersättningen för den arbetstid man lägger ner på konsten inte räcker till. Många som hoppar av konstnärsbanan efter några år trots lång utbildning gör det på grund av den dåliga ekonomin. En stor andel arbetar inom vård och omsorg, eller som hantverkare, och andra icke kvalificerade yrken, eftersom konstnärsutbildningen inte är värd något på arbetsmarknaden. Många ärver ett kapital eller får hjälp av sina anhöriga högt upp i åldrarna för att klara ekonomin. Det innebär även att de allra flesta konstnärer kommer från medelklassbakgrund. Andelen studenter på konsthögskolor som kommer från arbetarklasshem är väldigt låg.

Det är samtidigt en heterogen grupp, där det finns några väldigt få som blivit rika på sin konst och en stor majoritet som lever en prekär ekonomisk tillvaro, men samtidigt med en viss status i samhället. Konstnärers arbetssituation varierar även mycket över tid, och det finns inga garantier att man har en stadig karriärsutveckling och inkomstökning.

Om man bara ser till genomsnittet av befolkningen kan man kort konstatera att kulturarbetare över lag studerar längre, arbetar mer, samtidigt får de mindre i lön, har fler arbeten för att klara försörjningen och är mer beroende av ekonomiskt stöd från anhöriga. De är ändå en privilegierad yrkesgrupp i jämförelse med många andra yrken.

Vad behöver göras?

Ett bra kulturliv är framför allt beroende av goda levnadsvillkor i allmänhet. Det är inte nödvändigtvis genom en mer generös kulturbudget som kulturen i landet frodas. Än mer givande skulle vara breda politiska reformer liksom sänkt arbetstid, fler och billigare hyresrätter, gratis kollektivtrafik etc. Dem flesta kulturarbetare lever i storstäder. Vill man göra riktade insatser för kulturen med en långsiktig effekt bör man starta fler kollektivverkstäder, där dyr utrustning kan delas mellan flera utövare. Ny teknik kan läras ut och användas av alla som vill. Ett expanderat kulturutbud bland biblioteken, där man kan låna hem konst. Stärkta stöd till kulturtidskrifter skulle möjliggöra ett rikare samtal kring kulturen. Förslagen finns, alternativen är tydliga och - ja, vi har råd med dem om vi vill.

En annars så hårt ansatt yrkesgrupp borde rent logiskt ha format någon form av kollektiv politisk organisering för att uppmärksamma de dåliga villkoren och arbeta med gemensam kraft för att förändra dessa. Men den hårda konkurrensen mellan kulturarbetare skrämmer, man vill ogärna framställa sig själv som en förlorare, som gnäller efter mer pengar, som inte har lyckats. Den självexploaterande logiken är del i en romantisk mytbild av kulturarbetaren som sedan 80-talet anammats av nyliberalismen som ett effektivt motmedel till 60- och 70-talets frihetliga sociala kamper. Men det är hög tid att dra en skiljelinje mellan kollektiv frigörelse, med mer tid för kultur för alla och rätten att förverkliga sig själv på andras bekostnad genom entreprenörskap. Och för att bryta den liberala ekonomins dominans över kulturen måste man i grunden ifrågasätta idéer som individuellt författarskap, ägande, och konkurrens som drivkraft.

Kulturarbetare kan inte se sin roll som exklusiv, man måste kunna dela kulturutövande med alla. Konstnärer världen över står i frontlinjen för olika motståndskamper mot nedskärningar och försämringar i välfärden, utbildning, skola, sjukvård, arbetsrätten, etc. eftersom att dem vet att möjligheten till konst, kultur inte enbart är en fråga om vilken utställningsersättning vi får som enskilda konstnärer, utan om allas möjlighet till att leva, existera, lära sig, ta till sig konst och utföra konst. Vår lön består inte enbart i nivån på ersättningen utan handlar även om levnadsomkostnaderna. Det spelar ingen roll om vi får bättre avtal, blir den dyrare att leva, att skapa, att röra sig så har vi inte vunnit något. Framför allt, har vi en befolkning som är för stressad, undertryckt, likriktad av ekonomiska piskor, och magra kulturutbud, ger vår kamp om förhöjda ersättningar lite tillbaka eftersom vi redan förlorat oss själva och vår publik.

Michele Masucci Bild: Anja-Lisa Rudka

Michele Masucci är utbildad konstnär, arbetar och bor i Stockholm. Kombinerar ströjobb och korttidsanställningar med frilansande och gratisarbete.

BOKBÅL: GRÄNSLAND I RUINER

Fortets murar
Björn Hedlund
Atlas (2012)

Éloge des frontières
Regis Debray
Gallimard (2012)

Lyckliga i alla sina dagar
Nina Björk
Wahlström & Widstrand (2012)

Att kalla en bok om flyktingars situation i Europa för ”*Fortets murar*” är mer än lovligt förutsägbart. Inte bara titeln, utan även omslaget och baksides-texten på Björn Hedlunds bok uppfyller alla flyktingreportagets klichéer. En, enligt mig, inte särskilt lyckad genre. Trots att flyktingreportaget förtjänar uppmärksamhet och har både fakta och skakande verklighetsskildringar på sin sida skapar det sällan någon större debatt. Jag har funderat på varför. Kanske är det för att det är skrivet till en tänkt läsare som inte längre finns. En välmående person som har empati och förståelse att reagera. Men de välmående har tappat sin empati och de empatiska har fullt upp med sitt eget. Det räcker tyvärr inte idag att säga ”Ni borde bry er – därför att verkligheten är hemsk.” Detta är för slött! Folk läser inte böcker av plikt känsla. Man måste skriva så folk inte kan låta bli att bry sig! Och flyktingfrågan är så gigantisk och bottenlös – precis som klimatet är det svårt att veta hur ens engagemang kan förändra något.

Med detta sagt, så döljer det sig en mycket välskriven och faktiskt ganska annorlunda bok mellan pärmar på ”For-

tets murar.” Hedlund besöker Melilla, Grekland och Migrationsverkets förvar i Mårsta och följer människors öden. Flyktingars situation är svår överallt, men det finns en tydlig skillnad mellan å ena sidan den kalla, sterila ensamheten i Mårsta där ett nej är ett nej och betyder deportation, och å andra sidan utsattheten i Aten, att bo i ett övergivet fyrtorn, sälja dvd:s på gatan och utsättas för misshandel av rasister. I Sverige talas det om ”det värdiga återvändandet”, i Grekland om att ”kasta ut dem.” Det är en mycket intressant jämförelse mellan olika typer av grymhet: den lagliga, kalla, beröringslösa och den hatiska, fysiska misshandeln. Det här är en bok som faktiskt skulle kunna få folk att bry sig – om titeln och anslaget vore annorlunda.

En nästan motsatt titel har den franske intellektuelle Regis Debray på sin bok ”*Éloge des frontières*” – En hyllning till gränserna. Debray är filosofen som kämpade med Che Guevara, greps i Bolivia och satt i fängelse tre år. Han var en av de första utanför Kuba att analysera castrismen. På senare år har han intresserat sig för religion. Éloge des frontières kom ut förra året med en trotsig inledning: Alla, från läkare till clowner, talar om en värld ”utan gränser” – alltså gör jag, i god europeisk anda, tvärtom och hyllar gränsen. Först verkar det fruktansvärt provocativt, sedan förstår man att han inte hyllar murarna. Tvärtom ser han gränsen som ett försvar mot muren. Han talar om vik-

ten av gränser mellan det privata och offentliga, mellan jaget och världen, mellan religionen och samhället och om landsgränsen som något som idealt ska delas mellan två folk, inte stänga ute ett från ett annat. Frankrikes före detta president Sarkozy missförstod boken och använde den som ett argument för att ”lyfta tabut runt gränserna” vilket fick Debray att gå i taket, med all rätt. Själv funderar jag under läsningen mer på om de franska intellektuella inte tappat stinget litegrann? De besitter fortfarande en mörkande förfining i tanken, men mycket av det som hörs från dem nuförtiden tenderar att hylla deras egen förlorade storhetstid. Dany-Robert Dufour är en av dem, som med ”L’art de réduire les têtes” (Konsten att förminska huvuden) går till storms mot den fördummande kulturen, och Gilles Châtelet på ett ännu direktare sätt i ”*Vivre et penser comme des porcs*” (Att leva och tänka som grisar) De kritiserar den samtida kulturen och jag håller med dem fullständigt, men det blir en destruktiv kritik när den inte kan föreslå något annat än att återvända – till det samhälle som de själva var de första att kritisera på 60-talet.

En kritik av konsumismen levererar också Nina Björk i sin nya debattbok ”*Lyckliga i alla sina dagar*” som få kan ha missat. Den har fått mycket uppmärksamhet men en ganska slö sådan, som om det bara handlade om att kritisera köphetsen. Det bästa stycket i boken är enligt mig det där hon lyckas bevisa att pengar är egentligen något

som ingen vill ha. Och det som visar detta är inget mindre än kapitalismens flaggskepp: Disneyfilmer och reklam. I reklamens drömmar är pengar något fult, där finns bara relationer, kärlek, sex och godhet. Vi köper alltså för att komma bort från pengarna och närmare relationerna. Kanske är parfymreklam det absurdest exemplet – just parfymreklam borde vara omöjlig eftersom den inte ger någon som helst information om produkten. Det går ju inte att lukta på en bild – och ändå är parfym något av det som det görs mest reklam för. Det är uppenbart att det inte är lukten man vill ha, utan att vara kvinnan på bilden och bli omtyckt precis som hon. Och värst är det med Chanel No. 5, som är den klassiskaste av klassiska dofter, men luktar gammalt tantskåp blandat med toamedel. En expedit på Åhléns beklagade sig en gång över detta för mig och sa ”Många vill ju så gärna köpa Chanel No. 5, men när de känner lukten ångrar de sig, så nu håller företaget på att ta fram en ny doft under det namnet.”

Samtidigt tror jag att kritik av reklam och konsumism tillhör en högkonjunktur. Sämre tider är på väg även till Sverige, och inte förrän bolånebubblan spricker kommer människor verkligen att inse betydelsen av ordet skitdrömmar.

Kajsa Eki Ekman

CYBER MÖTER HYPER

Hypertext consciousness
Mattias Elförför
Wormgod (2012)

Alla webbsidor på Internet inleds med http. Det känner de flesta till. Jag har aldrig reflekterat över vad det betyder. Men jag lär mig att de två första bokstäverna är en förkortning av ordet hypertext. Med hypertext menas en text som består av länkar. Detta betyder att en hypertext inte behöver läsas från början till slut, utan med hjälp av länkarna kan läsaren hamna lite var som helst, beroende på var länken leder. Internet är alltså uppbyggt kring detta. Man kan till exempel börja i en vetenskaplig text om antiken och sluta i en tråd om hur man tillverkar egna bomber. För många av oss är det här en självklarhet. Men jag tycker fortfarande att det är en svindlande tanke.

En klassisk bok är på flera sätt motsatsen till en sådan öppen spretighet. Den är tänkt att läsas från första sidan till den sista. I en rät linje.

Förra året släppte serietecknaren Mattias Elförför den tionde boken i sin svit *Piracy is Liberation*. Boken heter *Hypertext Consciousness*. Den går att se som ett försök att kombinera dessa två läsformer. Hypertexten med boken. Han har nämligen skrivit en seriebok i hypertext. Det betyder att genom hela boken förekommer sidhänvisningar som kan ta en var som helst i boken. Alla riktningar är möjliga, beroende på vilka sidhänvisningar man väljer att följa. Handlingen och informationen flödar åt alla håll.

Berättelsen är satt i en dystopisk framtid. Om du är ett fan av cyberpunk och postapokalyps har du hamnat helt rätt. Flera av de kända ingredienserna förekommer här. Ett folk som är fört bakom ljuset, tekniken och uppkopplingen, den stora staden, sex, våld och uppror. Elförför använder sig av en estetik som är rå. Allt är ritat i svartvitt. Boken följer Purple som har bestämt sig för att ”do

something”. Hon vill göra revolution. Hon har tidigare lyckats ladda ner hela nätet i sin hjärna. Detta betyder att hon inte längre upplever livet linjärt, utan att en tanke leder till en annan och så är hon plötsligt där. Ibland sker flera händelser parallellt. Hennes medvetande är alltså hypertextuellt. Att läsa boken som en hypertext blir också ett försök att sätta sig in i Purples medvetande.

Det är en helt ny teknik att berätta på. Här återkommer den svindlande känslan. Känslan av att det alltid finns ett annat sätt att läsa boken på. Det linjära upphör, slutenheten försvinner. Sättet man väljer att läsa boken på påverkar även handlingen. Det är en häftig upplevelse. Samtidigt går berättelsen något förlorad, det här handlar framförallt om experimentet som idé.

När jag lägger ifrån mig boken, sätter på datorn och går in på nätet tänker jag på alla dessa länkar. Den där öppna spretig-

heten. I en tid då vårt surfande allt mer präglas av smartphones och applikationer känns det angeläget att prata om hypertext. Att påminna. För ”apparna” är inte lika öppna. Där förekommer inte hyperlänkar på samma sätt. En app har ett visst syfte. Om man vill vidare får man köpa/ladda ner en annan app. Hypertexten är något annat. Elförts bok går att läsa som en hyllning till den öppenheten.

Elliot Baron
Bild: Emma Tryti

VIKTIGT MEN TORRT OM DE OSYNLIGA

De osynliga - om Europas fattiga arbetarklass
Rebecka Bohlin
Atlas (2012)

Idag sprang jag på ännu en före detta SFI-elev. ”Varför har du slutat skolan”, frågade jag. ”Äh, jag jobbar på McDonalds från klockan 10 till 19 och bor två timmar bort. Jag hinner inte, orkar inte.” Alltjämt är svaret detsamma. Invandrare som lämnar skolan för att jobbet tar över deras liv.

Det är just sådana som mina elever, som plockar skräp i gallerior eller moppar golvet bakom köksdörren på restauranger, som Rebecka Bohlin berättar om i sin bok ”De osynliga”. Genom ett antal intervjuer ger hon en inblick i arbetsvardagen hos en städare i dagens Sverige. Som man nog kan gissa är ju flertalet av dessa utlandsfödda. Faktum är att i dagens läge är uppemot 90% av Sveriges städare det.

Jag känner genast igen de omständigheter hon beskriver från de historier jag får höra dagligen som SFI-lärare. En verklighet som endast består av att arbeta och sova, utan fram-

tidsutsikter. Där jobben som erbjuds ofta befinner sig i en gråzon mellan svart och vitt. Det är många som arbetar utan skydd av kollektivavtal och regleringar 12 timmar om dagen, om inte mer, kanske sju dagar i veckan. Omöjligheten att få mer än deltid eller heltids-tjänster som tvingar en att åka från ena änden av stan till den andra, medan resan räknas som fritid och aldrig ersätts. Ofta är arbetsgivare väl medvetna om arbetarnas brist på kunskap angående sina rättigheter och förhållanden som ingen stadgad lunchrast börjar nästan bli mer regel än undantag. Med värkande ryggar och ingen tid till att träffa barnen finns åtskil-liga vars lön från ett heltidsjobb ändå inte räcker för att spara en enda slant, eller ens täcker alla kostnader som hushållet har. Utan tid och ork att plugga svenska har få möjligheten att ta sig uppåt i samhällsstegen.

Flera brinnande och raka frågor ställs som jag själv trööstlöst har funderat på. Varför vill vi ha ett sådant samhälle, där vissa sli-ter och lider för andras ökade bekvämlighet, när vi har både

pengar och resurser för att alla skulle kunna leva ett drägligt liv? Bohlin granskar Sveriges fackföreningsrörelse och upp-manar facket att bryta upp från rutinmässiga förhandlingar och än en gång börja strida för de mest behövande. Ett rop på uppvaknande, ty Sverige verkar slumra och drömma sött att vi är kvar i socialdemokratins trygga famn. Där allt är uppstyrt och omhändertaget, så länge man betalar sin medlemsavgift till facket varje månad.

Men jag kan inte låta bli att jämföra denna bok med en annan författares äventyr i samma anda. Bohlin nämner själv amerikanska Barbara Ehrenreich, som dök in i de lägst betaldas verklighet genom att själv leva under dessa villkor ett par månader och dokumentera sina upplevelser. Genom Ehrenreichs ögon får jag bevittna den obarmhärtig-het som är många amerikaners vardag. Detta högst levande verk får Bohlins torra personbe-skrivningar och ovidkommande detaljer från intervjuens miljö att verka som uppmaningar från sin förläggare att få med något autentiskt.

Jag är tacksam för att Bohlin tar sig an den här sidan av Sve-rige och exponerar de arbets-villkor som måste synliggöras. Men för att kunna flytta berg hade hon behövt skriva på ett sätt som får mig att förstå att det lika gärna kunde ha varit jag. Annars kanske läsaren trots allt kan lägga boken ifrån sig, med alla sina statistiska beräk-ningar, och avfärda det som någon annans huvudbry.

Nicole Montén

OBEKÖNADE KROPPAR

Pojktanten (2012)
Manus, regi och huvudroll:
Ester-Martin Bergmark

Filmen börjar med ett möte. När Ester-Martin Bergsmark först träffar Eli Levén fascineras hen över dennes androgynitet och att Eli benämner sig själv som pojktant. Ester-Martin börjar en strävan att närma sig denna pojktant och hitta pojktanten i sig själv. Flera av filmens scener utspelar sig i ett badkar i Malmö. I badkaret visas deras två kroppar i ånga och närbilder på hud. Genom badkarssce-nerna får tittaren följa historien om en relation som tar form, en form som sedan också måste lösas upp och förändras.

Badkarsscenerna skulle kunna benämnas som filmens tydligaste röda tråd men Ester-Martin Bergsmarks landskap är fragmenta-riskt och fullt av variation. Det rör sig mellan dåtid och nutid. Från vidderna som ändrar uttryck beroende på årstid till närbilderna på natur som bär på mänskliga spår. Ett rosa tuggummi i gruset, ett trasigt paraply i skogskanten. Bilderna visar också personer (eller samma person) i olika åldrar som utforskar olika miljöer. Den första bilden består av ett vitt litet barn som naketn rör sig fritt i landska-pet åtandes röda bär. Sedan sker en åldersförskjutning i linjär ord-ning, med åldern växer våldet - eller är det den sexuella njutningen. Kanske är det både och. Filmen är en blandning av dokumentärt material, och konkreta skeenden i Levéns och Bergsmarks liv men blandas också med drömliknande bilder. Drömmar är också vad fil-men sedan upplöses i.

Det är under filmens dryga timme omöjligt att inte tänka på hur tvåkönsnormen (och heteronormen) är ett krig, som bland annat innebär att personer som vill justera sitt juridiska kön måste tvångs-steriliseras för att t.ex. få ändra M:et i passet till ett K, och att detta hör samman med det våld som sedan sker på gatan mot personer som inte tydligt går att inordna i majoritets-samhällets massiva för-sök att skapa två icke-stridbara köns kategorier . Erfarenheterna av denna krigsföring är något som genomsyrar hela historien om pojktanten.

Ändå blir jag lite provocerad av slutet och den lyckliga bilden av gemenskap. Det är inget fel att längta till trygga platser, kanske är det en av livets största nödvändigheter. Särskilt om det är en gemen-skap som förnekats en, och när våldet från (majoritets-)samhället är oändligt. Det fungerar kanske som påminnelse om att det kan ske, att den saga som tidigare inte fick ta plats i en yttre ”värld” faktiskt kan få kropp. Men det här känns som en borgerlig skärgårdsidyll. Om ändå begreppet trygghet kunde få omdefinieras. Det är inte det att jag inte själv känner denna längtan. Jag önskar bara att någon kunde bryta den bilden och ge mig en ny.

Klara Meijer

EN SORGSEN FASCISTS UPPVÄXT

Smålands mörker
Henrik Bromander
Galago (2012)

Som barn var jag väldigt rädd för att fastna i en sekt. Jag hade lärt mig i skolan att risken var överhängande. Jag ansåg det nödvän-digt att undvika allt som kunde förvandlas till masspsykos och därigenom kunde störta mig i olycka. Platser där många samlades, intensiva personlighetstyper, vild entusiasm och idoldyrkan.Jag blir påmind om de där tankarna när jag läser Henrik Bromanders fan-tastiska serieroman Smålands mörker.

Huvudpersonen Erik växer upp i ett arbetarhem i smålandssko-garna, han tecknar ett seriefanzine och läser Céline, Burroughs, Kerouac och Bukowski på en madrass i sin städskrubb till rum. Han anser sig annorlunda och överlägsen sin omgivning: ”Varför slösa tid på idioter som inte förstår?”, som han skriver i en av sina serier.

Erik kommer snart fram till att han är fascist, av ”den äkta, ita-lienska sorten.” Den som värdesätter lydnad, ordning och styrka. En fascism som i Eriks egen tolkning ”inte gör skillnad på människor beroende på ytliga företeelser som ras, kön eller sexuell läggning” så länge de är av det rätta virket. I fascismen vill hitta ett rum där han själv skulle platsa, där han kan vara den han är; konsekvent, disciplinerad och homosexuell.

Många, inklusive Bromander själv, har pekat på likheterna med Brei-vik. Ändå är Erik inte någon Breivik. Han är inte hatisk och den enda som han klarar att utöva sina våldsteorier på är en som miss-handlat den som han älskar allra mest. Han är en människa som kämpar med relationer och arbetsmarknad i ett samhälle som är på väg helt åt skogen. Snarare än att vara känslokall är han överkän-slig, därför kan han inte heller undgå att ta intryck av de människor som hamnar i hans väg. Hans strategi blir nåt slags sökande efter konsekvens och ”rena” ideal, vilket är vad som gör honom till fascist. Detta är också skillnaden mellan honom och den andra fascisten i boken - rasistkompisen som blir Sverigedemokrat i vuxen ålder.

Det tar mig nästan en vecka att läsa Smålands mörker - den är mycket tjock, över 600 sidor. Bilderna är lågmälda och enkla, på gränsen till platta, men alltid starka. Under denna vecka har jag konstant ont i hjärtat. Henrik Bromander har förmågan att skapa identifikation med en huvudperson som är ute på helt fel spår. Och, utifrån denna identifikation, kanske också en förståelse för vad som händer de gånger då det verkligen slår slint.

”Jag visste inte att det gick att skriva såhär bra!” kluddrar jag på en servett när jag är någonstans mitt uppe i läsningen. Jag fattar inte hur han gör det, men jag är väldigt tacksam över att det blivit gjort.

Ragni Svensson

NÄR MEDELKLASSEN RÖKER GRÄS MED HITLER

Min vän fascisten

Text: Klas Abrahamsson
Musik, regi: Erik Gedeon
Malmö Stadsteater (2012)

Min vän fascisten har marknadsförts med en gul smileygubbe i slickad snedlugg och Hitlermustasch. Men det är varken fascismen eller främlingsfientligheten som behandlas i detta sångdrama.

Att berätta för den kulturella medelklass som utgör majoriteten av Malmö stadsteaters besökare hur farliga Sverigedemokraterna är skulle vara att sparka in en redan öppen dörr. Istället har upphovsmännen Erik Gedeon och Klas Abrahamsson valt att vända blicken inåt och gestalta några av den svenska medelklassens sämsta sidor. Kan dess fördomar och självgodhet, dess rädsla för engagemang och ställningstaganden, utgöra en grogrund för intolerans och odemokratiska idéer?

Sex vänner har samlats på en skärgårdsbrygga. Orkestern sitter i ett lusthus och spelar behaglig jazz. Fingrar knäpps, höfter svängs. De debatterar huruvida vården ska skötas statligt eller privat. De drabbas av självömkan då de inser hur löjligt mycket medelklass de är. Men rycks snabbt upp och kan dra en lättnadens suck då de konstaterar att de varken är cp, fattiga eller tjocka.

Plötsligt stiger en man in på scenen. Klädd i nazistuniform. Vännerna skräms och fascineras på samma gång. Det är ingen ond figur som kommit till dem. Han vill bara vara med, skaffa nya vänner. Ändå ber de honom att ge sig av. Hälsa Hitler, ropar de efter honom. Vem?, undrar han samtidigt som han vänder sig om.

Hans namn är Fridolf och har levt hela sitt liv ensam på en ö. Uniformen var hans morfars, han hittade den på vinden.

De sex vännerna bjuder på en historiektion. När betydelsen av kläderna han bär sjunkit in sträcker han sig efter geväret och för det till munnen. Men hinner inte trycka av innan det rycks ur hans händer.

Det som följer är en introduktion i demokrati och en satirisk beskrivning av den svenska partipolitiken. Den naive och okunniga Fridolf suger i sig, men förstår inte hur man ska välja rätt i detta myller. Vad är rätt, vad är fel? Svaren uteblir. Politisk tillhörighet skyltar man inte med.

Varför säger ni ja, när ni menar nej? frågar Fridolf. Varför agerar ni inte?

Tillsammans startar de Pajaspartiet. Alla ska med, alla får plats! Alla är födda fria! Fridolf vill förändra världen med kärlek och medmänsklighet. De

sex vännerna röker en joint och framför ett reggaenummer samtidigt som de eldar på honom. I ren eufori ber Fridolf om en av kvinnornas hand. Då vänds allt plötsligt till något mörkt.

Han förskjuts som en spetälsk. Allt hade bara varit på skojs. De häcklar honom och tävlar om vem som kan vara hårdast. Onskan och gruppdynamiken är menad att leda tankarna till nazismen. Det positiva medelklassideal som de tidigare visat var bara en tunn fernissa. Den här scenen är det närmaste fascismen som föreställningen vågar sig.

Fridolf reagerar starkt och vänder sig emot dem, sträcker sig åter efter geväret och sjunger hur han aldrig ska bli som dem.

När han stormat av scenen kommer vännernas reaktioner. Vad var det med honom? Han måste vara psykiskt sjuk. Strunt samma.

Föreställningen slutar som den börjat. I en skärgårdsidyll med samma förhoppningar om en vacker sommar. Status quo har inte rubbats, de är en aning omtumlade men inget har förändrats. De har släppt in en främmande människa men när han upphört att roa eller passa in slänger de ut honom.

Föreställningen vill visa hur den politiska uppgivenheten och rädslan att ta ställning

utgör ett stort hot mot samma demokrati som den svenska medelklassen hela tiden försvarar. Att dess egna självgodhet och begränsade tolerans kan utgöra en grogrund för främlingsfientlighet och rasism.

Trots att teatern använder fascistiska symboler på affischerna, för att locka besökare, så får man aldrig riktigt veta vad fascism är. Fascismen som begrepp problematiseras inte, utan ställs endast i motsats till demokrati.

Frågan är om publiken känner sig utmanad. De skrattar åt fyndigheterna på scen och svänger till musiken. Men de sätter aldrig skrattet i halsen.

Jakob Kaeo
Bild: Emma Tryti

INTE TILLRÄCKLIG DISSEKTION

Dissekering av ett snöfall
Text: Sara Stridsberg
Regi: Tatu Hämäläinen
Dramaten (2012)

Dramatens lilla salong är fylld av kvinnor. Kvinnor i olika åldrar och av olika kön. Unga med långt hår, gamla med kort. Teater är en kvinnlig aktivitet, det visar statistiken. Sara Stridsberg ägnar dessutom sitt konstnärskap åt att enligt feministisk tradition lyfta fram och omtolka historiens kvinnogestalter, så även i den nyskrivna pjäsen ”Dissekering av ett snöfall”. Publiken luktar till och med kvinna: kvinna som röker ett halvt paket cigg om dagen. Kvinna som suger på små karameller. Kvinna med fotsvett. Men pjäsens centrala karaktär, drottning Kristina, är nog ingen kvinna ändå. Hen är härskare, konung, demonregissör, sin

faders son. Historien har missförstått, berättar Stridsberg.

Crash course på Kristina för er som sov under historielektionerna: regent i Sverige från 1632, slutade på jobbet 1654 för att bli katolik och kulturmecenat i Rom. Enligt Wikipedia. Enligt Stridsberg: rädd för blod, totalt ointresserad av att ligga med män och föda barn, maktfullkomlig och kanske sinnessjuk. Skillnaden mellan den sjuke och er regenter är att ni fått hela världen att tro på den här vanföreställningen, som någon säger i hens ansikte.

I pjäsen om Kristina är skådespeleriet överlag snyggt. Oftast inte så där teatraliskt högtravande utan mer som ett samtal mellan dig och mig. Härskaren är den enda konstanta karaktären och i de maktfullkomliga ögonblicken spelas hen

på ett förträffligt sätt av Ingela Olsson. I stunderna av självömkan, när konungen ligger i fosterställning på golvet, tenderar tolkningen dock åt överspel. Pjäsens struktur påminner om Sara Stridsbergs böcker – kolla ge där humor möter skitig tomhet, teori möter fiktion, känsla möter tanke.

Men ”Dissekering av ett snöfall” är inte Stridsbergs största ögonblick. Det dissekteras nämligen inte tillräckligt mycket. Kristina blir inte särskilt mycket mer än en nyckfull regent som ena stunden vill härska och kriga och andra stunden bölar för att hen vill ligga med tjejen hen tvingade till giftermål med en annan. Situationen blir inte särskilt mycket mer än din genomsnittliga dramatenföreställning, där dialogen får dig att gäspa och sexscenen att

fnittra generat istället för att dras med i smutsen. Framförallt är de där fullständigt briljanta ögonblicken, de som ”Drömfakulteten” var full av, alltför få. De där ögonblicken när språket och konsten lurar dina tankar att ta en ny väg, att förstå på ett annat sätt. De är för få, men de finns där. Dissekera ett snöfall, vad betyder det? Dissekera varje idé och varje snöfall och plocka sönder det i tanken, skära sönder det som den döda kroppen på bären framför er. Att allt är möjligt, att ni inte ens måste acceptera snön som faller.

Moa Candil
Bild: Emma Tryti

GULA FARAN

De har redan börjat marschera. Han är sen och motdemonstrationen väntar inte, den rör sig som flödande vatten, som en spegelbild till de gulklädda ungdomarna med sina fanor, runt dem, före dem, in mot dem. Överallt massvis av snutar i sina reflexvästar. Han blir en del av massan i samma stund som ett gråhårigt befäl beordrar en rensning. "Backa, backa!", skriker befälet och en kamrat är inte snabb nog och får ett rapp över armen. "Snutfittor!", skriker en kille i keps och han känner igen honom som Patrik, en medlem i den autonoma grupp han själv trätt in i. Han skyndar fram och de nickar mot varandra och drar sig undan när befälet leder en ny rensning med skummande mungipor och vidgade ögon under den hårt nertryckta mössan.

"Hur går det?"

"Inte så bra. Flera av oss blev gripna för en timme sen när vi rörde oss runt deras samling."

"För vad?"

"Förberedelse till misshandel

tror jag. De hade bara lite flaskor och nån bengal på sig, men det räckte. Det var nära de tog mig också."

"Jaså?"

"Alltså, jag hade bara linsvätska och extra linser på mig men civvarna som visiterade mig tyckte det visade att jag var förberedd på bråk."

"Hur gick det i natt då?"

Patrik stirrar ogillande samtidigt som de halvspringer ner för gatan, de måste hela tiden befinna sig i rörelse för att följa ungdomarnas och snutarnas raska takt, inte hamna för nära eller för långt bort, båda platserna utgör ett hot om att bli slagen och gripen men i massans mitt, inne i rörelsen, finns tryggheten.

Inget svar. Det finns gränser för vad man kan fråga om. Så många hemliga planer, så många strategier med så få invigda. Nån hade fått reda på att ungdomarna övernattade i en stugby strax utanför centrum. På ett möte några dagar tidigare nämndes i korta orda-

lag planerna på att ta sig dit natten innan demonstrationen och ställa till med nåt, oklart vad.

Hans blick söker sig in i taget och bland de fladdrande flaggorna möter den en ung tjejs ögon som skvallrar om rädsla och undran, som att hon frågar; när ska ni ge er på oss då, när är det vi ska få stryk? Och han tänker på andra saker som sades på det där mötet, på de två fraktioner som uppstod i diskussionen om behandlingen av ungdomsorganisationen och dess moderparti. En kille ifrågasatte hela poängen med att reagera så fort nån av högergrupperna hade en manifestation: "Antifascismen suger alldeles för mycket kraft och resurser. Vi får inte hamna i ett beteende där allt vi gör är beroende av vad våra motståndare hittar på. Istället måste vi göra det vi alltid snackar om men är jävligt dåliga på i praktiken; att organisera oss där vi bor, där vi jobbar eller går i skolan och på så sätt bygga en motmakt."

En tjej tog till orda: "Jag tror

det är skitviktigt att skilja på saker. Partiet sitter i riksdagen och är onåbara med Säposkydd och hela skiten, men deras ungdomar är en annan sak. De rör sig allt längre ut i höger-radikalitet och kör en klassisk fascisttaktik med gatunärvaro, marscher med uniformsliknande klädsel och sänt. Vi måste tänka på att vi inte kämpar mot en enad rörelse utan mot flera olika typer. Om fienden rör på sig måste vi också vara rörliga, använda olika taktiker vid olika tillfällen. Ibland ska man slå hårt, ibland mjukt, ibland inte alls."

Nu har marschen nått halvvägs ner för paradgatan. Nere vid bron som leder till slutdestinationen har snuten parkerat tvärställda piketbussar flankerade av hästar. Ett knallskott smäller, tempot ökar och intrycken kommer snabbare och blir samtidigt mer diffusa.

"De har stannat!", skriker nån och mycket riktigt står ungdomarna still medan motdemonstranterna rör sig vidare ner för

gatan och snutarna utnyttjar det till att slå in en kil med hjälp av Kilo som kommer rusande ur två mörkblå holländarvagnar med dragna batonger. En av dem grinar, han har sportiga solglasögon och stubbat hår och tandskydd i munnen och han slår mot allt han kommer åt, tunna tjejer från estetiska programmet och iranska medelålders trotskister och låtsashuliganer i snattade kepsar och hans kropp består av muskler som formats av disciplinerat gymmande och fått en extra skjuts av syntetiskt testosteron.

Klungan på över trehundra personer splittras upp, vissa springer iväg mot parken, andra mot teatern, de flesta vidare ner mot bron men där är den vitblåa muren av plast och plåt och okrossbart glas och hästarna börjar röra på sig, kretsar framåt och åt sidorna och omsluter i en halvcirkel. Djuren tömmer sina tarmar och han är nära att trampa i skiten flera gånger, blir ofokuserad och måste titta ner. Undrar om de ger hästarna att äta precis innan, så att deras avföring blir en del av taktiken.

"De försöker säcka oss!", skriker en kamrat men ingen agerar, ingen leder och ingen följer. De enda som faktiskt gör nåt är en grupp invandrar-kids som börjar klättra på bussarna och lyckas ta sig igenom de trånga passagerna och faktiskt, på andra sidan finns det bara en handfull snutar och om alla följer efter kommer de inte kunna hantera situationen. Alla fattar det samtidigt och börjar klättra och han tänker på en sak Patrik sa om motdemonstrationernas radikaliserande effekt. "Ungdomar som inte har nån tidigare erfarenhet av politisk kamp kommer inse att steget att bryta mot samhällets regler inte är så svårt att ta, och de kommer känna vilken jävla befrielse det ger."

Nu klättrar allt fler genom bilmuren och plötsligt är det som man vridit på en kran; piketbussarna backar en och en och öppningen vidgas och snart springer hela massan över bron följda av kilosnutarna och hästarna och folk jublar "vi gjorde det, vi tog oss igenom!"

och han är en av de första att nå kravallstaket som ställts upp runt talarplatsen men han förstår direkt att det inte spelar nån roll, allt var förberett, här finns dubbelt så många hästar och dessutom hundar och ännu fler kilosnutar. Vi är små brickor i deras spel, de har tänkt ut våra alternativ, våra segrar är illusioner.

Snart står han med kamraterna och väntar, som en publik på sin favoritartist. Omgivna av blåljus tågar ungdomarna över bron och leds in i en öppning vid sidan. Luften har tillfälligt gått ur, många är trötta efter språngmarschen, en del har ont efter batongslag, nån har blivit pepparsprejad, andra har skrikit sig hesa. En tjej spotar uppgivet och hävdar att allt misslyckats för man kunde ju inte stoppa marschen. Han står bakom Patrik och nån tränger sig och han pressas fram mot sin kamrats vindjacka och han känner lukten av en svettig kropp och han minns vad som hände förra veckan.

Det var den första aktiviteten han följde med på, en uthängning av en chef för ett bemanningsföretag som utnyttjar papperslösa. "Nu ska svinets hela bostadsområde få veta", sa Patrik och höll flinande upp lapparna med namn, foto och en förklarande text. De skulle egentligen vara fler än två, men de andra dök inte upp. "Svårt att få tag på disciplinerat folk nu för tiden", muttrade Patrik och lät mer som en åldrad kommunistgubbe än den arbetslösa tjugofemåring han var.

Patrik hade hand om tapetklistret och svampen, han höll i lapparna. Klockan var runt midnatt och det var vid ett elskåp det hände. "Fan, jag är så kladdig om händerna. Kan du ta upp min mobil ur fickan och kolla om jag fått några meddelanden?"

Han förde ner sin hand i de mörkblå Adidasbyxorna och fingrarna kände ingen telefon, men de kände nåt annat. Han kände den genom det tunna tyget, under innerbyxans nätstruktur, han kände att den var varm och att den ryckte till lite grann. Att den ryckte, det min-

des han helt säkert.

"Hittar du den inte?"

Hans fingrar förflyttade sig tills de kände plast och han plockade upp mobilen och kollade.

"Ingenting", sa han och senare den natten när han kom hem la han sig i sin säng med kläderna på och den kalla kroppen blev sakta varmare och han knäppte upp sina jeans och han rörde vid sig och han kom och han undrade och han visste inte.

Nu pekar folk på en av ungdomarnas fanbärare som ställt upp sig på led, en färgad kille. "Deras Arklöv", flinar nån, "han kan fan inte ha det lätt", säger en annan, "äh vaddå, de lever väl som de lär, så länge han anpassar sig till svenska värderingar är han säkert välkommen."

En påse passas runt bland kamraterna och Patrik får den och passar vidare och vänder sig om och ler mot honom och deras händer möts och ett ägg byter ägare.

Det sprakar till i ett högtalarsystem och ungdomarnas ledare, en proper kille som skulle kunna vara elevrådsordförande på nån medelklasskola börjar snacka om att yttrandefriheten idag hotats av kriminella vänsterextremister. Burop, slagord, ett nytt knallskott brinner av och en tjej börjar gråta för hon tror det är polisen som skjuter skarpt. På given signal slänger alla sina ägg, sju, åtta vita prickar i en båge på himlen och som av en händelse faller alla ner mot den färgade fanbäraren men han är skicklig och hoppar åt sidan, åt andra sidan, backar och så har han klarat sig.

En ny talare nu, en svullen rödhårig kille som har svårt att göra sig hörd när polishelikoptern gör en låg sväng över platsen och ungdomarna ser plötsligt väldigt trötta ut, de skruvar på sig, ser ut att undra vad de själva håller på med, en del står och läser på sina mobiler, andra småpratar med varandra och alltsammans har nåt meningslöst över sig.

Han undrar om det här ändå inte är bortkastad tid, resurslöseri. Kanske till och med en hjälp på traven, en förstoring av

ett marginaliserat fenomen?

Men samtidigt kan han inte låta bli att se kamraternas blickar, inte bara de han känner till namn utan alla som samlats, unga som gamla, erfarna som oerfarna, tillsammans har de stått i armkrok, hjälpt varandra när de ramlat, stått upp och skrikit och för en enda gångs skull i detta individualismens tidevarv varit en del av en kollektiv process.

Kanske är hotet som ungdomarna utgör överdrivet, kanske handlar det om ett desperat sökande efter nya fiender när de som var farliga på riktigt besegrats? Eller är det kanske som tjejen på mötet sa, att de gulklädda där borta kan bli ett av de största hoten på sikt? De kanske är fröet till en planta som ser patetisk ut till en början men som växer sig stor och köttätande.

Ungdomarna börjar packa ihop sina fanor och sin ljudutrustning och några pensionärer som stått gömda i ett gathörn kommer fram och tackar dem och de bockar artigt och snutarna kör in en långfärdsbuss från en bakgata och ungdomarna går in i den och vissa av dem vinkar farväl och folk gör sig av med det sista man har i form av plastflaskor och snusdosor men ingen när sitt mål och bussen rullar väg och några småkillar har varit borta vid närbutiken och snabbt mer ägg och snutarna som fortfarande håller platsen får ta emot en laddning på sina visir och hjälmar men de är stoiska, de väntar och vet att kollegor inne i bilarna filmar så att de kanske, kanske kan få en stund på tu man hand med killarna och äggen regnar i överflöd och det är både härligt och sorgligt att se på tänker han. Patrik undrar om han vill följa med på en ny affischeringsrunda samma kväll och han säger att det vill han gärna, och när han får höra att de kommer bli många den här gången blir han först lite besviken men det går över, det går över.

**Henrik Bromander
Bild: Anna-Karin
Rasmusson**

KVINNOR PÅ SPÄRRGRÄNSEN

Anders Lindström har sedan han blev tillsatt som VD för Stockholms kollektivtrafik varit en verbal AK5:a i en hel radda av fantastiska uttalanden. Självklart handlar det om SL:s upprustade krig mot plankare. Varför vi håller på att slå ihjäl oss av spärrsystemet? Enligt Lindström är vi för stressade. Men vilka är det då som är för stressade? Anders Lindström, den gamle goe militären, säger så här i DN den 8/9:

“Jag fick en reflektion i dag i en jämställdhetsdiskussion. Det är fler kvinnor än män som åker. Då tänkte jag genast: är det så att tekniken är anpassad till ett vanemönster medan våra resenärer tillhör en annan grupp? Man måste tänka i flera dimensioner.”

Såklart! Hurra! Tänk att ingen har kommit på det förut. Självklart är det vi kvinnor som måste lära oss att ta det lite lugnt och sluta rusa omkring som hysteriska hyperventilerade galningar med hjärtat i halsgropen.

Anders Lindström var förut verksam som generallöjtnant och insatschef vid Försvarmakten. Jag tänker att det trots allt är bäst att ha lite förståelse. Även om han själv säger att han har gedigna erfarenheter av att hantera komplexa situationer så domineras svenska militären av unga män med städad klädsel som ställer sig på raka led bara Anders viftar lite auktoritärt med ett automatvapen. Nu behöver han plötsligt hantera en sju jäklans massa kvinnliga, hormonrusande kollektivtrafikanter och inte ett endaste vapen får han använda.

Svullnad, blåmärken, hjärnskakningar och blodutgjutning. Brutna och spruckna revben samt frakturer på fingrar och knän. Slag mot ben, bröstorg, ansikte och huvud och i ett fall mot en gravid kvinnas mage är några av exemplen från SL:s egen rapport om skador orsakade av spärrarna.

För att lösa problemet föreslog Anders Lindström därför att SL ska lägga stora resurser på att utbilda människor (läs: kvinnor) i att passera spärrar. Som Anders själv uttrycker det med sin gemytliga och trygga mansstämma: “En spärr är ett hinder och ett hinder måste hanteras när man passerar det.”

Eftersom vi har konstaterat att spärrarna, och all den avancerade form av teknik som passagen genom spärrarna innebär, inte är anpassad till kvinnors veliga, stressade och orationella beteende borde ju SL rimligtvis göra en riktad satsning mot den kvinnliga delen av kollektivtrafikanterna. Anders har upprepade gånger sagt att han inte tänker lägga resurser på att byta ut (läs: kvinnoanpassa) spärrsystemet utan hellre lägger resurser på att ändra folks (läs: kvinnors) beteendemönster.

Så, Anders. Jag har här sammanställt några förslag till dig:

Anställ mindfullnesscoacher till varje tunnelbaneingång. De kan sedan lära ut medveten närvaro och andra effektiva stressreducerande andningsövningar som en ny, innovativ del av spärrsystemet.

Övertala panflöjtsembelen som brukar underhålla tyska turister vid Drottninggatan att flytta ner till spärrarna vid Sergels Torg så att panflöjtsversioner av “Can you feel the love tonight” ekar lugnande över ingången. Eller varför inte köpa in skivor med “Harmony” av Gheorghe Amfir som ni kan spela upp i högtalarsystemet?

Inred alla perronger med doftljus och rökelse, och möblera om enligt energifältsteoretiska modeller à la feng shui. Vad sägs om att installera stora skärmar som visar videon “Guided Meditation - Deep Relaxation” på repeat?

En annan sak jag tänkt som dessutom skulle vara oerhört kostnadseffektiv vore om SL skulle dela ut små kort med positiva affirmationer som riktar sig speciellt till kvinnor och tjejer. Positiva affirmationer är positiva påståenden som du ska upprepa högt för dig själv, gärna samtidigt som du tittar dig själv djupt i ögonen genom till exempel en spegel, för att programmera om ditt undermedvetna. Vad kan det då stå på dessa små kort? Tja. Vad sägs om: “Jag har lika hög lön som mina manliga kollegor”, “jag blev inte våldtagen igår”, “jag behöver inte sköta hela hushållet själv för att min oduglige manlige sambo lider av hushållsarbetsfobi” och “jag är inte stressad, jag är inte stressad, jag är inte stressad”.

Som ett annat led i att säkerställa stressnivån kan ni börja dela ut en obligatorisk kopp Womens tea, som företaget Yogi Tea särskilt framställt för just oss kvinnor, gärna redan innan vi ska försöka oss på det totalt omöjliga konststycket att ta sig genom spärrarna.

Eller?

My Vingren

My Vingren är journalist, arbetar på en tjejjour, sysslar med Poetry Slam och har bloggen Macho i kollektivtrafiken.

Brand

Anarkistisk tidning sedan 1898

Redaktör: Samira Ariadad

Redaktion: Kajsa Ekis Ekman, Samira Ariadad, Elliot Baron, Mathias Wåg, Jonatan Johansson, Eva-Maria Benavente Dahlin, Moa Candil, Anja-Lisa Rudka, Ayman Osman och Emma Tryti

Medarbetare: Abe Bergegårdh, Mattias Pettersson, America-Vera Zavala, Mattias Elftorp, Anna Betancour, Rasmus Fleischer, Michele Masucci, Nicole Montén, Klara Meijer, Miranda Rudklint, Love Källman, Kajsa Philipsson, Nadim Fetalh, Pelao Carvallo, Shora Esmailian, Lovisa Broström, Jessica Svensson, Andreas Malm, Mikael Brunila, Pernilla Marcos, Anna-Klara Bratt, Spyros Marchetos, Antifa Negative, Ragni Svensson, Jakob Kae, Henrik Bromander, My Vingren

Grafisk form: Matilda Ruta, Ayman Osman

Bildredaktör: Anja-Lisa Rudka
Bildredaktion: Anja-Lisa Rudka, Emma Tryti

Repro: Jonatan Johansson

Bilder/Serier: Anja-Lisa Rudka, Emma Tryti, Anton Ingvarsson, Joanna Ekström, Jamila Drott, Hanna Smekal, Sebastian Franzén, Charlotte Stenson, Anna Ehrlemark, Anna-Karin Ramusson, Hanna Stenman, Celie Eklund, Maria Eriksdotter

Omslag: Anja-Lisa Rudka, Emma Tryti.

Webb: www.tidningenbrand.se
E-post: info@tidningenbrand.se
Tryck: Trydells, Laholm 2012.
Ansvarig utgivare: Mathias Wåg

Prenumeration:
300 kr för 6 nummer.

Box 150 15, 104 65 Stockholm
Plusgiro 478 24 80-0,
Kulturföreningen Brand
ISSN: 0284-9526

B-posttidning!!!!!!

